

DE CONCILIO

L I B E R

REGINALDI POLI
CARDINALIS.

ROMAE, M. D. LXII.

Apud Paulum Manutium Aldi F.

DE CONCILIO

LIBER

REGIMINIS POLI

CONSTITUTIONIS

ROMAE, M. D. CXXII.

Apud Paulum Mammianum AMPL.

AD PIVM IIII. MEDICEM,
PONT. MAX.

IN LIBRVM REGINALDI POLI CARD.
DE CONCILIO,

PAVLI MANVTII ALDIF.
PRAEFATIO.

PTIME consuluit Ecclesiæ suæ Deus, at-
que humano generi uniuerso, cum in tanta
rerum omnium perturbatione, & extremi
iam periculi metu, Vicarium te suum, Pic IIII. inter
homines constituit, ut omnibus malis prudentia tua
mederetur, nosq; a summis difficultatibus, uel impen-
denti potius exitio ereptos, ad summam tranquillita-
tem, & optatam antea magis, quàm speratam felicitate-
m traduceret. itaque nunc, tuis adducti præstantissi-
mis & consilijs, & factis, maxime uero tua freti iusti-
tia, quæ tibi prima, & antiquissima uirtus est, fuitque
in omni uita, boni uiri ex omnibus Italiæ partibus,
atque etiam ex transalpinis gentibus multi, ad Urbem
confluunt; &, quia tuas omnes curas eò spectare ui-
dent, non ut angustis paucorum annorum terminis
tuæ fructus beneficentiæ definiatur, sed ut ad posteros
quoque perueniat; hic sibi certam omnium rerum, ac
fortunarum suarum sedem, domiciliumq; constituunt.
me quidem Venetijs, domestico patris mei restituendæ
antiquitatis instituto, & honeste satis, & commode

A ii uiuentem

P R A E F A T I O

uiuentem, nihilq; minus, quàm de migratione, cogitantem; quippe cum ab egregijs sæpe ciuitatibus, atque adeo a superioribus Pontificibus semel & iterum optima inuitatus cōditione, nihil tamen unquam noui consilij cepissem; tui Pontificatus fama Romā facile perduxit. nam, cū ab summo uiro, Hieronymo Seripando, cui tua sapientia, debitum iam pridem eius integritati, atque doctrinæ, in Cardinalium Collegio locū tribuit, litteras accepissem, in quibus erat scriptum, cupere te, sacros omnes libros, uel hominum incuria, uel improbitate corruptos, quamemendatissimos peruulgari, uelleq; in eo opera uti, & industria mea; spatij ad deliberandum nihil sumpsi; statim rescripsi, cum tua uoluntas maximæ legis uim pro summa tua non modo potestate, uerum etiam sapientia obtinere apud omnes debeat, ita me animatum, ita paratū esse, tibi ut in omnibus rebus libenter obsequerer, susciperem, quæcunque uelles, agerem, & præstarem, quidquid possem. Quo quidem tempore nō mihi aut ulla nouorum commodorum, quibus tamen ducuntur multi, est iniecta cupiditas, aut honorum splendor mentis oculos præstrinxit: quanquam hæc ipsa cumulate & expectari a tua liberalitate posse, & omnibus præclare agentibus deferri a te solere intelligebam: sed, cum audirem, eas artes, quarum fructus immortalitas est, longo interuallo te Pontifice coli cœptas esse, suam religioni, ac ueræ pietati dignitatem restitui, cedere uirtutibus uitæ, rationi amentiam, libidinem pudori, uim æquitati; hæc ego sum secutus, hæc omnibus & commodis, & honoribus anteposui. Erat præterea mihi non modo laudabile, & honestum, sed illustre etiam, & gloriosum

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

sum, uocari a Pio IIII. Pontifice ad eam curam, ut sanctissimorum uirorum scriptis, quibus humano generi salutaris doctrina continetur, emendandis, edendisq; præessem. quo in munere si mihi, non dico magnos labores excipere, (quis enim bono uiro labor est pro tuenda Ecclesiæ dignitate, id est pro cōmuni salute recusandus?) sed si uitam ipsam profundero opus esset, egregie mecum actum putarem. Atque ego illam sane incredibilem capio uoluptatem, quòd, cum præclarum esse nihil constet, quin idem operosum, & perdifficile sit, hac tamen in re, omnium pulcherrima, ac præstantissima, plane omnes difficultates tua tum excellens liberalitas, tum singularis sapientia sustulit. quis enim unquam tam libenter pecunias collegit, quàm tu libenter effundis, ut exeant optimi libri, alij non dum editi, quorum documenta rectissimam ad fontem ueritatis uiam ostendunt; alii sic emendati, ne qua supersit labe, quæ imperitorum animos, obiecta falsæ doctrinæ specie, possit inficere? quo quidem antea malo nimium grauiter laborauimus: utinam iis remediis, quæ parantur, omnino liceat conualescere. quod ita facile consequemur, si modo is, qui optimarum, & maximarum auctor, perfectorq; rerum est, affuerit Deus. nam nos quidem, ut opibus ualeamus, ut acumine mentis excellamus, quàm tamen infirmi simus ad omnia, nisi præpotentis Dei ope fulciamur, quàm plane cæci, nisi eiusdem luce regamur, multorum turpissimus & miserrimus exitus ostendit. quis porro affuturum esse Deum dubitet, si sanctissimam illius doctrinam, quam præceptis declaratam plurimis, suo demum ipse sanguine, suaq; mortis exemplo comprobauit

P R A E F A T I O

uit, non uerbo tantum profitebimur, sed uita etiam, & moribus exprimemus? Hoc tu scilicet, Pie Pontifex, illo primum uidisti die, quo te in excelsa ista sede, fauente & approbante diuino Spiritu, omnium Cardinalium sententia collocauit: neque uero uidisti solū, quod tibi fortasse cum multis commune esse potuit, sed etiam, in quo propria tibi debetur laus, accurate praestitisti. tu enim ipse tua temperantia, iustitia, grauitate, constantia, quales esse alios oporteret, exemplum dedisti. inde manauit statim ad propinquos, & affines tuos bene uiuendi disciplina: quorum omnium incredibilis abstinencia, humanitas, pudor ciuitatem breui correxit, & conformauit uniuersam. Nunc in illam curam totus incumbis, ut reliquæ partes Ecclesiæ, discordia laborantes, omni a te ratione sanentur. serpit enim quotidie longius transalpinum illud malum, a quibusdam primo ignoratum, ab aliis postea neglectum, postremo a non nullis etiam uehementer auctū. sed, ut hoc placuit Deo, quo uolente, aut saltem permittente, geruntur ea, quæ cur ita fiant, causas indagare nostrū non est: sic eidē placebit, ut imminutā Christianæ reip. dignitatem tua uirtus, & sapientia in ueterē integritatē, splendoremq; restituat. Instat a te indictū, & institutum iam generale Concilium: cuius ea ratio, ea uis, & consuetudo semper fuit, ut, sanctissimi Spiritus interuentu, dissidentes animos non concordia solū, & pace, uerum etiam beneuolentia, studioq; coniungeret. Hoc tu nos, Pie IIII. remedio seruabis, errantemq; gregem, disiectum uaria culpa, tanquā Pastor optimus ad obedientiam reuocabis, continebisq; in officio, & obseruantia erga diuinas leges tum perpetua
sanctitate

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

sanctitate tua, unde hauriunt omnes exempla omnium uirtutum, tum uero iis etiam edendis in hac urbe libris, quorum lectio malas & exitiosas euellit ex animis hominum opiniones, inserit eas, quæ si coluntur pietate, & beneficentia, uberrimos, & præstantissimos, & plane salutare fructus ferunt. Atque huius quidem tanti, ac tam præclari muneris initium unde sumi aptius potuit, quam ab eo libro, cuius argumentum & cum ratione temporum, & cū tuis consiliis ac studiis optime congruit? quid enim tempora, quid status Ecclesiæ poscit, quid tu optas, curas ue magis, quam Concilium, quod unicum, & certissimum in tam graui discrimine, tam propinqua communi peste superesse remedium uidetur? at in hoc libro, quem tuo iussu primum emittimus, proxima ostenditur ad salutem uia, spes omnis in confessione culpæ, in uitæ ac morum emendatione, in summa demum Pontificis auctoritate collocatur. Quæ cum per se maxima sunt, & curandis Christianæ reip. uulneribus utilissima: tum uero ponderis accedit plurimum ab eximia scriptoris innocentia, doctrina, dignitate. quis enim, quibus animi bonis, quibus industriæ; ingeniiq; ornamentis abundauerit, qui denique uir; quantusq; fuerit Reginaldus Polus, aut ignorat, aut, si quam modo tantarum laudum partem habet cognitam, non earum memoria, & desiderio uehementer commouetur? potest ne quisquā tam inops a iudicio, tam auersus ab humanitate, tam plane ferus esse, ac ferreus, qui non intimis eum sensibus dilexerit, cuius non modo in studiis, in moribus, in sermonibus, sed in ipso plane aspectu omnis probitas, omnis luceret humanitas? De religione uero, deq;

P R A E F A T I O

deq; Christiani hominis officio quid senserit, & iudicarit, non aut in uno, altero ue libro ita ostendit, ut in aliis unquam dissenserit: aut ita scripsit, ut aliter uiveret: aut ita uixit, ut interdum sibi non constaret: sed omnia, litteris ab illo prodita, sine ulla exceptione semper laudarunt, hodieq; laudant boni & sapientes uiri, quorum directa ad ueritatem ipsam, id est ad unam Dei gloriam sententia nec obtrectandi studio, aut inuidia flectitur, nec maleuolentia, aut ambitione mutatur. Vitæ uero totius instituta, & excellentem in omni actione, omniq; fortuna pietatem, utinam, quàm facile nouerunt, tam libenter imitarentur multi. Opes, honores, clientelas, Regum maximorum gratiam, & beneuolentiam qui assequuntur, proxime ad felicitatem putantur accedere. at ille, hæc omnia apud Henricum, Britannix Regem, & iure propinquitatis, & multo etiam magis sua uirtute cum possideret, ultro contempsit, ne turpissimas Regis actiones, & aduersantem Christi Vicario sententiam probare, aut etiam adiuuare cogeretur. Patauii diu uixit, quanquã erat habitu naturæ prope diuino, liberalibus tamen disciplinis uehementer deditus: &, cum eloquentiæ, atque philosophiæ pari studio flagrauerit, in utra tamen magis enituerit, non facile est existimare. illud certe constat, qui uel meliora, uel ornatiora scriberet, hac hominum memoria extitisse neminem. quanquam id ei propositum fuit, eò direxit cogitationes omnes, atque curas, ut philosophiæ scientiam non tam scriptis, quàm uita ostenderet. itaque maior, atque excelsior Patauii in tenui, & humili fortuna fuit, quàm cū in regno omnibus copiis, & ipsius maxime Regis gratia floreret. Hic,
hic

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

hic nimirum uerus est, ac præstantissimus optimorum studiorum fructus, si quis a se ipso pendeat, si temporum uicissitudines non extimescat, si aduersus hominum iniquitates, fortunæq; iniurias ratione, & uirtute pugnet. quam in Polo constantiam, & sapientiam fuisse, quis ignorat? metuendæ erant a Rege potentissimo infidiæ, metuenda uis; propterea quod, suscepta Ecclesiæ causâ luculento illo de Pontificis auctoritate libro, susceptum simul a se grauissimum eius odium intelligebat. deserebatur etiam quotidie magis a re domesticâ, fortunis exclusus amplissimis. nemo tamen eum deiecto, aut demisso sensit esse animo, nemo uidit unquam tristiore uultu. in sermonibus, in consuetudine, in conuictu, in tota denique uitæ ratione tranquillitatem mentis, quam habuerat antea, perpetuo retinuit. Nec defuere, quæ nunquam sperauerat, ac ne cogitauerat quidem, tantis debita uirtutibus præmia, nam cum ita uiueret, ut in uno Deo omnia poneret, cetera, quæ mortales admirantur, infirma, caduca, inania duceret; cumq; in illa Patauini gymnasii celebritate, domesticis otii sui finibus contentus, paucorum admodum consuetudine uteretur: breui tamē, ut sibi uiam facile uirtus aperit, ita manauit famâ de admirabili eius prudentia, temperantia, doctrinâ, ut ad aures Pauli III. Pont. Max. peruenerit. qui cum esset ea mente præditus, ut nemo unquam magis de ornanda egregiis Cardinalibus Ecclesiâ cogitauerit; eo iudicio, ut nemo in delectu errauerit minus; commotus multorum non dubio sermone, Reginaldum Polum, disciplinæ Christianæ renouandæ causâ, cum præstantibus aliquot uiris ad Urbem acciuit; eumq; paulo

B post

P R A E F A T I O

post, non petentem, non optantem, prope etiam recusantem, Cardinalem creauit. In hac dignitate, cum alios antea, se ipsum uicit omni genere laudis. Omitto singularem illam, cui par oratio reperiri nulla potest, in cæde matris acerbissima fortitudinem, atque constantiam. unicum illi contra omnes iniurias, omnesq. calamitates conscientia præsidium fuit: & in aduersis rebus iam antea didicerat esse fortis. grauitatem eximiam, pari comitate conditam, mansuetudinem, prudentiam, benignitatem in subleuanda miserorum inopia non attingo. communia sint hæc, in quibus tamen præcipua quadam laude Polus excelluit. uenio ad id, quod a Cardinalis persona proprie postulatur. Nā, ubi primum sacerdotio est ornatus amplissimo, non ille mentem, ut multi, cum fortuna mutauit; non fericam uestem, non argenteam suppellectilem, non denique illustrem aliquam, aut opimam prouinciæ præfecturam appetiuit; sed, contempta prorsus rerum humanarum specie, diuina studia, quæ antea non leuiter attigerat, toto pectore complexus, de tuenda Pontificii iuris maiestate, de augenda inter homines Dei gloria, de illustranda ueritate dies noctesq. cogitare cœpit. quantum enim in ea philosophia, quæ a sensibus ducitur, erroris insit, atque obscuritatis, cum antea nō ignorasset, tum uero, totus ad eam philosophiam tractus, quæ cælestium bonorum cognitionem parit, clarissime perspexit. iam, illam, quæ colligitur ex rhetorum præceptis, eloquentiam, in qua præter ceteros antea floruerat, neglexit penitus, inanemq. duxit, cum sacrorum librorum uoces, non aurium uoluptati seruientes, sed ad intimas animorum partes incredibili quadam

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

quadam suauitate penetrantes , exaudiuit attentius . Nec uero quidquam habuit antiquius , quàm ut a sanctissimis Ecclesiæ legibus discedentes , quoquo modo ad sanitatem redirent : cum ipse multos cohortatione sua, consilio, doctrina, non nullos etiam lenitate quadã ad meliora consilia conuerteret . Incidit tempus , cum de sufficiendo post obitum Pauli III. Pontifice habenda Cardinalibus deliberatio esset . affuit Polus ita sedato animo , ita cupiditatis , & ambitionis expers , ut , maiore Collegii parte Pontificatum ad eum deferente , non statim assenserit, differendamq; rem tantam in posterum diem censuerit : fore enim , si probaret Deus , eundem post aliquot horas Cardinalium consensum : sin minus, omnino sibi, quod Deo displiceret, placere nihil posse. Scripsit etiam in eo Conclau præclara quædam de officio Pontificis : quæ cum aliis eius libris , quos Ioannes Moronus, Cardinalis ob summa erga Sedem Apostolicam merita , perpetuamq; uitæ innocentiam clarissimus , accurate seruauit , propediem in lucem proferentur. quibus in libris cū spirare adhuc mens illa diuini hominis , & uigere uideatur ; afficimur non tam præceptis , atque doctrina , quàm recordatione tantarum uirtutum, quas in illo uidimus. Vitæ clausula fuit, in qua ostendit lumen animi, ingeniiq; sui, Britannica Legatio. nam cum in illa insula per annos multos, duorum Regum imperio , Henrici primum, deinde Odoardi, eius filii, legitimus Dei cultus, intermissis optimis ritibus , obsoleuisset ; cumq; interitus Odoardi , succedente eius sorore Maria , spem aliquam reuocandæ pietatis, & religionis attulisset ; uisa est unius maxime Poli sapientia rectam errantibus uiam monstrare posse ,

adiuncta praesertim auctoritate tanta, quantam nec sine uirtute dignitas ulla pareret, nec sine dignitate uirtus. in ea legatione optimos Reginae sensus confirmauit: principibus uiris, & multitudini persuasit, ut nouam haeresim, Henrici nefaria libidine inductam, abicerent, ueterem sacrorum disciplinam, rationemque susciperent; cum Ecclesia, si salui esse uellent, in gratiam redirent: unum esse Romae, potestate summa, Christi Vicarium, in quo creando commota Spiritu sancto Cardinalium mentes, ex uetere multorum saeculorum instituto, tradita per manus consuetudine, consentirent: quaecunque ille sanciret in terris, ea firma & rata in caelo esse: cetera communi saluti uehementer aduersari, hominum seditiosorum, uel Satanæ potius ipsius inuenta, ut genus humanum, si possit, uniuersum perdat, suarumque socios habeat plurimos infelicitatis, & culpæ. Mansit in officio, & fide, quam diu Polus, & Regina uixerunt, Britannica natio, utriusque innocentia, & sanctitate, alterius etiam sermonibus, præceptisque commota. Postea, cum utrunque Deus, cuius abdita consilia non assequitur humana mens, ad caelestis uitæ præmia uocasset; lapsa est iterum, & concidit illa gens, destituta consiliis, quibus antea nitebatur. iamque ad finitimas nationes peruasit hæc pestis, & dira contagio, nec uideretur posse consistere, nisi tua, Pie IIII. Pont. Max. sapientia singularis occurreret, Tridenti indicto Concilio, Romæ omnibus rebus ad rationem, æquitatemque reuocatis. Quod uero etiam eorum scripta, quos in beatorum numerum iure olim Ecclesia retulit, integra, deletis omnibus maculis, peruulgari iubes: quod excellentem nobis Reginaldi Poli, amissa eius

AD PIVM IIII. PONT. MAX.

uoce, doctrinam restituis: mirum est, quàm uehementer adiuues communem causam, quantum se tibi pro ista mente, istaq; cura omnes homines debere fateantur, quantam ab ipso Deo, qui tibi nostram salutem commisit, gratiam, & beneuolentiam incas. Hæc sunt illa merita, quibus hominum uita, breuissimis circumscripta finibus, ad infinitam memoriam propagatur: hæc illa, nunquam satis laudata, ueterum Pontificum instituta, quibus hanc nobis Ecclesiam tam præclare fundatam, exstructamq; reliquerunt. quæ utinam, sicuti propria tua sunt, ita perpetua esse possent. nemo enim dubitat, quin, optare tibi perpetuam uitam, idē sit optare nobis perpetuam felicitatem. nec uero cuiquam bono uiro tanti est huiusce lucis usura, quin de sua detractum aliquid uita libenter, si possit, in tuam conferat. sed quoniam hac lege huc omnes ingredimur, ut aliquando discedamus; nec licet nobis in te uno singularem conditionem pro tua singulari beneficentia postulare: saltem, ut quamdiutissime te præsen-
te perfruamur, & petimus a Deo supplices, & futurum pro summa eius erga nos clementia confidimus. magna enim sunt, quæ iam inchoasti: maiora tamen, quæ mente designas. nihil uulgare cogitas, nihil humile, nihil angustum: metiris omnia tua dignitate potius, quàm communibus exemplis. præclare. non enim Pontificiæ laudes in mediocritate uersantur: nec decet, qui potestate, & honore cunctis hominibus antecellat, eum ab ullo homine recte agendi cupiditate, studioq; superari. In te igitur, Pontifex Max. primum tuendæ, atque amplificandæ religionis, deinde eius otii conseruandi, cuius auctor & custos antea fuisti,
sita

P R A E F A T I O

sita spes omnis est. a te honesta studia, a te liberales disciplinae, a te ipsa uirtus ornamenta sua repetit. tu, quod facis, & fecisti egregie, perpetuo facies, ut omnes gentes diuturna pace, iustitia, pietate foueas; urbem Romam operibus magnificentissimis, & cum ipsa antiquitate comparandis, exornes; ciuitatem, tui studiosissimam, superiorum temporum calamitatibus afflictam, perpetua benignitate recrees; denique tollas aliquando ex imperitorum animis dubitationem illam, quae laudabilia multorum studia remoratur, utrum res maximas fortuna possit sine uirtute perficere, an uirtus, quod contendat, sine fortuna peruenire. de quo quid sentires ipse, ostendit iam pridem tuae uitae ratio: nunc, ut omnes idem sentiant, facile unus praestare potes, restituta iis artibus dignitate, quae te talem, tantumque; fecerunt, ut, quales ipse, quantaque; essent, ope tua studioque; omnes mortales intelligerent.

THE JOURNAL

of the
Society of
the Friends of
the
African Race
in
the
United States
of America
for the
Year
1844

REVERENDISS. ET ILL. 1
Io. Mariæ Card. de Monte, & Marcello
Card. S. Crucis, Tridentini Concilii
Legatis, Reginaldus Polus Card.
S. P. D.

C VM negotii ipsius grauitas, & magnitudo, cuius mihi uobiscum onus est commune, me crebro admoneret, ut accuratius de eo cogitarem, &, quo firmitus in mente inhaerent cogitata, ea litteris mandarem: tum uero coniunctionis nostræ ratio in eodem Legationis munere, ut nihil uos in causa communi, quod quoquo modo ad eius explicationem pertineret, calarem, uerum omnia uobiscum communicarem, facile me adduxit. itaque cū in urbe primum, ubi me post discessum uestrū summi Pontificis benignitas mensē integrū retinuit, quod rationibus meis ita conducere arbitrabatur, uacatione ab omnibus publicis muneribus utens, me totum huic cogitationi dedissem; plura autem in mentem uenirēt magna animaduersione digna, & cognitu pernecessaria; ea quidem omnia, quasi in capita quædam collecta, & per quæstiones distincta, ad uos mittere statui; non quidem ut opus a me perfectum, in tanta præsertim re, haberetis; (nec enim id aut temporis breuitas patiebatur; aut, etiam si plus spatii essem nactus, tamen, opus ipsum aggrediens, cum mihi conscius essem tenuis meæ in tali causa scribēdi facultatis, id nunquam me præstaturum sperare ausus fuisset) uerum, ut testimonium meæ uoluntatis haberetis, cupientis quidem maxime S. D. N. qui me uobis duo-

C bus

bus, præstantibus doctrina & pietate uiris, licet indignum, collegam tamen dedit, in tam præclara causa pro mea facultate, qualiscunque ea sit, inferuire. hoc sane potissimum in iis, quæ nunc ad uos mitto, scribendis spectauimus. Nec uero, quin ea uobis locupletissimum huius rei testimonium datura sint, dubito, in quibus ipsum conatum meum uidebitis, opus uero tale, quale in omnibus maioribus ædificiis architectorum esse solet, cum aliorum iudicio, a quibus illorum ars requiritur, satisfacere student. formam enim totius futuri ædificii primum describunt: quod sane non opus, sed adumbratio potius operis appellatur. licet autem ipse non architectus sim, nec uero dignus, qui uel lapides feram ad tam magnificam fabricam, qualem nunc in animo habet summus templi Sacerdos instaurare; tamen uocatus ad Concilium, in quo de magnificentissimi templi instauratione deliberatur, (huc enim me una uobiscum uocat ipsum Legationis munus) hac quidem in parte architectos templorum imitari studui, ut formam ipsam primum quasi atramento deliniatam in medium afferrem, iudicio uestro subiiciendam. Nec tamen in his, quæ ad uos mitto, eò sum progressus, ut tam augusti templi totam formam ante oculos ponerem: uerum, si uel uestibulum ipsum uerbis adumbraro, satis quidem magnum fructum ex hoc meo labore tulero. hoc uero quale sit, & quod ipse sentiam, ex iis, quæ scripsi, ut spero, facile intelligetis. Genus autem scribendi, quod in percunctando, & respondendo est positum, ideo libentius sum secutus, quòd & ad breuitatem esset aptius, cui in primis studebam; & quòd idem cum

cum iudicandi de omnibus, tum uero admonendi, & corrigendi maiorem, & magis expeditam facultatem uobis daturum arbitrarer. quod ut faciatis, in primis a uestra pietate, ac doctrina & postulo, & expecto. Ac, ne diutius uos morer, prima erit quæstio illa, quæ ad officii nostri in tam amplo munere, quod nobis in Concilio generali, ut Romani Pontificis, & Sedis Apostolicæ Legatis, imponitur, explicationem pertinet. Sic ergo primum quæritur.

QVAESTIO PRIMA.

QVAENAM sunt Legatorum Romani Pontificis, & Sedis Apostolicæ in Conciliis generalibus partes?

RESPONSIO

PRIMUM quidē, ut generatim dicamus, quæ omnibus Legatis sunt communes a quocunque, & ad quoscunque mittantur; nempe, ut optima fide exponant, quæ in mandatis habent ad eos, ad quos mittuntur: præterea, ut, quæ peragenda sunt, pari fide, ac diligentia persequantur. Quia uero Legati Romani Pontificis ad Concilium generale hoc in primis mandatis habent, ut illius personam in Concilio gerant; hoc primum, erit eorum officii, & muneris, præstare, nihil ut indignum illa persona uel dicant, uel faciant: deinde, ut omnia digna tam uerbis, quàm factis, quantum in ipsis erit, agant. Sic quidem generatim ad propositam quæstionem responderi potest. quæ ut distinctius, & explicatius intelligantur, primum explicare oportet, quænam sint Romani Pontificis in Conciliis partes, & quam is personam gerat.

C ii   deinde

R E G. P O L I

deinde, cum ii, qui a Romano Pontifice ad Concilium mittuntur, non tantum illius Legati dicantur, uerum etiam Sedis Apostolicæ; secundo loco erit declarandum, quam uim habeat adiunctum nomen Sedis Apostolicæ, num quid addat ad officium Legatorum Romani Pontificis, uel quo modo se habeat. Tertio loco, ut recte omnia, quæ ad hanc quæstionem explicandam pertinent, intelligantur, cum ipsi Legati ad Concilium generale mittantur; dicendum erit, quodnam sit hoc Concilium, quod generale appellamus, ex quo hominum genere constet, quam materiam subiectam habeat; quem denique scopum, quem finem sibi proponere debeant ii, qui in eiusmodi Conciliis auctoritate uel præsent, uel interfunt. Atque hæc quidem, quæ ultimo loco a me sunt proposita, ut suo ordine omnia distinctius tractentur, primo quærenda uidentur, atque examinanda.

Q V A E S T I O S E C U N D A.

E X quo genere hominum conflatum est Conciliū, quod uocatur generale?

R E S P O N S I O.

E X eo quidem, quod in unius fidei in Iesum Christum, filium Dei uiui, consensum coit. hoc uero illud genus hominum est, quod neque ex natione, neque ex lingua cognosci, aut nominari potest, ut pote quod nullū definitum locum, nullam linguam certā habeat. sunt enim ex omni natione, ex omni lingua, atque ex omni loco congregati in unā fidem; omnesq; simul populus Dei uocantur, quos ipse Christus uno nomine Ecclesiam appellat, cum ei, qui primus professus est hanc fidē, ac
primus

primus fuit, qui confiteretur eum esse Christum, filium Dei uiui, dixit: Et ego dico tibi, tu es Petrus; & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Qui ergo super hanc petram fidei, quam Petrus, tanquam prima petra in fundamento posita, est professus, sunt fundati, hos Ecclesiam suam Christus hoc loco appellat; cuius partes ut unius corporis membra dicuntur, quicumque eandem fidem profitentes, eorundem sacramentorum communione sunt colligati. conuentus igitur huius generis hominum consultandi causa factus, de iis, quæ ad omnium & singulorum salutem, & statum coram Deo, & hominibus pertinent, Concilium generale, ut more loquendi Ecclesiæ utamur, appellatur.

QVAESTIO TERTIA.

NVM satis est, ut, quis sit pars huius Ecclesiæ, uel Concilii, quod fide in Iesum Christum, filium Dei uiui, est congregatum, si ea fide sit præditus, qua creditur, magnum fuisse Prophetam Iesum?

RESPONSIO.

MINIME quidem satis. ut enim, qui Deum blasphemantes, Christum seductorem dicunt, quod faciunt Iudæi, a societate huius Ecclesiæ excluduntur: sic etiam, qui Christum sanctum uirum, uel Prophetam magnū, confitentur, at non Deum, in fundamento huius Ecclesiæ hæere non possunt, quæ non est fundata super arenam. ita uero esset, si super fidem in Christum, duntaxat hominem, quamuis sanctum, fundata esset, sed super firmam petram, idest super fidem in Christum Deum,

REG. POLI

Deum, & hominem, cuius fundamentum deficere non potest. hoc quia non credunt Turcæ, qui tantummodo prophetam magnum Christum fuisse contententur, ideo a fundamento exciderunt, in quo soli illi sunt fundati, qui in Iesum Christum, Deum, & hominem, credunt. & qui ita credunt, pars Ecclesiæ, & illius membra dici possunt. ex hoc autem numero sunt, qui corpus ipsum Concilii efficiunt.

QVAESTIO QVARTA.

NVM omnes, qui ad corpus Ecclesiæ pertinent, Concilii generalis membra, uel partes erunt?

RESPONSIO.

MINIME id quidē. ad corpus enim Ecclesiæ pertinent omnes, & singuli, quotquot in una fide in Iesum Christum, filium Dei, consentiunt. hi uero, quia numero sic creuerunt, ut tanquam arena, quæ est in littore maris, cui eos scriptura comparare solet, dici possint, nec conuenire quidem in unum locum, nec uocari propter multitudinem possunt. utrumque autem ut fiat, Concilium generale est necessarium, & ut uocentur, qui in eo sententias sunt dicturi, & ut ad certum locum uocentur, ob idq; uocentur, ut consilia conferant, & sententias dicant de iis, quæ ad totius populi Dei, & singulorum salutem in Ecclesia pertinent. quod sane in tam infinita multitudine nec fieri potest, nec debet.

QVAESTIO QVINTA.

AN, si omnia in Conciliis ad utilitatem Ecclesiæ referantur, quæ constat ex uniuerso populo Dei, nullæ erunt ipsius

Osee. 1.
Psal. 138.
Rom. 4.

ipsius populi partes in decernendo, in prohibendo, uel iubendo ea, quæ ipsius causa in deliberationem uocantur?

RESPONSIO.

NVLLA Est sane. nec. n. status Ecclesiæ est status popularis, in quo populi suffragiis, quæ ad rem populi pertinent, uel iubentur, uel uetantur. quanquã nomẽ ipsum Ecclesiæ id uidetur significare: quasi diceret, concionem, uel conuentum populi. sic enim apud Græcos, quorum linguæ proprium est hoc uerbum, suos illos conuentus in iis ciuitatibus, in quibus ius imperandi penes populum fuit, Ecclesias appellatas legimus. Iam spiritus Dei in Scripturis loquens, cum populum Dei Ecclesiam appellat, non hoc nomine designat, quasi concionem populi, qui ius habeat imperandi, sed conuentum eius populi, qui gratiam habeat parendi. sic Apostolus Paulus, cum summã Apostolatus sui, & Legationis ad gentes explicat, dicit eam fuisse, ut ipsi, fidem gentibus prædicanti, obediretur. & ad Hebræos, qui cum nouo gentilium populo per fidẽ erant coniuncti, ac pars Ecclesiæ facti, ita scribit: Obedite præpositis uestris, & subiaceite illis. ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus uestris reddituri. Quanquam quidem nomen Ecclesiæ Christi, more loquendi usitato ipsius Ecclesiæ, non solum multitudinem fidelium, quasi gregem, complexi uidetur, sed ipsius etiam multitudinis duces, & pastores, qui omnes simul unum populum, & gregem efficiunt sub uno duce, & pastore Christo. si uero de populo separatim loqui uolumus, & de eius in hac Ecclesia auctoritate,

Num. 10.
1. Par. 19.
Psal. 21.
1. Cor. 14.

Rom. 1.
2. Thess. 3.

Hebr. 13.

Matth. 18.

tate, ea quidem eiusmodi est, non ut ipse aliquid statuatur, iubeat, aut uetet, ut in populari statu fieri solet, sed prorsus ut iussis eorum obtemperet, qui ad ipsum pascendum, tanquam pastores ad gregem, uerbis Domini sunt missi. Atque hi sunt, qui corpus ipsum Concilii generalis, in quo de salute totius gregis consulitur, efficiunt.

QVAESTIO SEXTA.

AN, si penes rectores, & pastores populi Dei ius omne statuendi, uetandi, & iubendi in omnibus Conciliis erit, populi autem duntaxat parendi, paucorum dominatum Ecclesiae statum dicemus, quem Graeci ὀλιγαρχίαν appellant, in quo pauci dominantur, multitudine illorum imperio subiecta?

RESPONSIO.

Matth. 10. ABSIT. Principes enim gentium dominantur eorum, uos autem non sic, inquit ipse Princeps pastorum ad pastores a se delectos. Est uero status Ecclesiae, unius Principis status, quem Graeci μοναρχίαν uocant; nec tamen unius hominis imperatū, quales sunt monarchiae ab hominibus institutae; sed unius Dei, & hominis, qui est Christus, Dominus omnium nostrum, quem Deus pater posuit caput super omnem Ecclesiam, in qua ipse rectores, & pastores posuit, qui eam regerent, & pascere nomine eius, non suo ipsorum, ut in oligarchia humana fit; atque etiam in regio statu. horum autem conuentus in unum certum locum consultandi causa pro re populi Dei, & totius Ecclesiae, Concilium generale dicitur.

Eph. 1.

Quaestio

QVAESTIO SEPTIMA.

C V R generale dicitur, si non omnibus, qui sunt ex populo Dei, conferendi consilia, & dicendi sententiam locus pateat?

RESPONSIO.

P A T E T quidem locus omnibus, & singulis exponendi, si quid uel sibi, uel Ecclesiæ opus esse censeant, sed decernendi non omnibus patet, uerum ijs tantum, quibus rectionem animarum ipse unicus pastor & rector dedit. Ideo uocatur generale, quia non solum legitime, & in Spiritu sancto congregatum uniuersam repræsentat Ecclesiam; uerū etiam, quia non de rebus unius populi, aut nationis in illo agitur, sed de ijs, quæ ad omnium salutem pertinent, quicunque Christi fidem per uniuersum orbem sparsi profitentur: utcunque locis imperiis sint diuisi: atque ideo a Græcis eiusmodi conuentus *συνεδριον δικοινοβητικον* appellatur: quasi dicas, orbis terræ Concilium, in quo per pastores suos, qui per orbem terræ sunt sparsi, populos, & nationes, fidem suam profitentes, aliquo modo conuenire dicere possumus.

QVAESTIO OCTAUA.

Q V A N D O primum fieri cœpta sunt Concilia generalia?

RESPONSIO.

E X quo tempore Spiritus sanctus super omnem carnem effusus est, & gentibus ostium fidei apertum, idque perfectum, quod Iohel futurum prædixerat, tunc scili

D

cct

Iohel. 2.

Eph. 4.

cet, cum Christus ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, deditq; dona hominibus per Spiritum sanctum.

QVAESTIO NONA.

Num. 10.
1. Reg. 17.

QUID appellas effusionem Spiritus sancti? an non etiam super populum Iudæorum ante Christi aduentum effusus est Spiritus sanctus? an non eorum Conci-
lia, quæ tum ad uniuersum populum Dei pertinebant, qui etiam Ecclesia appellabatur, cuius nominis honorem illa sola natio ante Christi aduentum obtinebat, generalia dici possunt?

RESPONSIO.

MINIME sane, idq; ob hanc causam, quia nondum facta erat effusio Spiritus sancti, quam tum fieri intel-
ligo, non cum se impertit per gratiam alicui populo, sed cum adeo plene se effundit, ut nihil, quod ad sanctificationem illius populi peragendum pertineat, in occulto Ecclesiæ relinquat. ante Christum enim omnia fere, quæ ad sanctificationem pertinebant, sub uelamine legis latebant, quæ umbra erat futurorum. in Christi uero morte, scisso uelamine Templi, simul etiam umbra legis sublata est, & uia sanctorum, fidei doctrina propalata, facta est perfecta sanctificatio, omniaq; promissa Dei ad populum per uniuersum orbem sparsum, quæ prius latebant, illustrata sunt, atque expleta: itaque dicere possumus, tum demum Spiritum sanctum effusum esse, cum omnia sua consilia de populi sui salute Deus per Spiritum suum Ecclesiæ reuelauit; sicut inquit Apostolus in ea oratione, quam
ad

ad presbyteros Ecclesiæ Ephesinæ, ab illis discessurus, habuit: Omne Dei consilium notum feci uobis. Et, ad Corinthios scribens, gratulatur, ita eos repletos esse omni scientia, ut nihil eis desit expectantibus reuelationem Iesu Christi. Iudæis autem multa defuerunt, reuelanda postea per Spiritum. Quin etiam Apostolos ipsos multo ante ascensum Christi latuere, quæ eis per Spiritum sanctum aperienda erant, quem Christus, postquam ascendit in cælum, misit, abundeq; in eos effudit: per quem plene Dei uoluntatem de suo populo per orbem sparso cognouerunt, quo modo is scilicet in omnibus ad honorem Dei, & propriam sanctificationem regi deberet. ideo tum primum coeperunt Concilia generalia fieri, quæ non solum præsentia Spiritus, qui ne ueteri quidem populo absuit, sed eiusdem quoque effusio super omnem carnem fecit. ante uero hoc tempus, quia Spiritus Dei sanctificans, in uno populo coarctabatur, ac ne in illum quidem suam uim satis effundens; ideo illorum conuentus minime Concilia generalia dici potuerunt: nec uero ille populus propriæ Ecclesiæ nomen obtinere, sed potius Synagogæ. Apud gentes etiam, quia suo illæ spiritu se regebant prorsus humano, nullum Concilium generale dici potest coactum fuisse, etsi olim in unum locum uniuersum hominum genus conuenisse Scriptura tradat.

Act. 20.

1. cor. 1.

QVÆSTIO X.

AN unquam conuenit, uniuersum hominum genus in unum locum ad Concilium uocatum? an locus tantæ multitudinis capax? an modus inueniebatur, quo uocari omnes possent?

D ii Respon-

Gen. 10.

SIC prorsus. conuenerunt enim in campū in terra Sen-
 nar, tum quidem satis capācē uniuersī generis, quod
 nondum se in tantam multitudinem profuderat, quan-
 tam posterior ætas uidit. uocati autem sunt ab ipsis in-
 ter se, cū dixit alter alteri, unusquisque proximo suo;
 Venite, faciamus nobis ciuitatem, & turrin, cuius
 culmen pertingat ad cælum: & celebremus nomen
 nostrū, ante quā diuidamur in terras. Hoc enim fuit
 decretum illius Concilii, quod Deus una cum ipso
 Concilio dissipauit, confundens linguas, & diuidens
 eos in uniuersam terrā. quanquam Deus quidem tum
 opus eorum magis dissipauit, quā Concilium. licet
 enim propter confusionem linguarum ab opere desti-
 terint: illius tamen Concilii decretum in animis homi-
 num ante effusionem Spiritus sancti nunquam est ab-
 rogatum. quod enim tum dicebat unusquisque proxi-
 mo suo, Venite, celebremus nomen nostrum, &c.
 hoc unusquisque adhuc, ex Spiritu sancto non rena-
 tus, & sibi ipse, & aliis dicit in omnibus consiliis; na-
 ctusq; huius decreti obseruandi facultatem, nunquam
 id quidem non exequitur. est enim decretum uniuers-
 si generis humani, ex quo nata sunt omnia mundi re-
 gna: quibus regnum Christi se opponit, eaque euer-
 tit: atque ob hanc causam instituta sunt Concilia ge-
 neralia Ecclesiæ Christi, ut hæc ipsa gentium Concilia
 disturbentur: quod quidem effici non potest, nisi per
 Spiritum sanctum: itaque ex more loquendi Ecclesiæ
 Christi constat, non satis esse, quo fiat Concilium ge-
 nerale, ut omnes simul gentes in unum locum conue-
 niant, sed necesse esse, ut, Spiritu sancto uocante,
 conue-

conueniant, ipsoq; dictante, atque omnes actiones dirigente, consilia conferant, & ex præscripto illius decreta faciant.

QVAESTIO XI.

QVID est, quòd more loquendi Ecclesiæ dicimus in Spiritu sancto indictum Concilium? quo ue argumento eiusmodi Concilium dignoscitur?

RESPONSIO.

HOC quidem maxime, cum in eo cogendo is, qui eius rei ius obtinet, solum Dei in Christo honorem spectat, & salutem non unius uel hominis, uel populi, uel nationis, sed omnium simul, quicumque Christi fidei per orbem utcunque dispersi profitentur. tale enim Concilium generale, legitimum, atque in Spiritu sancto indictum esse dicimus. quòd si unius alicuius hominis honor respicitur, uel plurium, etiam si uniuersi generis honor respicitur, ut Concilium illud Babylonium respexit; uel utilitas, si fieri possit, secluso Dei honore: hac in parte est Concilium humani Spiritus, &, quidquid per hunc Spiritum statuitur, contrarium est decretis Conciliorum generalium Ecclesiæ Christi, quæ illud in primis sibi propositum habent, ut impia huiusmodi decreta abrogent, & aboleant.

QVAESTIO XII.

AN satis est, ut fiant Concilia generalia in Spiritu sancto, si quouis modo respiciatur ad honorem Dei?

Responsio

RESPONSIO.

MINIME quidem satis. hoc enim quodam modo fecerunt Iudæi in suis Synagogis : respiciebant enim ad honorem , & uoluntatem Dei , ostensam in lege , & in promissionibus . sed nunc Spiritus ille , qui se effudit super omnem carnem , & qui præest Conciliis generalibus , transcendit legem , & respicit honorem Dei in Christo , & salutem , ac sanctificationem populi , non in legis littera , sed in ipso Christo exhibitam , & per Christum in lege promissam , & ostensam , atque impletam.

QVAESTIO XIII.

QVID ergo tractant Concilia generalia ?

RESPONSIO.

IN summa quidem tractant ea , quæ pertinent ad honorem Dei in Christo , & ad salutem populi in eodem Christo : hæc uero tractant , cum fidem in ipsum Christum , filium Dei uiui , explicant , & confirmant , cum caritatem ordinant : ut dixit sponsa , Ordinauit in me caritatem . Hæc autem satis in genere sint dicta , ut intelligatur , quid nomine Conciliorum generalium in Ecclesia Christi significetur , quam uim , & quem scopum habeant . quæ omnia tum clarius intelliguntur , cum magis ad ipsa decreta Conciliorum explicanda descenderimus . quod tum faciemus , ubi non nulla , quæ ad personas pertinent eorum , qui præsunt , & interfunt in eiusmodi Conciliis , explicauerimus :

QVAESTIO XIII.

QVAENAM sunt partes Romani Pontificis in Conciliis generalibus ?

Respon-

RESPONSIO.

VICARIAE Christi partes, quatenus Christi, Principis pastorum, & Episcopi animarum nostrarum, quo nomine cum diuus Petrus appellat, personam gerit.

QVAESTIO XV.

QVAENAM sunt Christi partes, quatenus eiusmodi personam gerit?

RESPONSIO.

EAEDEM, quæ Dei patris, pastoris personam sibi summentis in medio ouium dissipatarum; ut inquit Ezechiel Propheta.

Ezech. 34.

QVAESTIO XVI.

QVAE tandem sunt hæc Dei partes?

RESPONSIO.

NEMPE illæ, quas Propheta exponit his uerbis, cum ait sub persona Dei, Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semet ipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum: & non erit ultra eis in escam: quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oues meas, & uisitato eas, sicut uisitat pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum: sic uisitato oues meas; & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis, & caliginis; & educam eas de populis; & congregabo eas de terris; & inducam eas in terram suam; & pascam eas in montibus Israel, in riuibus, & in cunctis sedibus terræ:

R E G. P O L I

terræ : in pascuis uberrimis pascam eas , & in montibus excelsis Israel erunt pascua earum : ibi requiescent in herbis uirentibus , & in pascuis pinguibus pascuntur super montes Israel . Ego pascam oues meas , & ego eas accubare faciam , dicit Dominus Deus : quod perierat , requiram : & , quod abiectum erat , reducam : & , quod confractum fuerat , alligabo : & , quod infirmum fuerat , consolidabo : & , quod pingue , & forte , custodiam : & pascam illas in iudicio &c .

QVAESTIO XVII.

QVODNAM genus pascendi intelligit hoc loco Propheta?

R E S P O N S I O .

DVPLEX genus , alterum , quod pertinet ad pabulum salutare præbendum , & est opus misericordis pastoris ; alterum , quod uersatur in iudicio , & absoluit , uel condemnat . Ac de priore quidem sic ait Esaias : Misericordior eorum reget eos , & ad fontes aquarum potabit eos . Hoc autem genus statim sequitur accubatio gregis , quam Deus etiam promittit , cum dicit , Pascam oues meas , & eas accubare faciam .

Esai . 49 .

QVAESTIO XVIII.

QVO tandem modo hoc fit , & quando ?

R E S P O N S I O .

CVM singuli ex grege in suum locum , & ordinem ducuntur , ut significant uerba illa Prophetae , in persona Dei pastoris prolata : Quod abiectum perierat , requiram :

ram : & , quod abiectum erat , reducam : & , quod con-
fractum fuerat , alligabo : & , quod infirmum erat , con-
solidabo : & , quod pingue , & forte est , custodiam .
Hæc enim omnia sunt opera pastoris misericentis : quæ
qui perturbant , non statim quidem relinquuntur a pa-
store , sed castigantur ad ipsorum salutem . atque hos
Deus dicit se pascere in iudicio .

QVAESTIO XIX.

QVID est , pascere in iudicio ?

RESPONSIO.

DECLARANT hoc Prophetæ uerba , quæ sequun-
tur : Ecce ego iudico inter pecus , & pecus , arietum ,
& hircorum . non ne satis uobis erat , pascua bona de-
pasci ? insuper & reliquias pascuarum conculcastis pe-
dibus uestris : & , cum purissimam aquam biberetis , re-
liquam pedibus turbabatis : & oues meæ iis , quæ con-
culcata pedibus uestris fuerant , pascebantur : & , quæ
pedes uestri turbauerant , hæc bibebant . Propterea
hæc dicit Dominus Deus ad uos : Ecce ego ipse iudi-
co inter pecus pingue , & macilentum , pro eo quòd
lateribus impingebatis , & cornibus uestris uentilaba-
tis omnia infirma pecora . saluabo gregem meum ; &
non erit ultra in rapinam : & iudicabo inter pecus , &
pecus . Ex his uerbis plane intelligitur , quid sit , pa-
scere , non solum in misericordia extra iudicium , sed
in iudicio , & iustitia , & quo modo id faciat Deus , tan-
quam iudex castigans , & absoluens eos , qui legitimū
& purum gregis pabulum corruerint , uel oues e gre-
ge cornibus expulerint ; itemq; eos , qui ordinem &
E accuba-

R E G. P O L I

accubationem gregis turbarint. Idemque est, qui pingues saluat, & custodit. quo pacto uero custodiantur, ostendunt Prophetæ uerba in persona Dei, cum ait, Et suscitabo super eos pastorem unum &c.

QVAESTIO XX.

QVANDO Deus has partes pastoris egit?

R E S P O N S I O.

TVM maxime quidem, cum Christum, germen David, unicum pastorem dedit, qui has omnes partes egit.

QVAESTIO XXI.

QVANDO Christus has egit partes in pascendo gregem? quando se pastorem illum unum a Deo patre datum ad salutem gregis ostendit?

R E S P O N S I O.

AB eo tempore, quo Deus pater præcursoris Ioannis iudicio eum uniuerso populo patefecit, cum testimonium Ioannis sua uoce confirmauit, dicens, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui: ipsum audite. Tunc enim Christus cœpit oues Dei uerbo, & exemplo pascere: in quo perseverauit, dum mansit in terris euangelizans regnum Dei, & operibus uerbo consentientibus se uerum pastorem a Deo missum ostendens. quod etiam magis in morte pro gregis salute suscepta comprobauit, maxime uero post mortem, missus cœlitus suo & patris Spiritu ad suggerenda, & confirmanda omnia, quæcunque in uita docuerat: in quo se uerum, & æternum Pontificem, ac pastorem esse, omni-

Matth. 3.

Act. 1.

omnibus, qui ex grege Dei sunt, declarauit. instituit autem exercere pastoris officium ad exemplum Dei pastoris, propositum ab Ezechiel Propheta, cum malos pastores ab officio reiecit: cum eiecit e templo uendentes, & ementes: cum, Vx illis, dixit, qui, clauem scientiæ habentes, nec ipsi intrabant, nec alios sinebant intrare: cum omnes, qui ante eum fuerant, fures, & latrones fuisse affirmauit: cum reliquit domum eorum desertam, & ex omnibus desertis, in quibus erant oues dispersæ, eas reduxit: cum claudos, cæcos, mutos, ambulare, uidere, & loqui fecit: sic enim, quod fractum erat, consolidauit: cū denique uerba uitæ illis dedit: id quod testatur se fecisse in sua ad patrem oratione paulo ante mortem, quam, ut pastorem, & plane diuinum pastorem decuit, pro ouium uita subire uoluit. sic uero patrem alloquitur, quasi rationem reddens eorum, quæ pro officio pastoris in uita gesserit. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos. cum essem cum eis in mundo, ego seruabam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi, ego custodiui, & nemo ex illis periit, nisi filius perditionis. & iterum nunc cognouerunt, quia omnia, quæ mihi dedisti, abs te sunt: quia uerba, quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt ea, & cognouerunt uere, quia a te exiui. Pauit autem eos in misericordia: quemadmodum ipse testatur se non uenisse in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum, qui linum fumigans non extinxit, nec arundinem quassatam confregit. Accubare item fecit gregem, cum sedere illos fecit (ut ait Esaias) in pulchritudine pacis, cum pacem suam illis

E ii dedit,

Marc. 11.
Luc. 11.
Ioan. 10.

Matth. 23.

Matth. 11
Luc. 7.

Ioan. 17.

Ioan. 3.
Matth. 12.
Esa. 41.

Esa. 32.

R E G. P O L I

Ioan. 10.

Ioan. 14.

Act. 2.

Ioan. 14.

Eph. 4.

Luc. 9.

Matth. 16.

dedit, quam mundus dare non potest: cum Spiritum paracletum dedit: cum, ut mansiones distribueret, quas dicit multas esse in domo patris sui, ut seruaretur ordo in Ecclesia sua, non omnibus eadem dona tribuit, nec eadem munera commisit, sed quosdam posuit in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio doctores, deinde uirtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, sermonum interpretationes. Præstitit autem Christus, quæ ad officium pastoris pertinent, cū gregem salutari cibo pastum accubare fecit. id quod secundo loco Ezechiel Deo, pastoris munere fungenti, tribuit. Paut uero in iudicio, quod tertio loco Propheta commemorat, cum non solum in sua ipsius persona ligandi, & soluendi potestatem exercuit, sed eandem etiam Ecclesiæ suæ ministris dedit.

QVÆSTIO XXII.

AN pastoris munus, gregem in iudicio pascentis, significari intelligis, & contineri in potestate soluendi, & ligandi?

RESPONSIO.

SIC prorsus. qui enim soluit, & ligat, is iudicium quoddam exercet: perinde enim facit, ac si absolueret, uel condemnaret. differt autem hoc iudicium, quod in potestate soluendi, & ligandi a Christo data continetur, ab aliis iudiciis, quæ hoc idem faciunt, sed ab humana potestate proficiuntur: quòd hæc sæpe ad damnum, & perniciem eius, qui absoluitur, uel condemnatur, exerceri possunt, & solent; illud uero nunquam

quam ad perniciem, sed semper ad salutem exercetur. Non enim, inquit Apostolus, habemus potestatem ad destructionem, sed ad ædificationem. Christusq; hanc ipsam potestatem exercens dixit, se non uenisse, ut iudicaret mundum, sed ut saluaretur mundus per ipsum. non enim uenit, ut mactaret, & perderet, sed ut mactatum resuscitaret, & perditum recuperaret. Ac, licet genus iudicii id esse intelligatur, quod potestate soluendi, & ligandi significatur: tamen, qui hac potestate utitur, non dicitur iudicare tantum, sed pascendo iudicare, & iudicando pascere: quia omnia semper, quantum in ipsis iudiciis est, ad eorum salutem cedunt, in quos iudicia exercentur, ut exemplum Corinthii fornicatoris, a Paulo Apostolo Satanæ traditi, perspicue declarat: quem ideo scribit Apostolus a se traditum Satanæ in interitum carnis, ut Spiritus saluus fieret. sic Alexandrum ærarium dicit a se traditum Satanæ, ut disceret nō blasphemare. in summa de sua potestate scribit, se nihil posse contra ueritatem. hæc uero potestas est diuina, & maxima potestas, quæ non conceditur omnibus passim, qui a Deo potestatem sibi datam habent, sed de iis tantum, qui in fide mysterium suum exercent. ceteris enim permittitur, ut multa contra ueritatem agant, & suam potestatem ad perniciem aliorum conuertant. Ad hanc autem corrigendam, & tandem abolendam, Deus filium suum cum potestate patris, & ueri pastoris ad salutem hominum misit. atque hoc sane modo, quod tertio loco per Prophetam Ezechielem in munere pastoris a Deo mittendi est promissum, Christus per ministros suos perpetuo implet, cum id primum quidem ipse per se imple-

2. Cor. 10.

Ioan. 12.

Ioan. 10.

1. Cor. 5.

1. Tim. 1.

2. Cor. 13.

R E G. P O L I

impleuerit : tum uero demū omnes partes impleverunt promissionum Dei de pastore uno ad custodiam gregis mittendo , cum se ipsum suscitauit pastorem unū . hoc enim ultimo loco in promissis Dei de suo pastoralis officio apud eundem Prophetam exponitur ; estq; illud , sine quo reliqua promissa locum non habent . cum uero Christus hoc impleuit , tunc se in eo uerum Deum , & uerum hominem ostendit , in quo Deus , quæcunque ad boni pastoris officium pertinerent , impleuerat .

QVAESTIO XXIII.

AN , si Christum omnes partes unici illius pastoris ad salutem sui gregis, a Deo promissi , in se implese dicamus , & perpetuo adhuc implere , cum sit Pontifex , & pastor in æternum factus ; simul etiam dicere licebit , eum uicaria hominis persona in gubernanda Ecclesia sua uti ? nec enim hoc recte dici uidetur : quandoquidem uicariæ personæ in officiis , & muneribus substituantur , cum absunt illi , quorum propria est eorum munerum procuratio , non cum adsunt , sicut Christus semper adest gregi suo , quemadmodum se affuturum ipse promisit his uerbis : Ecce enim ego uobiscū sum omnibus diebus usque ad consumationem sæculi .

Match. 28.

R E S P O N S I O .

AD E S T quidem semper gregi suo Christus , sed spiritali , non corporali , uisibiliq; præsentia . grex uero Dei , ut inquit Ezechiel , homines sumus . homines autem , qui & spiritu , & corpore constant , indigent non solum præsentia pastoris , qui eos regat in spiritu , sed qui etiam gubernet in exterioribus officiis , ac muneribus ,

Ezech. 34.

neribus, quæ per hominem corporis ministerio obiri possunt, & debent. itaque Christus cum corporis sui præsentiam, quod ad gubernandi gregis rationem attinet, nobis subtraxit in cælum ascendens, instituit qui pastoris officium eius loco, corpus ipse gerens, ad utilitatem sui gregis exerceret: non quòd ille non possit omnia in spiritu, & per spiritum solum efficere, quemadmodum etiam efficit: per Christi enim spiritum semper omnia perficiuntur, quæcunque in uicaria illius potestate salutariter aguntur: sed quia sic est diuina uoluntas, & talis nostra natura, quæ indiget uisibilibus, & corporeis rebus, ut per hæc ad inuisibilia trahatur. tantaq; est Dei bonitas, ut se imbecillitati naturæ nostræ conformare uelit; quam usque ad mortem portauit, ut omnia sanctificaret. ideo, quemadmodum in fundanda Ecclesia, licet solo nos spiritu saluare posset sine infirmitatis nostræ assumptione, corpus tamen assumere uoluit, ut corpus sanctificaret: sic, licet Ecclesiam, tanquam corpus, & sponsam suam, per spiritum solum regere, & sanctificare possit, & sanctificet, tamen uisibilia sacramenta, tanquam instrumenta spiritus, & uasa, instituit, per quæ homines sanctificationem acciperent: &, quamuis in iis etiam, quæ ad ministerium sacramentorum pertinent, per se ipsum, uel per angelos suos, qui sunt ad ministratorii spiritus, omnia perficere posset; tamen ministerio hominum uti uoluit. ut ergo in ceteris facit, quæ pertinent ad foundationem, uel ministerium singulorum in Ecclesia; sic etiam in eo munere, quo cura omniū geritur, quod erat, atque est ipsius Christi proprium, tanquam capitis omnium. etsi enim per se in

Ioan. 21.

Heb. 1.

se in spiritu omnia supplere possit, atque etiam, quod ad uim & uirtutem conferendam attinet, suppleat: tamen, qui eius loco tanquam pastor pastorum esset, unum aliquem esse uoluit. Atque hunc quidem ab eo institutum fuisse Petrum intelligimus, qui curam uniuersalis Ecclesiæ haberet, uicesq; ipsius in terris gereret; & post Petrum eos deinceps, qui Petri sedem tenuerunt, ac tenent. Hoc uero minus mirum, & magis cōsentaneum consilio Spiritus Dei patris, & Christi, qui gubernat Ecclesiam, uidebitur, si, quodnam ipsius Spiritus consilium in ortu Christi fuerit, considerauerimus. in eo enim cū nullum humanum opus, nullum uiri munus extaret, quod totum erat Spiritus sancti opus, ac munus: tamen, ut homo apud homines locum uiri teneret, & uiri appellationem haberet, Spiritus Dei consilium fuisse in Iosephi persona uidemus, qui & uir Mariæ, & Christi pater est dictus. si ergo in gubernatione Ecclesiæ, ubi opus Dei & hominis simul extat, dicamus ab ipso Christo institutum fuisse, ut, quod hominis est, per hominē gubernetur: quid magis cōsentaneum Spiritui eius dicere possumus? talis uero fuit Petrus Ecclesiæ, qualis Ioseph Mariæ: uel potius, talis Petrus sponsæ Christi, quæ est Ecclesia, qualis Ioannes matri Christi. ut enim hanc Christus moriens in cruce Ioanni commendauit, &, quasi testamento, eius custodiam reliquit: sic quidem post resurrectionem a mortuis, cum corporis sui præsentiam hominibus esset subtrahiturus, Petro, quasi sub forma uerborum testamenti, Ecclesiæ suæ custodiam commendauit, cum diceret: Petre, si me amas plus his, pascues meas. Hæc uero ita se habere, cū multa Scripturæ loca,

Matth. 16.
Ioan. 21.

Luc. 1.

Matth. 1.
Luc. 3. & 4.

Ioan. 19.

Ioan. 21.

loca , tum uero , optima ipsius Scripturæ interpretes ,
Dei prouidentia in euentu & successu rerum sese osten-
dens , maxime confirmat.

QVAESTIO XXIIII.

QVIBVS tandem Scripturæ uerbis , uel argumentis
ostēdi potest , Christū uicarias suas partes Petro dedisse?

RESPONSIO.

PLVRIMIS quidem : nos uero , qui , quantum possu-
mus , breuitati nunc studemus , & ut , quam minimum
fieri possit , ab eo , quod primum nobis proposuimus ,
discedamus ; quod erat , ut notas potius rerum , quàm
explicatiorem doctrinam aliquam , scriberemus ; tri-
bus illis locis contenti erimus , in quibus unici pasto-
ris animarum nostrarum Christi , Dei , & hominis ,
tres partes expressas , omnesq; uni Petro commenda-
tas agnoscimus .

QVAESTIO XXV.

QVAENAM sunt tres illæ partes?

RESPONSIO.

PRIMAE quidem , ut , quorum pastor futurus esset ,
eorum simul esset pater . talis enim pastor fuit Christus ,
primum scilicet pater , deinde pastor . qualis uero pa-
ter fuerit Christus , declarat Esaias , cum , multa enu-
merans honoris eius nomina , patrem illum uocat fu-
turi sæculi : quòd uidelicet principium , & generator
futurus esset illorum , quos heredes regni cælestis fore
diuina prouidentia instituerat . Similem honorem &

F potestatem

potestatem Christus Petro dedit, cum eum principium fecit noui & cælestis populi : de quo dicit Propheta in persona Dei , & Christi : Formabo mihi populum, qui laudem meam annuntiet . Principium uero tum fecit noui populi , & quasi patrem creauit, cum ei dixit : Tu es Petrus , & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam . dixit enim Christus Simoni Barionæ : Tu es Petrus . atque hic statim factus est Petrus , & prima petra in fundamento Ecclesiæ posita , super quam Ecclesia ædificaretur . ædificatio autem Ecclesiæ nihil aliud est, quàm multitudo filiorum Ecclesiæ, eiusdem fidei consensu congregata , non confusa , sed ordinata , tanquã ciuitas quædam sub unius principatus forma . in ædificatione enim forma significatur . petræ uero nomen materiam significat , non quamuis , sed solidam, & duraturam , super quam quidquid ædificatum sit , etiam contra uim , atque impetum fluminum , & uentorum perdurare possit . quo nomine significatur , duraturi populi eum futurum patrem : id quod satis declarat uerbum promissionis , quod subiungit Christus , Ecclesiæ superædificatæ stabilitatem ostendens, Et portæ Inferi non præualebunt aduersus eam ; quemadmodum quidem præualuerunt contra eum , qui principium, & pater terrenæ generationis fuit : qui cum non ex petra, sed e luto factus esset , ne primum quidem impetû uentorum per Inferorum portas irruentium sustinere potuit : uerum statim cum uniuerſa sua prole , & generatione cecidit . At non talis Petrus , qui ex petra excisus fuit , non ex luto factus : & ideo in petra ipse manens , & in petra primum fundatus , populi in omne tempus duraturi principium est factus . Qua in re quo pacto Christi

Esa. 43.

Marth. 16.

Gen. 2.

Gen. 3.

Christi personam referat, etsi satis quidem per se patere potest: clariora tamen erunt omnia, si ut Petrum uideamus nomen petrae in fundamento positae commune cum Christo habere, eiusque personam referre, ceu patrem futuri saeculi, sic in modo etiam generandi filios futuri saeculi eundem cum Christo eiusdem uirtutis participem uideamus.

QVAESTIO XXVI.

QVO MODO dicis functum esse Petrum uicariis Christi partibus in generatione noui populi?

RESPONSIO.

EO quidem modo, quem Christus ipse ostendit iis uerbis, quae ei dixit, cum illum primam petram faceret, super quam Ecclesia aedificaretur, tanquam multitudinem filiorum ostendens, quorum ipse pater futurus esset, in uirtute non sua, sed primae petrae, quae excisa est de monte sine manibus, & patris futuri saeculi. haec uero sunt Christi uerba ad illum: Et tibi dabo clauces regni caelorum: &, quidquid solueris super terram, erit solutum & in caelis: &, quidquid ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis. Quae omnia pertinent ad facultatem, & modum generandi novos filios, qui regni caelorum ciues, & heredes essent futuri. per potestatem enim soluendi, & ligandi hoc fit. qua nimirum potestate fretus Paulus Apostolus, ad Corinthios scribit: Et, si multos paedagogos habetis, tamen non multos patres, ego enim uos per Euangelium genui. Verum ante cum Petrus & genitus ipse est, & alios genuit, tanquam prima petra factus, & pater uniuersi generis hominum, qui in noua generatione numeratur. licet enim Paulus

Dan. 3.

Matth. 16.

1. Cor. 14.

Gal. 3.

Gal. 3 scribat, sibi creditum fuisse Euangelium præputii, sicut Petro circumcisionis: Qui enim, inquit, operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est mihi inter gentes: tamen non Paulus primus genuit gentes in uerbo, sed ante eum Petrus, ut uerba ipsius Petri testantur in Actis, cū ait: Viri fratres, scitis, quia elegit Deus a temporibus antiquis per os meum audire gentes uerbū Dei. Primas ergo partes suas Petro Christum dedisse, ut esset loco primæ petræ in ipso Christo positæ, qui est solida petra, & fundamentum cælestis ædificii, eidemq; uirtutem etiā dedisse, ut pater esset futuræ cælestis sobolis, ex his satis constare potest.

QVAESTIO XXVII.

QVAENAM sunt secundæ partes patris, & pastoris?

RESPONSIO.

VT filios, & gregem conferuet, eosq; a malo tueatur: quas partes in oratione sua ad patrem Christus ostendit se implese, cum ait: Ego seruaui eos in nomine tuo: quos dedisti mihi, ego custodiui; & nemo ex illis periit, nisi filius perditionis. Hanc uero potestatem Petro, tanquam suo Vicario, se dedisse, significauit tunc, cum, præsentibus etiam ceteris Apostolis, de eo loquēs, quod omnibus usu uenturum esset, ut a Satana tanquā triticum cribrarentur, unum tamen Petrum appellans dixit: Simon, ecce Satan expetiuit, ut uos cribraret, tanquam triticum. ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. tu uero cōuersus, aliquando confirma fratres tuos. Quibus uerbis aperte Christus ostendit, ut superioribus uerbis patrem eum fecerat, ita nūc eundem

eundem a se tutorem, & defensorem factum esse.

QVAESTIO XXVIII.

QVAENAM sunt tertiæ partes patris, & pastoris?

RESPONSIO.

VT in lucem iam editos, & a malo defensos, bono etiã
augeat, salutariq; cibo pascat. has item partes Chri-
stum Petro dedisse, uel maxime ex eo liquet, quod
Christus paulo ante suum ad cælum ascensum dixit,
cum iam corporis sui præsentiam gregi suo subtrahetu-
rus esset, atque oportunißimum uideretur de persona
Vicarii sententiam suam apertis uerbis declarare. nam
tum quidem, ut apud Ioannem est scriptum, cum si-
mul adessent ceteri Apostoli, & discipuli, quasi Petru
e medio illorum seuocans, accepta ab eo confessione
amoris, sic ipsum est allocutus: Si me amas plus his,
pasce agnos meos. nec uero semel hoc dixit, sed ter,
eadem confessione reddita, per hunc amorẽ, tanquam
si testamento heredem sui pastoralis officii relinqueret,
obtestatus est, & dixit: Si me amas, pasce agnos meos:
& quasi non satis apertis uerbis uniuersum gregem
ipsi Petro commendasset, quod ei tantum agnos com-
mendasset, qui iuniores essent, adiungit, Pasce oues
meas. Licet autem hæc, quæ Petro dicuntur, ad cete-
ros etiam pastores omnes pertineant, tamen uoluisset
Christum hæc omnia in eo uno, tanquam in Vicario
capite, conspicua esse, ut per eum in reliquos deriuar-
entur, primum quidem ostendit adoptio nominis,
qua primo loco utuntur, qui heredes, & successores eli-
gunt. Christus enim Cephæ nomẽ, quod interpretatũ
est

Ioan. 21.

Ioan. 1. est Petrus, Simoni prius uocato imposuit. petræ autē
 1. Cor. 10. nomen ipsi Christo in diuinis litteris tribui constat: de-
 Luc. 22. inde, quæ huic nomini auctoritas est cōiuncta, ea uten-
 Ioan. 21. di facultatem illi dedit, cū fratres eius fidei confirman-
 dos commendauit, ut eos ab insidiis Satanæ tutare-
 tur: cum oues præterea, & agnos uniuersum suum gre-
 gem eiusdem fidei, & amoris tradidit, ut liberatum ab
 insidiis inimici bono & salutari cibo pasceret. Hæc ue-
 ro apud eos, qui nimium contentiosi non sint, satis es-
 se possunt, quæ uicarias Christi partes in terris Petro
 in uniuersum gregem ab ipso Christo datas declarant;
 Aët. 12. 16. præsertim cum etiam rerum experientia post Christi
 ad cælum ascensum ostenderit, hanc Petrum uicariam
 illius potestatem cum in Conciliis, tum in uniuersum
 ipsum gregem exercuisse.

QVAESTIO XXIX.

AN ullum generale Concilium, Petro adhuc uiuo, est
 celebratum?

R E S P O N S I O.

ET maximum quidem, in quo has tres simul, patris, tu-
 toris, & pastoris, partes Petrum, Christi personam ge-
 rentem, exercuisse constat.

QVAESTIO XXX.

AN non temporibus Constantini primum cœpta esse
 Concilia generalia, historix omnes prodiderunt, quo-
 rum primum tradunt fuisse Nicenum?

Responsio.

RESPONSIO.

TRADVNT quidem Nicenum fuisse omnium primum, quia Reges, & populi, de quibus Propheta tam acerbe conqueritur, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? astiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: tum primum, relicto hoc consilio, quod erat consilium malignantium, libenter se audire ostenderunt Prophetæ uerba, quibus eos eodem loco sic admonet: Et nunc Reges intelligite: erudimini, qui iudicatis terram: seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: osculamini filium, ne quando irascatur dominus, & pereatis de uia iusta. Quia ergo Constantinus primus non solum hanc disciplinam apprehendit, ut oscularetur filium, & seruiret Deo in timore, & exultatione; sed in oculis omnium gentium Concilium coegit pro gloria filii contra eos, qui conspirauerant aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: secumq; populos, & nationes, quæ laudem Domino annuntiarent, primus adduxit: ideo hoc Concilium, cui interfuit ipse Imperator, primum in oculis omnium gentium, & maxime generale uisum est. sed non a Constantini temporibus Concilia generalia cœpta sunt, uerum iam inde ab eo tempore, quo, ut supra diximus, Spiritus Dei non super unam gentem, sed super omnem carnē se effudit, statim post effusionem sanguinis Christi, qui non pro unius populi, aut nationis, sed pro totius mundi peccatis est mortuus. Quare, simul atque hæc coniunctio facta est in una fide gentium, & Iudæorum, qui tanquam duo populi uniuersum mundum complectebantur; illud Concilium,

Psal. 2.

R E G. P O L I

Concilium, in quo primum de utrorumque salute actum fuit, coactis in unum locum eorum pastoribus, Concilium primum generale fuisse, merito dicimus. tale autem fuit Concilium Hierosolymitanum, in quo Petrus Vicarius Christi pastoris partes, quas supra commemorauimus, omnes se peregrisse, & uerbis, & factis ostendit.

Q V A E S T I O   X X X I .

Q V O tandem modo?

R E S P O N S I O .

D I X I M V S , tres precipuas Dei pastoris partes Christum erga suos, dum in terris uersaretur, egisse; primas, ut eos quasi pater procrearet; secundas, ut in lucem editos a malo tueretur, atque seruaret; tertias, ut bono, & salutari cibo aleret. Has item omnes partes a Petro, Christi Vicario, impletas fuisse, ex iis, quæ ipse in hoc Concilio dixit, facile colligimus: cuius hæc sunt uerba in Actis Apostolorum: Viri fratres, uos scitis, quia ab antiquis diebus Deus in uobis elegit, per os meum audire gentes uerbum Euangelii, & credere. Hinc apparet, quo modo primas partes, ac primum illud munus patris, & pastoris impleuerit, quod ante ei promiserat Christus, cum diceret: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. per os enim eius elegit Deus gentes audire uerbum fidei, per quod in Christo regenerarentur. id quod magis etiam explicat, cum adiungit: Et, qui nouit corda, Deus testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis: & nihil discreuit inter nos, & illos, fide purificans

Act. 15.

Matth. 16.

purificans corda eorum . qua de re ait Iacobus Aposto-
 lus: Voluntarie enim nos genuit uerbo ueritatis , ut si-
 mus initium aliquod creaturæ eius . Et Paulus sacra-
 mentum illud , per quod in Christo renascimur , uo-
 cat lauacrum regenerationis , ubi inquit : Cum autem
 benignitas , & humanitas apparuit Saluatoris nostri
 Dei , non ex operibus iustitiæ , quæ fecimus nos , sed
 secundum suam misericordiam saluos nos fecit per la-
 uacrum regenerationis , ac renouationis Spiritus san-
 cti , quem effudit in nos abunde per Iesum Christum ,
 saluatorem nostrum , ut , iustificati gratia , ipsius here-
 des simus secundum spem uitæ æternæ . Hic uero totus
 explicatur regenerationis modus , quem Petrus in suo
 uerbi ministerio primus expressit . Secundæ erant par-
 tes , ut confirmaret , ac tueretur fratres , & filios , quos
 Satanas expetiuerat cribrare , & iam inceperat ; non
 quidem cribrare , ut purgaret ; (hoc enim fecit Petrus)
 sed ut triticum , cum palea admixtum , cribrando , ac
 uentilando perderet . legem enim cum uerbo Euan-
 gelii admiscuit , tanquam paleas cum tritico : quæ
 quasi in cribro simul posita separat , ac purgat Pe-
 trus , cum ait : Nunc autem , quid tentatis Deum im-
 ponere iugum super ceruices discipulorum , quod ne-
 que nos , neque patres nostri portare potuimus ? & sic
 oues defendit a noxio Satanæ pabulo . Tertias uero par-
 tes explet , salutare illis proponens pabulum , & in opti-
 ma eas pascua deducens , cum , reiectis cæremoniis ;
 quæ legis palea erat , ait : Per gratiam Domini nostri ;
 Iesu Christi , credimus saluari , quemadmodum & illi .
 In hac igitur fidei , per quam saluamur , explicatio
 ne agnōs simul , qui ex gentibus erant , & oues Israel
 G coniunxit ,

Iac. 1.

Tit. 3.

Luc. 22.

Act. 15.

coniunxit, & salutari cibo utrosque paut: quæ dum faceret, patris simul, & pastoris partes egit: quæ sunt uicariæ partes, quas a Christo acceperat.

QVAESTIO XXXII.

AN hoc Concilium generale dici potest, in quo una tantum Iudæorum natio interfuit, nulli autem ex gentibus? nec enim legimus, huic Concilio interfuisse quenquam alium, præter Apostolos, & seniores, qui erant Hierosolymis: qui omnes ex Iudæorum natione fuerunt.

R E S P O N S I O.

AT uero, cum Legatos Ecclesiarum gentium interfuisse cõstet (tales enim fuerunt Paulus, & Barnabas, qui ab Ecclesiis gentium ad Apostolos, & seniores Hierosolymam missi erant) cum etiam ipsi Apostoli interessent, quos Christus Principes pastores in omnes terras constituerat, sic eos dimittens, *Ite, & prædicate Evangelium omni creaturæ: cum ad cõponendas controuersias illas, quæ de fide & lege exortæ fuerât, Concilium illud coactum esset; eaque in eo tractarentur, quæ ad uniuersæ Ecclesiæ pacem pertinerent: cum denique munus decidendi omnes controuersias ille obtineret, cui uicariæ suas partes in uniuersum gregem Christus dederat: merito quidem generale hoc Concilium dici potest, & primum: quia in hoc primũ consulti causa de iis, quæ ad uniuersum corpus Ecclesiæ pertinerent, Principes Ecclesiæ pastores conuenerunt.*

Marc. 16.

Quæstio

QVAESTIO XXXIII.

AN hoc Concilium, ut tempore, sic etiam auctoritate primum fuit, & dignitate?

RESPONSIO.

FVIT sane, idque duplici de causa, primum quidē propter dignitatem eorum, qui interfuerunt, qui iidē fuerunt, quorum beati oculi uiderunt, & aures audierunt, quæ multi Reges, & Prophetæ, cū id maxime desiderarent, non uiderant, nec audierant. audierunt uero, & uiderunt in uerbis, & in perfectissimo exemplo unici illius pastoris, ad salutem omnium gentium promissi, omnia, quæ ad regendum gregē Dei pertinebant; a quo & mandatum, ut eius exemplum in pascendo sequeretur, & uirtutem ex alto, ut sequi possent, acceperant. Auctoritate ergo præstitit omnibus hoc Conciliū propter dignitatem personarum, quæ illi hanc dignitatem attulerunt, ut esset quasi typus, & forma omnium Conciliorum; quò scilicet respicientes qui deinceps Concilia celebraturi essent, omnia, quæ uel ad eos aliquo modo pertinerent, qui in Conciliis præesse, & interesse debent, uel etiam admodum decidendi omnes controuersias, quæ materiam Conciliis celebrandis dare solent, tanquam in archetypo, ut rite & ordine celebrari possent, perspicerent.

Luc. 10.

QVAESTIO XXXIIII.

QVO pacto, tanquam in archetypo, in hoc Concilio Hierosolymitano cernuntur ea, quæ ad personas pertinent eorum, qui in ceteris Conciliis interesse solent?

G ii Responsio.

RESPONSIO.

HAEC plane intelligemus, si diligentius aduerterimus, quænam personæ illæ fuerunt, quas in hoc Concilio interfuisse, & sententias dixisse, memoriæ proditum est. sunt autem in quadruplici, ut uidetur, genere: quæ tamen omnes unum genus efficiunt dispensatorum mysteriorum Dei. primum enim genus constituit persona Petri, alterum Pauli, & Barnabæ, tertium Iacobi: quartum uero genus intelligo eos facere, qui generatim nominantur seniores.

QVAESTIO XXXV.

AN sic omnes personæ comprehensæ sunt saltem in genere, quæ huic Concilio interfuerunt?

RESPONSIO.

MINIME quidem omnes. nec enim Principem personam nominauimus, quæ eadem est, quæ uirtutem, & robur ceteris omnibus dat. illi enim sunt tantum ministri, quos modo diximus: qui uero omnibus præest, is Principem personam, non ministri, agit. est porro idem, cuius nomine Concilium uocatur, & cuius nominis auctoritate addita, decreta Conciliorum rata habentur. hic sane est Spiritus sanctus, qui idem est Spiritus Christi, & Spiritus Dei patris; cuius organa sunt reliqui omnes, qui præsent in Conciliis, cum rite fiunt.

QVAESTIO XXXVI.

QVO modo inter se distinguuntur ceteræ personæ, quas in quadruplici genere posuisti, in quibus primam numerasti

numeraſti perſonam Petri? quid uero tandem in perſona Petri uidemus, quod in reliquis non uideamus?

RESPONSIO.

HOC ſane primum, quod proprium eſt eius, qui primas partes in Conciliis tenet; ut finem imponat controuerſiis, eaſq; dirimat; ut concludat, & auctoritate ſua dimittat Concilium. quæ omnia ex uerbis Scripturæ uidemus in illo Concilio Petrum feciſſe. ſic enim eſt ſcriptum: Cum autem magna conquiſitio fieret. quæ uerba ſignificant, magnam primum altercationem de iis, quæ decidenda eſſent, in Concilio extitiſſe: quam Petrus ſic repreſſit, ut uerba, quæ ſequuntur, ostendunt: Surgens autē Petrus dixit ad eos: Viri fratres &c. quæ cum dicit, ſententiam Concilii, & ſententiam Spiritus Chriſti primus pronuntiat, atque concludit: hoc autem uidemus in perſona Petri, quod in ceteris nō uidemus. Secundo loco uidemus in eodem uicariam po- teſtatem, & curam quandam præcipuam utriusque populi. nam cum ii, qui ex circuncifiſione erant, iis, qui ex gentibus credidiſſent, ut eadem fides communis ſecum erat, ſic quoque idem legis onus commune eſſe uellent; ille, tanquam iudex, & paſtor utriusque populi, qui iam unius eſſet factus; iugū legis ſic ab utriſque detraxit, ut eius ſententiæ in hoc reſiſtentes magna uerborum auctoritate deterruerit, cum eos grauiter increpans ſic ait: Quid tentatis imponere iugum &c. quibus uerbis ſeuere Chriſti uicarium oſtendit: qui uenit ut ceremonias, graue legis iugum, a ſuis tolleretur, ac pro eo ſuum leue, & ſuaue eiſdem imponeret. Auctoritatem uero, quam ei Spiritus Chriſti dederat, ualiſſe in hac cauſa

Act. 15.

causa, illud maxime indicat, quòd nemo ausus fuit in Concilio se ei opponere, sed, ut est in Actis, Petri sententia pronuntiata, tacuit omnis multitudo: cum tamè constet, in illa multitudine fuisse Phariseos aliquot, qui extra Concilium pertinacissime contrariam semper sententiam defendissent, & hanc oppugnassent: uerù illi tum, auctoritate Petri commoti, tacuerunt: qui uero postea uerba fecerunt, omnes eius sententiam approbarunt. cum autem hæc in Petri persona uidemus, omnium eorum, qui in Petri cathedra successerunt, partes in Conciliis uidemus: quæ maxime in hoc extare debent, ut controuersias dirimant; ut grauitatem oneris a populi Dei ceruicibus detrahant; & ut Concilium dimittant; omniaq; auctoritate petræ fidei, in fundamento Ecclesiæ positæ, faciant. Sed hoc ad modum decidendi cõtrouersias pertinet; de quo post dicemus. Nunc uero non tam de modo, quàm de personis loquimur, quæ interesse solent in Conciliis; quas omnes iis personis, quæ in Hierosolymitano Concilio interfuerunt, significatas esse diximus, & tanquam in archetypo Concilio designatas, atque expressas.

QVÆSTIO XXXVII.

QVID in Pauli, & Barnabæ personis animaduertimus, qui secundo loco uerba fecerunt in illo Concilio?

RESPONSIO.

IN his quidem eorum personam agnoscimus, quorum est referre ad Concilium de iis, quæ pacem Ecclesiarum turbent: quemadmodum illi retulerunt de controuersis, quæ fuerant in Ecclesiis gentium excitatæ per eos,

eos, qui erant ex circumcissione, ad quas decidendas Concilium est congregatum. horum autem oratione uidemus significatum esse officium eorū omnium, qui pro pace Ecclesiarum ad Concilium mittuntur: quorum partes sunt, ut tam opus Satanæ, quod totum in fidei puritate tollenda uersatur, quàm opus Dei ad eandem confirmandam exponant, demonstrentque, quantum fieri possit, ea, quæ ipsi re ipsa de gratia Dei ad confirmandum robur fidei sunt experti in illis Ecclesiis, a quibus sunt missi: quemadmodum Paulus, & Barnabas miraculis per ipsos editis fidem, & sententiâ Petri confirmarunt. huc enim pertinet omnis eorum oratio, ut signis, miraculis, atque operibus confirmet, eam esse Dei uoluntatem, & ueritatem inflexibilem, quam Petri fides proposuit. Horum autem uerbis, per opera confirmantibus doctrinam fidei a Petro expositam, succedit oratio Iacobi, qui eandem confirmat per Scripturas. in Iacobi uero persona significari intelligimus personam singulorum Episcoporum, quibus certæ Ecclesiæ sunt commendatæ; quorum officium in Conciliis per ipsam Iacobi orationē satis etiam significatur.

QVAESTIO XXXVIII.

QVID tandem extat in Iacobi persona, quod ad Episcoporum, qui singulis præsunt Ecclesiis, personam, & officium in Conciliis declarandum pertineat?

RESPONSIO.

HOC primum, ut Petri doctrinam de fide confirmet, quemadmodum Iacobus fecit: hoc enim commune omnium, & singulorum Episcoporum esse debet: deinde,
 si

si priuatæ eorum Ecclesiæ aliquid uel consuetudine, uel lege receperint, quod non aduersetur sinceritati doctrinæ fidei, uerum eiusmodi esse uideatur, ut, eo sublato, periculum sit, ne caritatis uinculum rum- patur. hoc quidem ut quisque in sua Ecclesia experi- tur, sic proponere poterit, quemadmodum Iacobus fecit: qui cum Hierosolymorum esset Episcopus, quæ ciuitas ex gente circumcissionis tota constabat; licet, quod ad ipsam ueritatem pertinebat, abunde, idq; per Scripturas, declarasset, per fidem Christi legis iugum ab iis, qui Christi fidem acceperant, excussum fuisse; & in hoc Petri sententiam confirmasset; tamen, quia uidebat, si gentes hac libertate in omnibus uterentur, ut nulla ab eis ratio ueteris Iudæorum consuetudinis haberetur, quibus cum fide iam coniuncti erant, cari- tatem inter eos firmam manere non posse, sed suas po- tius oues per contemptionem moris sui scandalū passu- ras, hoc ad Concilium retulit, ut, quæ ex antiquis eo- rum moribus, salua fidei doctrina, ad retinendam pæ- cem, donec magis adolesceret fides, obseruari possent, ea ab utroque populo obseruarentur. qua in re nec ab ipso Petro, nec a reliquo Concilio repulsam tulit: uerū in hanc sententiā decretum, ipso Spiritu santo dictate, suffragiis omnium est factū, ut nihil ultra oneris genti- bus imponeretur, nisi ut abstinerent ab iis, quæ immo- larentur idolis a suffocato, & sanguine, itemq; a fornica- tione. hoc uero onus erat caritatis, nō fidei onus: quod quale sit, & quo pacto hæc distinguantur, postea, ut spero, explicabimus. Nunc in eo uersamur, ut ex per- sonarum diuersitate, quæ ius dicendi sententiās, decer- nendi, ac iudicandi in illo Concilio Hierosolymitano habuerunt,

habuerunt, quod archetypum, exemplumq; reliquorum omnium Conciliorum fuisse intelligimus, scrutemur, ad quos maxime pertineat in ceteris Conciliis eodem iure uti. Huc autem quærendo peruenimus, ut intelligamus corpus ipsum Concilii ex illis constare, qui curam gregis habent: ut in exemplo Petri, Apostolorum, ac seniorum uideamus, qui in hoc Hierosolymitano Concilio interfuerunt. Licet autem, quod ad munus prædicandi uerbi attinet, par auctoritas, & eadem mandata omnibus Apostolis a Christo data esse uideantur, cum illis dixit: *Ite in mundum uniuersum; prædicate Euangelium omni creaturæ*: tamen in hoc Concilio, in quo Petrus ipsius Christi uices gessit, ceteri Apostoli eorum potius personam referunt, qui in partem solitudinis sunt uocati, quàm eorū, quibus una cum Petro per orbem prædicandi Euangelii cura est cōmendata. tales autē posterioribus sæculis agnoscimus fuisse, & nunc esse, primates Archiepiscopos, Episcopos, Abbates. Quas uero Petri uideamus primas partes fuisse, ut doctrinā fidei ante omnia explicaret, quæ explicatio tanquam fundamentum esset ad dissolueudas omnes controuersias, has dicimus esse præcipuas partes Romanorum Pontificum, qui in Petri locū succedere, in omnibus Conciliis, ut ante omnia, & contra omnes procellas controuersiarum, fidei Petri explanationem proponant, atque opponant; ceterorum uero omnium, qui in Conciliis intersunt, ut hanc fidem non solum probent, sed omnibus argumentis confirment. Hoc autem fundamento consensus in una fide iactō, tum quidem, si quæ sint in singularum Ecclesiarum moribus, uel antiqua consuetudine, uel lege

Marc. 16.

H

introducā,

introduc̃ta, quæ etsi non usquequaque nudam illam fidei sinceritatẽ referant, modo tamẽ ei non repugnent, tum nec se difficilem præbere debet is, qui Petri locum tenet, in assentiendo infirmitati gregis, donec fides magis adolescat: nec tacere debent, qui in singulis Ecclesiis præfunt, infirmitates gregis sui, sed in Concilio proponere. cuius rei exemplum in Petri, & Iacobi personis, ac sententiis, atque in ipso Concilii decreto habemus. Sed hæc magis pertinent ad modum componendi controuersias: de quo nunc, quoniam de personis satis dictum uidetur, quærendo inuestigare conabimur.

QVAESTIO XL.

QVA ratione, & uia usi sunt, qui in Concilio Hierosolymitano præfuerunt, ad componendas controuersias? ex illius enim Concilii exemplo dixisti modum elici posse omnium dissensionem, quæ ad religionum pertinent, sedandarum.

RESPONSIO.

HOC quidem facilius intelligemus, si, quo auctore controuersia in Ecclesiam irrepsit antea, ac perpetuo irrepat, dixerimus. hunc autem Christus ostendit, cum præuidens, ac prædicens zizania, quæ inimicus homo superseminaturus esset in agro Ecclesiæ suæ, tritico prius ab optimo agricola sato, cum ipsum, cui curam Ecclesiæ relicturus erat, sic alloquitur: Simon, ecce Satanas expetiuit uos, ut cribraret sicut triticum. Satana ergo impulsore intelligimus omnes in Ecclesiam introduci controuersias: quas quidem tollendi modum unum futurum

Match. 13.

Luc. 12.

futurum Christus ipse significauit, illum scilicet, cum statim subiicit, Ego autem rogaui pro te, (Petrum appellans) ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Vnum hunc modum ostendit Christus dissoluendi omnes controuersias, nempe unā illam Petri fidem, oratione sua ad patrem nixam, ac roboratam. et sane hoc ipso modo uidemus Concilium hoc Hierosolymitanum usum in maxima omnium controuersia tollenda.

QVAESTIO XLI.

QVO pacto per hanc Petri fidem in illo Concilio sedatae sunt controuersiae, ut ex eodem, quid in ceteris Conciliis fieri debeat, in quibus de componendis controuersis agitur, exemplum capi possit?

RESPONSIO.

HOC, ut prorsus intelligamus, quemadmodum iam ex Christi uerbis auctorem omnis discordiae, & controuersiae cognouimus, ita, quidnam sit, quod controuersas causas faciat inter homines, ex communi hominum sensu inuestigandum esse. hoc uero constat inrer omnes, qui contendunt: quicumque auctor fuerit contentionis, eum semper hanc cōtendendi causam praeferre, quod sibi ab eo, quocum contendit, aliquid sit detractum, quod uel ad honorem, uel ad commodum ipsius pertineat, uel denique quod ei aliquo modo carum sit, aut iucundum; ob idq; contendere, ut sibi satisfiat in eo, quod ita est detractum. hinc omnium controuersiarum cum in religione, tum in rebus ciuilibus causas, originemq; duci, communis uita satis docet. nam qui

H ii religionis

religionis causa contendit, is semper aliquid de honore Dei, & pietate detractum ab eo, quocum contendit, arguit: qui rerum ciuiliū causa, ob honorem, uel com-
modum sibi detractum, litem se intendere præferet, uel ob utrunque, aut denique ob id, quod quoquo modo carum, gratum ue habeat: finem uero contentionis apud homines non malignos (cum malignis enim frustra quæritur pax) tum fore, cum ea, quæ ablata iudicantur, integra restituuntur. Hoc omnium controuersiarum fundamento patefacto, ad illam controuersiam considerandam reuertamur, quæ composita est in Concilio Hierosolymitano; ex cuius compositione exemplum reliquas omnes componendi, quæ in Ecclesia nascuntur, capi posse diximus. Videamus autem primum eius originem: quam facile intelligemus, si prius personas eorum cognouerimus, qui eius excitandæ auctores fuere. simul enim intelligemus, quænam erat controuersia. de iis autem, a quibus illa excitata est; ita scriptum est in Actis: Surrexerunt autem quidam de hæresi Phariseorū, qui crediderunt, dicentes, Quia oportet circumcidi eos, (populum gentilem intelligentes) qui fidem receperant; præcipere quoque eis, seruare legem Moyse. Quales porro fuerint Pharisei, diuus Paulus in sua ipsius persona satis explicat, cum, ad Regem Agrippam uerba faciens, uitæ suæ præteritæ rationem reddit in hunc modum: Et quidem uitam meam a iuuentute nouerunt omnes: quoniam secundum exactissimam sectam nostræ religionis uixi Phariseus. Cur uero exquisitissimam sectam omnium appellet, in epistola ad Galatas, de se ipso etiam loquens, sic declarat: Audistis enim conuersationem meam aliquando in Iudaismo:

Act. 15.

Act. 16.

Gal. 1.

Iudaismo: quoniam supra modum persequabar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam, & proficiebam in Iudaismo supra multos æquales in genere meo abundantius æmulator existens paternarum mearum traditio-
num. Tales ergo erant apud Iudæos Pharisei, qui seue-
rius obseruarent paternas traditiones: ex quibus qui
conuersi fuerant ad fidem, ii, pristinæ adhuc sectæ ue-
stigiis insistentes, cum uiderent gentes, quæ fidem re-
ceperant, legis obseruatione solutas in populo Dei nu-
merari, hic quidem conqueri, & contentiones moue-
re cœperunt: ob id uero conquerebantur, quòd detra-
hi in hoc & honori Dei, qui legem dederat, & sibi ip-
sis putabāt, qui se per legem, quòd eam exactius aliis
seruarent, cum ceteris gentibus, tum etiam genti suæ
præstare existimabant. Hæc fuit illorum querela: quæ
quo modo per Conciliū sublata fuerit, nunc quæramus.

QVAESTIO XLI.

QUO modo per Concilium Hierosolymitanum de fide,
& legis obseruatione quæstiones sublatae fuere?

RESPONSIO.

VT in summa dicam, per uerbum fidei, & caritatis. co-
demq; modo apud omnes non malignos omnes o-
mnium temporum controuersia sedari possunt. quod
sic erit apertum, si naturam uerbi fidei in Iesum Chri-
stum, filium Dei uiui, primum aliqua ex parte declara-
uerimus, deinde caritatis.

Quæstio

QVAESTIO XLII.

QVID NAM est in natura uerbi fidei, quod ad sedandas discordias pertineat?

RESPONSIO.

NIHIL prorsus, si loquamur de iis discordiis, quas tuo inter se homines exercent. immo contra uidemus, Christi fidem prædicatam semen discordiarum cum omni genere hominum, pacem uero cum Deo secum afferre.

QVAESTIO XLIII.

QVID tandem inest in natura uerbi fidei, quod illud profitenti dissidium cum omnibus pariat?

RESPONSIO.

HOC scilicet, quod homini omnia auferat, quæcunque humano iudicio uel honorifica, uel commoda, uel denique quoquo modo grata, aut iucunda esse possunt: nec uero solum externa bona aufert, cuiusmodi sunt diuitiæ, honores, amici, propinqui, parentes, sed legem ipsam Dei, atque ipsum tandem hominem a se ipso abstrahere, ac diuellere proficitur. sic enim auctor ipse fidei palam dixit, cum hominem per fidem ad se uocaret: Qui non odio habuerit patrem, & matrem, non est me dignus: & qui non reliquerit patrem, & matrem, adhuc autem & animam suam, non est me dignus. Quæ cum ita sint; quid mirum, si discordiarum segetem fidei uerbum secum afferat? quid mirum, si uniuersus orbis contra sinceræ fidei prædicatores omni tempore coniureret? id quod Christus ipse auctor fidei, cum discipulos suos, huius doctrinæ magistros, in orbem mitteret, illis euenturum prædixit: Et eritis, inquit, odio omnibus hominibus

Luc. 14.

Luc. 21.

hominibus propter nomen meum : nullum excipiens genus hominum . Idemq; naturam huius fidei , quàm apta esset ad discordias suscitandas , magis explicans , dicit de se ipso , qui cum uerbo fidei uenerat : Nolite ar-
bitrari , quia uenerim pacem mittere in terram . non ue-
ni pacem mittere in terram , sed gladium . ueni enim se-
parare hominem aduersus patrem suum , & filiam ad-
uersus matrem suam , & nurum aduersus socrum suam ,
& inimici hominis , domestici eius . Vt autem summa-
tim dicamus , qui summas tantum rerum , & argumen-
torum attingere , nō doctrinam aliquam explicare hoc
scripto aggressi sumus : hoc prorsus inesse in natura fi-
dei uidemus , ut ab hominibus semper existimata sit ea
omnia euertere , quæ præclarissima in rerum natura ha-
bentur , ut quæ , quo magis explicata sit , hoc magis ta-
lis existimetur , sic ut leges etiam cum humanas , tum
diuinas labefactare , & quasi naturam hominum , atque
omnes bonos mores , & consuetudines abolere , atque
extinguere uideatur . hæc enim omnia obiecta sunt &
Christo , & discipulis eius , primis uerbi fidei seminato-
ribus : cum tamen nihil horum re uera illa sic euertat , ac
tollat , ut non omnia , cuiuscunque generis fuerint , bo-
na , propter eam , & per eam amissa , uel relicta , multo
copiosiore mensura reddat , ac restituat . nec enim illos
audiendos esse ullo modo censemus , qui sic solam fi-
dem prædicant , ut piis caritatis actionibus detrahant :
qui ignauis nihil agendi , impigris ad actiones male a-
gendi occasionem , & licentiam suo peruerso loquendi
modo præbent : quos non tam peruerse quidem , quàm
impie prædicare fidem existimamus ; dum uel parū cu-
rare , uel prorsus contemnere leges , & maioriū instituta
docent.

Matth. 10.

Gal. 5.
Rom. 3.

docent. Nec enim, quam prædicabant Apostoli, per quam iustificantur impii, fides eiusmodi fuit, sed quæ per caritatem operatur. Nunquid autem, inquit Apostolus, legem per fidem destruimus? absit: sed statui-
mus. Quæ ergo legem roborat, quæ lucet, quæ diu-
item facit hominem in bonis operibus, quæ destructa in-
staurat, hanc fidem illam esse dicimus, quæ Iesum Chri-
stum redemptorem recipit. nec tamen negamus, etiam
ex hac quoquo modo prædicata occasionem scandali se-
pe arripi ab hominibus sui amantibus, quales magna
ex parte omnes sumus. hoc uero est, quod hætenus di-
ximus, fidem prædicatam apud homines, eorum scili-
cet culpa, atque malitia, tumultus potius, quam pa-
cem initio gignere, & ob hoc solum gignere, quod ne-
mo suorum bonorum spoliationem libenter audiat, sed
pro iis omnes libenter pugnent. hoc autem primum est
in officio fidei, ut hominē humanis bonis spoliet: quo-
rum loco diuina postea tradit, & hominem tandem in
integrum restituit. sed hanc moram non fert hominis
sui amantis impatiens natura: & ideo ad nomen spo-
liationis clamor statim, & tumultus oritur: ad quem
sedandum una duntaxat uia relinquitur, nempe prædi-
catio caritatis, uerbo fidei coniuncta: quæ eadem est,
per quam Apostoli controuersiam illam magnam de fi-
de, & lege in concilio Hierosolymitano sustulerunt.

QVAESTIO XLIIII.

QVO tandem modo sublata fuit illa controuersia?

RESPONSIO.

CVM Deo redderetur, quod Deo debitum esset, &
homini

homini, quod homini. id uero per explicationem uerbi fidei, & per decretum caritatis est factum.

QVAESTIO XLV.

QVO modo fidei uerbum reddit Deo, quod est Dei?

RESPONSIO.

CVM totam spem salutis in uno Deo patre per unum Iesum Christum, filium eius, ponit. id uero Petrus tanta ui orationis facit, explicans salutis nostrae fundamentum, ut interponentes legem in partem salutis, tentatores Dei appellet, legemq; ipsam onus non ferendum dicat; denique illam doctrinam, quæ hoc doceat, non doctrinam salutis, sed euerfionem animarum esse concludat. Hoc ergo modo uerbum fidei reddit honorem Deo in Christo, & per Christum, cum per fidem in Christo totum hominem, quasi holocaustum, Deo immolat. Deo autem; & hominibus quod debetur, reddit, cum legem a fide remouens, eam tradit caritati. iniuriam enim tam Deo, quam hominibus facit, qui legem prorsus soluit, præsertim cum, lege sublata, ne commercium quidem homini cum homine esse possit; in lege autem suam Deus gratiam coram hominibus lucere uelit. maiorem uero iniuriam facit cum Deo, tum hominibus, qui legi iustificationem tribuit, cum sibi huius gloriam Christus sine lege uindict: onusq; intolerabile hominibus imponitur, cum lex sua propria uirtute in partem salutis cum fide se immiscet. et ideo, ut Dei patris honori in Christo, & hominum salutis, & consolationi, atque imbecillitati ad ferendum tantum onus consulatur, legis iugum a fide ad carita-

I rem

tem transfertur: cum caritate uero coniuncta lex, iam non iugum graue, sed suaue est. et sic omnibus, quod debetur, facile redditur: omnesq; controuersiarū causae tolluntur, quemadmodum in illo Concilio Hierosolymitano factum uidemus: in quo hoc uidemus: cum lex a fide remota caritati traderetur, tantum abfuisse, ut illa ab iis negligereetur, quibus sic est tradita, ut ad minutissimæ quæque legis obseruanda iidem promptos se ostenderint. id quod decretum illud communi omnium consensu factum de abstinendo a suffocato, & sanguine, & idolothitis, quæ minima erant in lege, maxime declarat. per illud autem, quod ex caritate factū est, decretum, omnis scandali materia est sublata; &, quæ Dei erant, Deo, & quæ hominum, hominibus redita. Si uero hæc, quia breuius, ideo obscurius sint dicta, quæramus iterum de iisdem.

QVAESTIO XLVI.

QVID est, quod dicis, legem, quæ omnia nostra opera complectitur, in parte fidei, per quam pacem habemus apud Deum, minime ponendam, sed caritati totam subiiciendam? quo modo hæc intelliguntur?

R E S P O N S I O.

HOC quidem modo ab omnibus intelligentur, si unusquisque suū ad salutem ingressum, qui est ingressus ad Deum patrem, & ad Iesum Christum, primum consideret, deinde egressum ad homines propter salutem aliorum. illum enim efficit fides ascendens, hunc caritas descendens, quæ a uera fide proficiscitur, & cum ea, si tamen sit, coniuncta est. itaque descensus ad homines propter

propter eorum salutem est caritatis effectus, sicut ascendens ad Deum fidei. accedentem enim ad Deum oportet credere. eiusmodi sane ingressum, & egressum uidetur significasse Christus, cum dicit, se ostium esse, per quem qui introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.

Ioan. 12. & 10

QVAESTIO XLVII.

QVALEM dicis esse ingressum per fidē ad Christum? quo modo autē in hoc ingressu excutitur iugum legis?

RESPONSIO.

EO sane modo, quo homines solent uitam ipsam per fidem excutere. simul enim cum uita excutitur iugum legis: quandoquidem lex non dominatur in homine, nisi quam diu uiuit. quod si mortuus fuerit, solutus est a legis iugo: nos autem per fidē in baptismo simul cum Christo morimur. quicumque enim, ait Apostolus, in Christum Iesum baptizati sumus, in mortem ipsius baptizati sumus. consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem &c. quocirca fides per mortem ingreditur ad uitam, & sic per amissionem omnium, quæ in uita honorifica, utilia, aut iucunda esse possunt; ea tamen spe, ut uita nobis reddatur in Christo melioribus bonis affluens. talem enim Christus uitam promittit quærentibus eam in ipso, & suam relinquentibus. uerum hoc nimis durum iter naturæ hominis uidetur. quauis enim, uitam feliciorem assequi, nobis semper sit in uotis: spoliari tamen nolumus, sed, ut inquit Apostolus, superuestiri. fides uero totum hominem spoliat. Quare hoc iter naturæ nostræ non potest

Rom. 7

Rom. 6.

2. Cor. 5

Ose. 11.

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 4

non maxime durum uideri, donec Christum ipsum totum amplexetur. quanquam prorsus ne ingredi quidē, nec uero gressum Christum uersus conuertere quisquā poterit, nisi Christi Spiritum in se ante habuerit, qui gressus moderetur, & moueat. Verum in principio, qui a Dei Spiritu mouetur, tanquam infantulus nescit a quo portetur: sicut Scriptura dicit in persona Dei: et ego, quasi nutricius, Ephraim portabā eos in brachiis meis; & nescierunt, quod curarem eos. Idē accidit paruulis in fide, ut portentur a Deo, & a Spiritu Christi, id ipsi tamen ignorent. Ille autem Spiritus, quo primum agi uidentur, a Spiritu Christi uidetur alienus. est enim Spiritus timoris: & is quidē omnibus tanquā stimulus est, qui eos in uia ad uitam cælestem contra blanditias uitæ terrenæ incitet: qui tum quidem maxime adest, & uehementius sentitur: a quo nemo liberatur, donec tandem in Christi morte summam Dei patris dilectionem erga se fidei oculis uideat; donec uideat, quod dilectus discipulus dixit, qui & uidit, & manibus tractauit de uerbo uitæ. dixit autem: In hoc apparuit caritas Dei in nobis, quoniā filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut uiuamus per ipsum. Hoc ergo uidens anima fide plena, se ipsam uidelicet in Christo tam immenso amore comprehensam, simulq; contrarium sibi chirographum, nempe ipsam peccati legem, per hanc mortem deletum, quo nihil unquam terribilius humano animo coram Deo obici, & opponi potest, quatenus se quidem amari uidet, timorem incipit deponere, & eius loco amorē concipit: nec tamen sic timorē deponit, ut non plures, & iustiores timendi causas uideat, quā antea unquam

quam suspicari potuerit; quippe quæ gravitatem casus sui, & totius humani generis magis intelligit; periculum commune omnium, & priuatum suum certius aspicit, terrorisque plena uidet omnia etiam ea; quæ prius tutissima uidebantur: ita ut hic primum timorem Domini didicisse sibi uideatur, hic primum intellexisse, quid, & pro quo timendum sit, & maiorem uim inimici, quàm antea unquam, perspicere. Iam enim sibi uidet instare non solum aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principes, ac potestates, aduersus mundi rectores, tenebrarum harum contra spirituales nequitias in caelestibus. quæ omnia uidens, nisi simul uideret eum, per quem omnia nostra peccata sunt nobis remissa; qui deleuit, quod aduersus nos erat, chirographum; affigensq; illud cruci, & expolians Principatus, & potestates, traduxit confidenter palam triumphans illos in semet ipso: iam quidem, quo propius ad Deum accederet, eo magis timore tabesceret. sed hos uidens triumphos ab eo peractos, a quo se tam immenso amore complexam sentit, & ut sibi uia ad Deum patrem tuta pateret, hæc omnia a filio Dei, qui idem fuit filius hominis, tam magnifice & salutariter fuisse gesta: hic quidem contra timorem se armare incipit, & confortari in Domino, atque in potentia uirtutis eius. Arma uero iam non hominis, quæ uana, & fallacia sunt, sed Dei, quæ ut potentissima sunt, sic nunquam fallunt, quoties egredi iubetur, sumit: mandat enim egressionis iam expectat. quamuis autem omnium suauissimum experiatur, in eo acquiescere, in quo omnem timorem deposuit: cum se tam sponsam per fidem agnoscat eius uiri, quem, licet regem

Eph. 6.

Col. 2.

2. Cor. 10.

Hier. 31.

Philip. 2.

Eph. 6.

Rom. 8.

2. Cor. 1.

2. Cor. 12.

Rom. 8.

regem omnium, cæli claustra tenere non potuerunt, caritate perpetua, atque immensa homines amplectentē, quin, se ipsum quasi exuens, in terram descenderet, forma serui accepta, ut homini, seruo peccati factō, & mortī aternæ addicto, uitam, & libertatem restitueret, ac locum, & regnum in cælo daret: hic quidem exemplum, & uoluntatem sponsi ante oculos habens, atque eius spiritum hauriens, stat etiam ipsa ad egressum parata, accincta lumbos in ueritate, induta lorica iustitiæ, & calceata pedibus in præparationem Euangelii pacis. hanc enim solam causam egrediendi ad homines, ut pacem afferat omnibus, ad quoscunque mittatur, agnoscit, quia eandem in sponso agnouit. expectat uero nutum sponsi, & Domini: quo annuente, sumens scutum fidei, & galeam spei salutis cum gladio Spiritus, quod est uerbum Dei, statim læta progreditur: quam sane nusquā oculos foras conuertere possit, quin omnia contraria, omnia paci aduersantia uideat. statim enim ærumnæ, angustię, nuditas, pericula, persecutiones, & gladius se se ei offerunt, & opponunt. sed nec propter hæc, cælestibus armis induta, terretur; uerum cum eo, qui hæc certamina maxime est expertus, ac superauit, dicere audet: In omnibus autem his superamus propter eum, qui dilexit nos. quare nec pugnam detrectat, sed ea spe aggreditur, ut in ipso certamine etiam uires sibi augendas fore non dubitet: quemadmodum Apostolus Paulus sibi inter pugnandum auctas fuisse fidem, & spem, multis locis testatur, maxime uero ubi ait: Certus sum enim, quia neque mors, neque uita, neque Angeli, neque Principatus, neque potestates, neque præsentia, neque futura, neque altitudo, neque

neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Hæc uero nunc satis dicta sint; ut aliquo modo intelligatur, qualisnam sit uel ingressus noster ad Deum in Christo per fidem, uel egressus ad proximū cum eodem per caritatem; & quo pacto læta, ac salutaria utrobique pascua inueniantur; denique, ut sciamus, quem admodū in hoc ingressu anima fidelis non prius in Spiritu timorem deponere incipiat, quàm iugum legis peccati in eodem Spiritu ab se remotum sentiat: hic. n. primum illam gaudere, & pacem habere ad Deum incipere, postquam se iustificatam apud eum in Christo sentit: ac tunc quidem illam egredientem nihil unquam libentius recipere, quàm legis iugum, iam non fidei, sed caritatis humeris impositum, & ideo iucundissimū.

QVAESTIO XLVIII.

QVO argumento cognoscitur quis iugum legis per fidem excussisse?

RESPONSIO.

HOC maxime, & certissimo, quo quis scilicet ad omnē iustitiam implendam, & ad omne legis perficiendum opus se promptiorem & alacriorem præbet.

QVAESTIO XLIX.

VTRVM hæc alacritas iugum legis excussum declarat, an potius, magis quàm antea, hominem legi subiectū?

RESPONSIO.

VTRVNQVE sane declarat: quia hæc alacritas proficiscitur a Spiritu, qui datur credentibus. Spiritus uero promptus

R E G. P O L I

promptus est ad omnia facienda, in quibus uoluntas Dei declaratur, ad utilitatem proximi : & quia lex hanc uoluntatem maxime declarat, ideo maxime, ut legem exequatur, est promptus. est autem ideo Spiritus, qui & legi dominatur, & seruit.

QVAESTIO I.

QVALIS tandem est hic Spiritus?

R E S P O N S I O.

EST Spiritus sanctus, Spiritus paracletus, Spiritus adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater; Spiritus dilectionis, ex quo maxime cognoscuntur, qui maxime cum Christo per fidem sunt mortui: qui uere Christi discipuli sunt. ex hoc enim, inquit Christus ad suos, cognoscent homines, quod discipuli mei estis, si diligatis inuicem. Est autem hic Spiritus, qui discipulos Christi intus per fidem factos, foras per caritatem educit, ut cognoscantur ab hominibus ad gloriam Dei. atque hi quidem sunt, quibus & ingredientibus, & egredientibus pascua promittuntur. denique est idem Spiritus, qui in omnibus Conciliis generalibus, & in omnium fidelium cordibus praest, semperque praesse debet, qui maxime se ostendit praesidem fuisse in Concilio illo Apostolorum Hierosolymis coacto, de quo nunc tam multa diximus.

QVAESTIO II.

QVO modo se talem ostendit?

Responso.

RESPONSIO.

EX illustratione ueritatis fidei, reiicientis iugum legis,
& ex resumptione legis per Spiritum caritatis.

QVAESTIO LII.

VBI apparet, legem resumptam fuisse?

RESPONSIO.

IN uerbis decreti ipsius Concilii, in quo sic est scriptum :
uisum est Spiritui sancto, & nobis, nihil uobis impo-
nere oneris, præterquam hæc necessaria, ut abstinea-
tis uos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, ac suf-
focato, ac fornicatione. Horū enim omnium prohibitio
ad legem pertinebat. quare cum ea fidelibus interdicat
Spiritus, legi etiam subiicere eos quodā modo uidetur.

ACT. 15.

QVAESTIO LIII.

QVO tandem modo?

RESPONSIO.

PER caritatem. dilectio enim, inquit Apostolus, est
plenitudo legis: & qui diligit proximū, legem impleuit.

ROM. 13.

QVAESTIO LIIII.

AN, cum in eodem decreto contineatur, ut abstineant
a suffocato, & sanguine, & idolotheitis, itemque a for-
nicatione, (ideo uero hæc prohibentur, quia necessa-
ria uidebantur, a quibus uterque populus abstineret)
nos eandem causam utriusque prohibitionis fuisse in-
telligemus? uel tam necessarium fuisse abstinere a suf-
focato, quàm a fornicatione?

31

K

Responsio.

REG. POLI

RESPONSIO.

MINIME quidem. nec enim eandem causam utriusque prohibitionis fuisse intelligimus, nec eodem modo utranque esse necessariam, sed unam ad tempus, aliteram in omne tempus. prohibentur enim sanguis, suffocatum, & idolothita, ne, quod infirmum est, magis infirmetur; ne linum fumigans extinguatur; aut calamus quassatus confringatur: quandoquidem propter illos facta est hæc prohibitio, qui ex circumcisione credentes, non dum ita fide roborati erant, ut ueterem opinionem, qua huiusmodi cibis hominem contaminari iudicabant, excutere possent: qui potius fidem adhuc teneram reiecturi uidebantur, quam roboratam lege, & consuetudine sententiam, si seuerius cum illis, non dum matura fide, actum esset. quare, horum infirmitatis causa, firmiorum caritati hoc onus caritas ipsa imponebat; ut a suffocato, & sanguine, ac similibus abstinerent, quæ lex imponebat, tanquam pædagogus pueris, contaminationem allatura. Cum uero interdicitur fornicatio iis, qui fidem receperant; longe alia ratio est. hæc enim interdicitur, quia non opinione, ut ciborum esus, sed re uera contaminat hominem. interdicitur autem, ne, iam per fidem sanctificatus, iterum cõtaminaretur. per fidem enim, ut inquit Petrus, Deus eorda gētium purificauit, dans illis Spiritum sanctum. quæ uero intrant per os, non inquinant hominem, sed quæ exeunt ex corde: qualia sunt malæ cogitationes, adulteria, fornicationes &c. Hæc igitur prohibitio semper est necessaria: quia hæc est perpetua uoluntas Dei, ut sanctificationem nostram ne polluamus. prohibitio uero illa ciborum non est semper necessaria: quia non est

Esā. 43.

Act. 15.

Matth. 15

Marc. 7.

1. Thess. 4.

est perpetua Dei uoluntas, ut ita fiat, uerum tantisper, dum adolescat fides: itaque paulo post, augeſcente fide in Ecclesia, prorsus est abolita, quemadmodum necessario quidem abolenda fuit. Ex quibus satis nunc colligere possumus, cur caritas tam falsam contaminationem, quàm ueram, tanquam necessaria quæ uerentur, prohibuerit; ut salutem utriusque populi consuleret. nec enim populus gentilis minus propensus in eâ opinionem fuit, ut fornicationem, qua re uera animi polluuntur, propter diurnam in sordibus uiuendi consuetudinem nullam contaminationem animis asserre iudicaret, quàm Iudæi, ut id, quod speciem tantum, & umbram contaminationis haberet, tanquam re uera contaminaret, abhorrendum ducerent. utrunque ergo prohibuit caritas, unum ad tempus, donec prorsus umbra illa per lucem uerbi fidei discuteretur; alterum in perpetuum, quia non in specie, sed re uera contaminaret. Ex quibus concludere licebit; etsi idem decretum utrunque prohiberet, & ut necessaria quæ fugerent qui primi fidem receperant, prohiberet; tamen diuersa ratione necessaria fuisse, & ob diuersam causam prohibita.

QVAESTIO LV.

AN Concilia posteriora exemplum huius Concilii Hierosolymitani in decidendis Ecclesiae controuersis sunt secuta?

RESPONSIO.

QVORVM quidem decreta rata sunt, habita apud populum Christianum, omnia hanc formam non solum in

K ii controuersis

controuerſiis decidendis ſunt ſecuta; ſed eandem etiã formam in perſonis retinuerunt; ut eandem quaſi perſonæ in poſterioribus Conciliis, quæ in illo primo Hieroſolymitano & præſuiſſe, & ſententias dixiſſe, atque de creta feciſſe recta, dici poſſint.

QVAESTIO LVI.

Q V O tandem modo id fieri poſſe intelligis, ut eandem perſonæ in omnibus legitimis Conciliis & præſint, & interſint, quæ in primo interſuerunt; cum conſtet, omnes illos, qui in primo illo Concilio interſuerunt, morte interceptos ne ad ſecundum quidem perueniſſe?

RESPONSIO:

A T uero, qui in primo illo præſuit, & in omnibus aliis legitimis Conciliis præeſt, morti minime eſt obnoxius; immo ſic ipſe mortem domat, frangit, ac deſtruit, ut mors ea, quæ morti ſunt ſubiecta, delet. Eſt uero hic Spiritus Dei, Spiritus Chriſti: cuius uirtute mortui ſuſcitantur: per cuius potentiam Chriſtus ipſe ſuſcitauit ſe ipſum eſt idem, qui docet, ac ſuggerit omnia, cum in publicis conuentibus, tum in priuatis, quæ ad honorem Dei, & Eccleſiæ utilitatem ſalutariter uel decernuntur, uel cogitantur. idem enim eſt, qui operatur in omnibus, & in ſingulis, prout uult. huius uero organa ſunt omnes Eccleſiæ miniſtri. Quemadmodum autem hic in primo Concilio Petrum elegit, cuius ore loqueretur, quæ pertinebant ad fidem illam ſalutarem, per quã Eccleſia uniuerſa, & in ea ſinguli ſtant, & confirmantur, tam Iudæis, quàm gentibus, & omni hominum generi: ita etiam Petri ſedem elegit, quam
Apoſtolicam

Apostolicam esse uoluit, unde gentes, & nationes Petri fidem, ab eius successoribus eo modo explicatam, au-
dient, quo illa primitiis gentium ab ipso Petro fuit
exposita. sic etiam Episcopos priuatarum Ecclesiarum
elegit, & ceteros, quibus animarum curam commen-
dauit, ut eodem officio fungerentur in omnibus Con-
ciliis, & conuentibus ad confirmandam Petri fidem,
quo functi sunt reliqui Apostoli, & seniores in primo
illo Concilio Hierosolymitano; sic ut easdē quasi per-
sonas in omnibus legitimis Conciliis omni tempore &
præesse, & sententias dicere, atque controuersias dis-
soluere, ac denique decreta caritatis plena ad Ecclesiæ
utilitatem facere, uere affirmare possimus.

QVAESTIO LVII.

AN, ut quisque Petri fidem tenet, sic eundem etiam Pe-
tri locum in Conciliis, & in conuentibus tenere dicis?

RESPONSIO.

MINIME quidem. nec enim Petrus persona priuata
fuit, ut Simon Ioannis fuit: cuius personam gerunt sin-
guli, qui fidem Petri habent; & beati cum illo dicun-
tur; sed non propterea Petri personam gerunt. est enim
hoc nomen auctoritatis: quod post cōfessionem fidei,
quam is priuatus, ut Simon Bariona protulit, Christus
illi addidit, cum diceret: & ego dico tibi, (Simoni sci-
licet) tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ec-
clesiam meam. quod dum diceret, fecit etiam cum Pe-
trum, & petram, ex qua ad omnes priuatos beatæ il-
lius fidei doctrina, tanquam aqua salutaris, diffunderet.
huius uero locum in Conciliis, & in uniuerſa Ecclesia
obtinet,

Math. 16

R E G. P O L I

obtinet, qui Sedem Petri tenet : quæ eadem Sedes Apostolica appellatur, & Sedes Romani Pontificis. et ideo qui a Romano Pontifice mittuntur Legati, non tam Ioannis, aut Pauli, aut Leonis Legati dicuntur, quæ nomina esse possunt priuatorum hominum; quàm Legati Sedis Apostolicæ; tanquam si ab ipso non Simone, sed Petro mitterentur, Sedem Apostolicâ tenente.

QVAESTIO LVIII.

QVID sibi uult nomen Sedis Apostolicæ?

R E S P O N S I O.

IDEM prorsus, ac si diceremus, cathedram Apostolicam. cathedræ uero nomen auctoritatem docendi significat, ut uerba Christi ostendunt, cum de iis loquitur, qui in cathedra Moyfi sederunt, idest de illis, qui auctoritatem habuerunt docendi, & interpretandi uoluntatem Dei in lege scriptam, quæ auctoritas Moyfi primum a Deo data fuit: cui nunquam successores defuerunt, qui eandem exercerent: de quibus dicit Christus: Super cathedram Moyfi sederunt scribæ, & Pharisei. omnia ergo, quæcunque dixerint uobis, facite: secundum opera uero eorû nolite facere. dicunt enim, & non faciunt &c. Illam uero cathedram, quæ fuit cathedra legis, typum intelligimus fuisse eius cathedræ; quam Deus in Petri persona Romæ erexit: que fuit cathedra non legis litteræ, sed doctrinæ Spiritus; quæ per os omnium Apostolorum prædicata, cum totum orbem peragrasset, tandem Romæ sedem fixit: ubi sanguine duorum maximorum Apostolorum confirmata uidetur, & quasi testamêto relicta eius urbis Episcopis, qui

Matth. 23

qui eandem puram seruarent; ut inde, tanquam ex fonte quodam, rursus in orbem ad confirmandas ceteras Ecclesias deriuaretur, atque ideo Sedes Apostolica, Romana Ecclesia, uel cathedra Petri appellatur.

QVAESTIO LIX.

CVR potius Ecclesiam Romanam dicimus cathedram Apostolicam esse, & Petri Sedem, quàm Antiochenam, quàm Hierosolymitanam, in quibus etiam Petrum docuisse constat? De Hierosolymitana sane scriptum est, uerbum Domini exiit de Hierusalem &c.

Esa. 2

RESPONSIO.

QVIA illa potius Sedes Apostolica dicenda est, quæ finem peregrinationis utrique Apostolo tum Iudæorū, tum gentilium dedit, ex qua seminato iam uerbo, eoq; ipsorum sanguine quasi rigato, & confirmato, ad sedem quietis sunt profecti; quàm ceteræ Ecclesiae, ex quibus illi uel cum uerbo primum egressi sunt, uel per quas transeuntes uerbi doctrinam seminarunt. exierunt uero ab Hierosolymis cum uerbo; & per Antiochiā idem uerbum seminantes transierunt, quod tum demum sedem suam fixam habuit in ea ciuitate, in qua ultimum, & maximum testimonium ueritati uerbi morte, & sanguine ipsorum dederunt. hæc autem fuit Romana ciuitas. Hierosolymitana uero fuit cathedra legis, & ideo cathedra Moysis est appellata. cū uero transfactū esset tempus legis, & uerbum Euangelii a Iudæis relatoribus legis repulsum; tum quidem dixerunt Apostoli, Vobis oportuit primū loqui uerbū Dei: sed, quoniam niam repellitis illud, & indignos uos iudicatis æternæ uitæ,

Act. 13

uitæ, ecce cōuertimur ad gētes. Atque ita etiā fecerunt. demum uero apud primam sedem gentium primam se dem uerbi collocarunt. hæc autem sedes fuit Sedes Romana. et, hanc Dei uoluntatem fuisse, similibus argumentis ostendi, & confirmari potest, quibus Paulus, & Barnabas in Concilio Hierosolymitano confirmarunt Petri sententiam de introitu gentium ad fidem sine lege, nempe miraculis, quibus Deus hanc suam uoluntatem declarauit.

QVAESTIO LX.

QVIBVS tandem miraculis declarauit Deus uoluntatem suam de sede Petri?

RESPONSIO.

PRIMUM quidem illo miraculo, quo sanctus ille uir, idemq; doctissimus, atque maximus, fidei, & gratiæ Dei prædicator, se in fide Ecclesiæ Romanæ maxime confirmatum scribit, cum, repetitis iam inde a Petri morte usque ad suā ætatem Romanæ urbis Episcopis, perpetua tot sæculorum serie succedentibus, quibus sæculis Ecclesia partim ab hæreticis, partim ab infidelibus grauissime fuit uexata, intelligeret, ceteris omnibus aliarum Ecclesiarum Episcopis sæpius deficientibus, Petri successores non modo nunquam a fide defecisse, quamuis omnibus Satanæ artibus tentati fuissent, sed ceteras Ecclesias, in fide uacillantes, semper confirmasse. Hoc quidem, ut maximo Dei prouidentię miraculo, diuus Augustinus scribit se in Romanæ Ecclesiæ fide retentum esse, atque confirmatum. Quod profecto eiusmodi est, ut, quo magis quis secum consideret

Idem. idem asserit.

consideret illorum temporum grauissimas Ecclesiæ perturbationes, tanquam nauis periculossimo tempestatis genere per tot annos iactata, &, quibus confirmantibus in fide controuersia omnes tanquam tempestates sedatae semper fuerint, animaduertat, hoc certius uideat, in Petri successione uberiori impletum fuisse quod Petro Christus promisit, quam in ipsius Petri persona. quod enim dixit Christus ad Petrum: Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua: tu autem aliquando conuersus confirma fratres tuos: etsi post effusum Spiritum sanctum hæc promissio eam uim habuit, ut Petri fides nihil unquam titubaret, tamen post hæc uerba cum Dominum suum abiuraret, cum non satis adhuc in fide firmum fuisse dicere possumus, nec uero multum laborasse post acceptum Spiritum sanctum in confirmandis fratribus in fide, qui omnes tum per eundem Spiritum, communiter illis datum, confirmati fuerunt. uel, si dicere uolumus, ab eo etiam in Concilio Hierosolymitano, sublata illa de fide, & lege controuersia, maxime fratres confirmatos fuisse: tamen, si quis compareret perturbationes Ecclesiarum, quibus multorum sæculorum continuatis ætatibus omnes ab hæreticis, Satana cribante, uexatae sunt; & simul consideret, quo pacto a Petri successoribus fides semper sit confirmata: clarissime uidebit, non minus uerba promissionis de firmitate fidei ad Petri successores, quam ad ipsummet Petrum pertinuisse, eiusdem certe uim in illis illustrius esse patefactam, & Romanæ urbis Episcopos præcipue illo promisso fuisse comprehensos; atque in eodem illam urbem significatam, ubi firmam sedem fides Petri esset habitura.

Luc. 22.

Matth. 26.

L

Quæstio

QVAESTIO LXI.

AN alia miracula afferri possunt, quæ hoc idem confir-
ment?

RESPONSIO.

PLURA quidem: illud uero maxime est insigne, quod
ex Egesippi, antiquissimi scriptoris, & temporibus Apo-
stolorum uicini, historia, diuo Ambrosio interprete,
didicimus. scribit enim, Petrum, Neronis sæuitiam de-
clinantem, idque hortatu fratrum de urbe relinquen-
da, ubi iam Christi pastoris uicario munere fungi cœ-
perat, cogitasse, atque adeo iam ad ipsam portam in fu-
ga progressum fuisse, cum ei Christus ea forma occur-
rit, qua solent peregrini ad urbem aduentantes: ad cū
ius aspectum Petrum primum obstupefactum, ut se pau-
lulum collegit, ipsum interrogasse; Domine, quò ua-
dis? Dominum uero respondisse; Venio Romam ite-
rum crucifigi. quo responso Petrum admonitum, fu-
gam repressisse, & in Urbem reuertisse. agnouisse enim
ex eo Domini uoluntatem, cum de genere mortis, quod
eum secuturus esset, tum etiam de loco, in quo per mor-
tem ipsum Dominum esset clarificaturus. Nec uero my-
sterio uacare, quod Romæ Petrus martyrii coronam tu-
lerit, uel illud declarat, quòd Hierosolymis eandem ac-
cipere Christus eum non permisit: uerum, ut illic cum
morti adiudicatus esset ab Herode, atque in carcerem
coniectus, uiam ei ad fugam patefecit, liberans eū per
angelum suum e manu Herodis, atque ex omni expecta-
tione populi Iudæorum; sic, Roma ne fugeret, per se
ipse uiam ei interclusit; ut, palmam martyrii in princi-
pe gentium ciuitate accipiens, sedem etiam uerbi in
eadem

Egesippus lib.
3. c. 2.

Act. 12.

eadem constitueret. et sane de Paulo scriptum est in Actis, ei Christum dixisse, Oportet te & Romæ testificari de me. ut autem Christus ipse, cum adhuc in terris uersaretur, admonentibus quibusdam, ut caueret sibi ab Herode, quòd uellet eum interficere, respondit, Non capit Prophetam extra Hierosolymam perire: in hoc significans, cum, qui uenerat, ut legem, & Prophetas impleret, non alio in loco, quàm Hierosolymis, ubi tum cathedra legis, & Prophetarum erat, uitam finitum. sic etiam, cum Petrum, licet captum ab Herode, & in carcerem inclusum, Hierosolymis uitam finire non permiserit, & Romæ finire uoluerit, in eo sane uidetur Romam cathedram Euangelii Vicario suo futuram satis significasse. per mortem enim auctoritas cathedræ est constituta, & confirmata. mors enim, pro Christi præsertim nomine suscepta, in omnibus sanctis omnia gloriosa, quæ de illis prædicantur, confirmat; sic ut, quæ martyria nominantur, natalicia simul sanctorum nominentur. Et ideo etiam Christus eodem in loco, ubi apud Ioannem, in Euangelio cathedram docendi Petro commendauit, dicens, & ter idem repetens, Pasce oues meas: statim subiungit, quæ ad mortem eius pertinent; Amen dico tibi, cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas ubi uolebas: cum autem senueris, extendens manus tuas, & alius cinget te, & ducet quòd non uis; in hoc significans, ut interpretatur Euangelista, qua morte esset Deum clarificaturus. Hæc uero, quæ tū dixit Christus, a Petro nō satis percepta, in hoc miraculo, cum e fuga eum reuocauit, omnia uidentur & repetita, & explicata, maxime uero, quòd Christus eo in loco subiungit, Sequere me. Sequutus est enim

Act. 13

Luc. 13.

Ioan. 21.

21. 12. 13
22. 20. 1

tum Christum maxime Petrus, cum, eo dicente se in Urbem uenire, ut iterum crucifigeretur, fugam reprimens ipse in Urbem rediit, cruciq; est affixus. cum autem hæc senior iam factus pateretur, eum ductum esse quò minime uellet, & ab alio cinctum, eidemq; ab aliis manus extensas fuisse, plane constat. itaque omnium illorum Christi uerborum sententiam, quæ primum Petro dicta quasi ænigmata uidebantur, euentus rei clarissimam reddidit, & Petri cathedram Romæ Christi uoluntate positam perspicue ostendit: id quod magis etiã confirmant, quæ in eiusdem uerbis Episcopis, Petri successoribus, mirabiliter eadem diuina prouidentia Christus effecit, cum illis omnia, quæ Petro magnifica promiserat, modo quodam magis illustri præstaret, quàm ipsi Petro sunt præstita: eandemq; hanc illorum sedem, quæ Petri cathedra appellatur, supra solium omnium Imperatorum, & supra tribunalia omnium Principum mundi in oculis omnium sublatam, quasi suo loco positam, collocaret.

QVAESTIO LXII.

QVAE fuere tandem illa, quæ Petro a Christo promissa, illustriori modo successoribus eius, quàm ipsi Petro, sunt præstita?

RESPONSIO.

PLURA quidem Petro Christus promisit, omniaq; magnifica, & quæ uicariam illam Christi potestatem maxime significarent: quorum aliqua supra recitauimus: in quibus illa fuere maxima, quòd ei clauis regni cælorum cum potestate soluendi, & ligandi eminenter sint traditæ: quòd ipse conuersus, conuersurus esset fratres suos:

suos: quòd eidem munus pascendi tam oues, quàm agnos, in promissione sit mandatum: quòd, cum a piscandi arte abduceretur, illud in promissis habuerit, Ex hoc eris homines capiens. Hæc uero omnia in Romanæ urbis Episcopis, illustriore etiam modo, magisq; admirando, quàm in ipso Petro, impleta, eos plane ueros Petri successores, & Sedem Romanam ueram Petri cathedram, diuina uoluntate constitutam, maxime confirmant. Quod uero ad illud ultimum promissum attinet, cum Petro Christus dixit: Ex hoc eris homines capiens; quòd sane omnia complectitur, si uel Siluestri solius, Romanæ urbis Episcopi, acta spectemus: quis non uidet, maiore cum miraculo homines ab eo captos, & ad fidem perductos, quàm ab ipso Petro ullæ historix tradant?

Ioan. 21.

Luc. 5.

QVAESTIO LXIII.

QVO tandem modo id factum intelligis?

RESPONSIO.

HOC sane modo: quia, quos Petrus, quos etiam Paulus cepit, tales erant, quales Scriptura commemorat: de quibus Paulus ipse, prædam suam explicans, sic ad Corinthios scribit: Fratres, uidete uocationem uestram: quia non multi sapientes secundum carnem, nō multi potentes, non multi nobiles &c. Qui uero ab Episcopo Romano Siluestro capti fuerunt, aliud erat genus hominum: quod quidem captum Dei in Christo potentiam multo magis declarat.

1. Cor. 1.

Quæstio

QVOD tandem illud genus hominum fuit?

RESPONSIO.

IDEM sane, quod Christus significauit, cum dixit, facilius esse camelum per foramen acus introire, quàm diuitem in regnum caelorum. Quo dicto cum ualde perculsos discipulorum animos cerneret, ut subsequens eorum interrogatio declarat: statim enim eum interrogarunt, Quis ergo saluus esse poterit? sic eis Christus respondit, apud homines id quidē impossibile esse, apud Deum uero omnia esse possibilia: in hoc plane indicans, eximiam quandam Dei potentiam ostendi, cum diues aliquis ad fidem conuertitur. quòd si diuites non sine eximia quadam Dei potentia conuertuntur: quanto maior potentia Dei ostenditur, cum ipsos diuitum Principes, ipsos Reges, & Imperatores ad fidem conuersos uidemus? quæ Dei potentia incepit se primum ostendere in Siluestro, Pontifice Romano, maiore quidem cum miraculo, quàm in ulla hominum piscatione a Petro facta. immo, quod ad Petrum attinet, ne unū quidem ex hoc hominum genere piscando ab ipso unquam captum fuisse hamo uerbi, memoriæ proditum est. si uero magni miraculi loco narratur, quod de Petro, & sociis eius piscatoribus apud Ioannem est scriptum, eos, cum frustra in piscando noctem, nulla capta præda, consumpsissent, ad uerbum Christi, primo manē se illis ostendentis, & in dextram rete eos proiicere iubentis, tantam piscium multitudinem cepisse, ut iam non possent illud trahere præ multitudine piscium: si illud item, quod eodem loco, admirabilem Dei potentiam

Matth. 19.

Ioan. 21.

potentiam notans, adiungit Euangelista, Petro trahente rete plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus, id scissum non esse: hæc quidem uidentur quasi typus quidam piscationis Siluestri, Petri successoris: qui reuera sicut rete Apostolicum in dexteram nauigii iecisse uidetur, Christo iubente; ut omnes superiores Pontifices, quod ad capiendos magnos illos pisces attinet, qui magni homines sunt, quasi nocte frustra piscando laborasse uideantur. ut enim maxime laborarint, nullos tamen ceperunt. Siluester autem, ad Christi uocem in uirtute eius uerbi rete in dexteram iacto, magnum illum Constantinum cepit: & cum eo non centum dūtaxat quinquaginta tres, sed chiliades magnorum hominum, tanquam magnorum piscium, cepit, atque e turbulento & naufrago huius mundi pelago ad terram traxit. Nec uero tam insigne miraculum fuit, quod uerbi Christi potentiam declararet, Constantinū in rete fidei inclusum, & captum cum tot magnis uiris fuisse, quā quod captus e rete non statim exiluerit; & quod fidem, tanquam rete, tot magni pisces non disciderint, ac diruperint. non minus enim admirabilem Christi potentiam fuisse intelligimus in retinendo Constantino, & reliquis simul cum eo per uerbum fidei captis, quā in ipso primum capiendo, in quo Christus ostendit magnam illam uirtutem uerbi, quam Vicario suo, Petri successori, dedit; per quam in fide ut capti, sic retenti magni isti uiri, tanquam magni pisces, fuerunt.

QVAESTIO LXV.

QVAM ob causam dicis, maius miraculum fuisse in retinendo

retinendo Constantino in fide ; quàm in eodem per
uerbum fidei capiendo ?

R E S P O N S I O .

OB hanc sane , quòd , qui socii , & adiutores ipsi Silue-
stro , Petri successor , & Christi Vicario , ad Constan-
tinum in fide & caritate retinendum esse debuissent ;
iidem ante eius oculos quasi naufragium ipsius fidei , &
caritatis fecisse uisi sunt . ii uero fuerunt reliqui Episcò-
pi , piscatores hominum , quos Petri successor adiuto-
res sibi , & socios accersuerat . cum enim duo sint , quæ
maxime homines intra Ecclesiæ rete inclusos retineât ;
fides , & caritas , ex quibus rete ipsum Episcoporum ,
quo homines capiuntur , est confectum : cum ipsi pesca-
tores hoc sibi rete e manibus elabi permiserint , se ipsos
simul in mare proiicientes ; quid de præda iam sperari
potest ? hoc uero factum in Concilio Niceno legimus .
in quo cum Siluester , Petri successor , Constantinum
cum ceteris magnis uiris , quasi magnis piscibus , in hoc
rete fidei & amoris inclusum , ad terram e fluctibus mun-
di trahens , ad hoc opus quasi adiutores ceteros Episco-
pos , ut facilius traheret , accersuisset : hic primum tan-
ta contentio inter ipsos Episcopos est exorta cum de fi-
de , tum priuatis etiam de causis , ut prorsus hoc rete fi-
dei , & caritatis e manibus piscatorum elapsum appare-
ret . Quare , si præda simul elapsa fuisset , quid mirum ?
quòd si unus tantam uim ad retinendum habuit , ut si-
mul prædam ad terram trahere potuerit ; quod maius
miraculum dici potest ? sed , ut apertis uerbis dicamus ,
quid mirabilius , quàm quòd ipse Constantinus , adhuc
in fide recens , cum tantam de præcipuo fidei capite
sententiarum

sententiarum uarietatem inter ipsos Episcopos, præcipuos uerbi fidei prædicatores, uideret, eosq; ex mutuis querelis uacuos caritate facile iudicaret, non uel fidem reiecerit uel, si illam ex dono Dei se habere probarit, homines saltem, qui huius prædicatores essent, caritate uacuos cernens, non contempserit. cum uero neutrum eum fecisse constet, quippe qui in fide constans, homines ipsos propter mutuas eorum contentiones non modo non contempsit, sed dignam materiam ad suam simul fidem, & caritatem exercendam; atque declarandam iudicauit: quis non in hoc agnoscat potentiam uirtutis Dei in Siluestro, successore Petri, ad Constantinum in terram, saluo ipso rete, trahendum; cum non solum ipse neophytus in tam ualidis contentionibus, tanquam uentis agitatus, non defecerit, sed sua fide, & caritate reliquos omnes confirmarit, ab illius scilicet successore confirmatus, pro cuius fide ne deficeret, Dominus orauit? Hic uero, id est in hoc Concilio Niceno, in quo Constantini fides explicata simul est, & confirmata, dicere possumus, lapidem illum, reprobatum ab hominibus, præcipue uero ab Regibus reiectum in caput anguli, a Deo fuisse electum, atque erectum, eiq; locum suum supra omnium Principum, & Regum terræ, atque Imperatorum tribunalia sublimiorem datum: quod tum factum intelligimus, cum Petri cathedræ gloriam Deus per Constantinum illustrauit. Hæc autem quo modo se habeant, clarius, ut spero, in sequentibus exponemus.

Psal. 117

QVAESTIO LXVI.

QVID tandem sibi uult, quod dixisti, petram ab
 M hominibus

Matth. 28

Philip. 2.

hominibus reprobata, in Concilio Niceno primū in caput anguli erectam fuisse? an non statim a Christi resurrectione aliquot sæculis ante Nicenum Cōcilium id factum fuit? an non Christi uerba illa, quæ prima post resurrectionem cum discipulis habuit, hoc declarant? cum dixit, Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. hoc enim mors Christi effecit. qua de re loquēs Apostolus ait: Quia fuit obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis; ideo Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est supra omne nomē, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Quid ergo ad tantum honorē addere Nicenum Concilium potuit?

R E S P O N S I O.

Ioan. 17.

Luc. 24.

NIHIL prorsus. nec uero ullum Concilium, quamuis sanctum, nec ulla hominum decreta, quamuis iusta, & pia, ad Christi honorem, qui coram Deo semper splendet, quidquam uel addere possunt, uel detrahere: sed in oculis hominum magis minus uel eundem possunt declarare, & illustrare. quo magis uero is illustratur in oculis hominum, hoc clarius homines fontem uident æternæ suæ salutis. quamobrem Christus, suorum salutem patri commendans, his uerbis eum precatur: Pater, quos dedisti mihi, uolo ut, ubi sum ego, illi sint; ut uideant claritatem meam, quam dedisti mihi; quia dilexisti me ante constitutionē mundi. Quod ergo diximus, petram ab hominibus reprobata, in caput anguli erectam primum fuisse in Concilio Niceno, hoc sic intelligimus, tum primum in conspectu omnium gentium id declaratum fuisse, quod statim a resurrectione

resurrectione Christi in conspectu Angelorum, & paucorum testium præordinatorum factum fuit, & cognitum. nec enim ante illud tempus dicere possumus, petram illam in caput anguli prorsus in oculis hominum erectam fuisse; quam diu ipsa gentium capita, ipsi Reges, & Imperatores terræ non modo Christum, tanquam caput suum, non agnouerunt, sed ipsum ubique oppugnarunt; & simul cum gentibus contra eum, & eius legem, ac discipulos fremuerunt, dicentes, Dirumpamus uincula eorum, & proiciamus a nobis iugum ipsorum. Hoc uero non solum impie dixerunt omnia gentium capita iam inde a Christi morte usque ad Constantinum ad fidem conuersum, sed crudeliter, nefarieq; patrarunt, ipsos Christi seruos, tot annorum perpetuo cursu, persequendo, omniq; suppliciorum, & mortis genere afficiendo. Quare, cum Constantinus primus fuerit, qui hunc gentium fremitum sua auctoritate, & exemplo compefcuit; qui Christum non solum ut Prophetam magnum, sed ut uerum Deum agnouit; fascesq; imperii ei, tanquam Domino, & Deo suo, summisit: (hoc enim eum fecisse in Concilio Niceno, Acta ipsius Concilii declarant) hic primum lapidem illum, ab ædificantibus reprobaturum, in caput anguli, spectantibus gentibus, & nationibus, erectum fuisse, dicere possumus; & tum primum in possessionem promissæ a Deo patre hereditatis, de qua est scriptum apud Prophetam: Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: Christum peruenisse, cum ipsa capita gentium, ipsos Imperatores, qui se primum gentium dominos appellabant, in possessionem, tanquam seruos fugitiuos e-

Ioan. 20.
Marc. 16
Matth. 28.
Act. 10

Psal. 2

Psal. 2:

M ii fuga

Esa. 60
Psal. 44. & 61.

Esa. 60

fuga retractos, recepit. cum uero fructum huius possessionis Christus ipse, ut rerum experientia docet, Romanis Pontificibus, Petri successoribus, dederit, per quorum ministerium hanc hereditatem est adeptus: cum omnia, quæ apud Prophetas, de gentium obedientia erga Christum, & Ecclesiam uaticinantes, sunt scripta de earum muneribus, & donariis, quæ ad hanc ipsam obedientiam, & seruitutem declarandam oblaturæ essent, in Romana Ecclesia perfecta esse uideamus, ad cuius Pontifices, tanquam ad Christi Vicarios, tot sæculorum serie gentes undique confluere solitæ sint, siue quid cum Deo agendum sit, siue cum proximo: in his, quæ ad pietatem pertinent, illorum tribunal tanquam supremum in terris tribunal, & Christi ipsius tribunal agnoscentes: quid hic aliter dicere possumus, quàm, quod res ipsa loquitur, in Sede Romana primum conspectam esse Christi gloriam apud gentes? in ea completum esse, quod Esaias, prærogatiuam huius Ecclesiæ explicans, futurum prædixit his uerbis: Super te autem orietur Dominus; & gloria eius in te uidebitur, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Hæc enim magnifica promissa, quæ in aliis Ecclesiis persoluta non uidemus, Ecclesiæ autem Romanæ clarissime, & abunde præstita sunt, quid aliud ostendunt, quàm hanc Sedem uoluntate Dei esse constitutam, in qua quidquid honoris gentes, & omne genus hominum, quidquid obedientiæ filio suo præstaturæ essent, in oculis omnium conspiceretur, ac plane intelligeretur, omnem potestatem cum in cælo, tum in terra Christo fuisse datam propter obedientiam mortis ab eo in cruce exhibitâ? quod

quod enim Romanæ Sedis Episcopis tributum fuit, nō illis quidem, sed Petro tributum fuit. nec uero Petro hoc tributum fuit, nisi quatenus Vicarium Christi locum Petrum tenere nouerant. quod autem Vicario honoris tribuitur, non illi, sed ei, cuius personam gerit, tribui satis constat: ut hoc etiam constat, cum, domini absentis uoluntate, honores domini seruo tribuuntur, in hoc quidem ab ipso domino seruum illum uicarium suum esse constitutum. Domini uero uoluntatem fuisse, ut Petri successoribus ii honores externi tribuerentur, qui sibi in terris debebantur, magis declarabimus, postquam aliqua Prophetarum oracula recensuerimus, quæ de futura Christi, & Ecclesiæ gloria inter gentes, multis ante sæculis scripta sunt, quàm Roma iugum Christi suscepisset; &, eadem quo pacto in ipsa Romana Ecclesia, & in eius Episcopis tandem perfecta fuerint, ostenderimus.

QVAESTIO LXVII.

QVAENAM sunt hæc Prophetarum oracula?

RESPONSIO.

PLVRA quidem passim in Prophetarum scriptis inueniuntur, quæ gloriam Christi, & Ecclesiæ inter gentes futuram prædicant. nos uero ea tantum, quæ apud Prophetam Eſaiam leguntur, proferemus, qui clarius ceteris, & distinctius, non solum quæ ad gloriam Christi in terris pertinent, describit, sed etiam, quæ ad afflictiones, quas semper præponit, & quæ se mutuo semper consequuntur, inuicem coniungit. Hæc autem quauis ad Christum ipsum, unicum caput, & ad uniuersam

sam Ecclesiam, quæ est corpus eius, pertineant: tamen, si illustrius, & eminentius in Romana Ecclesia, quàm in aliis, cum ea, quæ ad afflictiones, tum uero quæ ad gloriam pertinent, impleta esse constet; eadem profecto illam in uniuersa Ecclesia capitis Vicarii rationem, & auctoritatem obtinere perspicue declarant. huius uero generis sunt, quæ de gentium primum, & Regū conuersione, & obedientia futura, ex eodem Propheta paulo ante recitauimus, cum dicit, Ecce tenebræ operient gentes, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te uidebitur, & ambulant gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Hæc autem quis legens, si oculos simul, et aures ad ea conuertat, quæ uel in Romana Ecclesia uiderit, uel de illius Actis scripta legerit, aut acceperit, non statim agnoscat in illa perfecta esse ad uerbū omnia, quæ hic Esaias tot ante sæculis futura prædixit? quæ in nulla alia Ecclesia conspici possunt, ne in ipsa quidem Hierosolymitana, de qua nominatim loqui Propheta uidetur. nec uero non uera sunt omnia, si ad Hierosolymitanam Ecclesiam referantur, uerum non ad illam, cuius lapides, & structuras Christus uidens fleuit, cum diceret; Veniet tempus, cum nō relinquent in te lapidem super lapidem &c. nec uero etiam ad illam, quam Moyses ca thedram postea Hierosolymis positam gubernabat; sed ad eam, quæ uiuis ex lapidibus structa creuit in templū Domini, quæ a Spiritu sancto est gubernata. nam quæ Hierosolymis ædificata fuit Christi Spiritu Ecclesia, hæc Romam per Petrum & Paulum Apostolos est translata. hi enim Principes Hierosolymitanæ Ecclesiæ Romam cathedram suam transferentes, cō simul omnem gloriam

Esa. 60.

Luc. 19.

Matth. 23.
Eph. 2.

gloriam, Hierosolymitanæ Ecclesiæ promissam, transfulerunt. quibus recte illud Prophetæ accommodari potest: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos Principes super omnem terram. Filii enim Hierosolymitanæ Ecclesiæ Principes super omnem terram constituti sunt, cum, relicta paterna urbe, & paternis traditionibus, ac ritibus, quæ in Christo finē habuerunt, per Christi uirtutem Romanos ipsos, rerum dominos, iugo fidei ad Christi gloriam subiecerunt. Hanc uero illi gloriosam uictoriam non statim sunt consecuti; sed multa ante passi, & per aliquot sæcula omni genere calumniatum, & contumeliarum ab ipsis Principibus affecti. sic enim ad hanc gloriam inter gentes peruenit Romana Ecclesia, ut Christus ad suam; qui, multa primum passus, ascendit in gloriam patris. ita Ecclesiæ Romanæ rectores cum plus malorum habuissent ceteris omnibus Ecclesiarum rectoribus, quo propius aberant ab ipsis afflictionum fontibus, Romanis scilicet Imperatoribus, quorum edictis omni genere calamitatum Ecclesiæ premebantur; tandem ad Christi gloriam in terris peruenerunt; ut in omnibus Deus ostenderet eos fuisse ueros filii sui Vicarios. sic enim per trecentos fere annos continuos a Petri morte usque ad Constantinum Imperatorem ab ipsis Imperatoribus sunt uexati, ut tot annorum spatium, cum nunquam deessent, qui Petri cathedram perpetua serie succedentes regerent, uix tres numerari possint, qui sua morte interierint, sed omnes ab Imperatoribus sint interfecti. nec tamen interim sine uictoria fuerunt: uerum in mediis afflictionibus multos populos, in hisq; multos Romanos uicerunt; sic ut in ipsa urbe Roma cathedram etiam suam ponerent.

Psal. 44.

Luc. 24.

sed

Esa. 60

sed obscura adhuc gentibus uictoriæ gloria, & apud maiorem ciuium partem ignobilis, & contempta hæc cathedra fuit: quā Deus tandem ad honorem filii sui primum in uictoria Siluestri de Constantino, deinde posterioribus sæculis sic ornauit, atque illustrauit, ut, quæ uetus Hierusalem de iis, quæ ad gloriam, & diuitias mundi pertinerent, a Prophetis promissa expectabat, (& consecutura quidem erat, si in obedientia, & fide permanisset: ad hanc enim refert Esaïas omnia sua uaticinia, quæ magnifica illa promissa continebant) hæc omnia ad Romanam Ecclesiam, eius filiam, in fide fundatam, matre propter infidelitatem exhereditata, aperte constet esse translata, eidemque donata. Hæc uero nunc ipsa Esaïæ uerba, quæ recitabimus, magis explicabunt, & confirmabunt, si res uerbis comparentur, & ad rerum normam, quas omnes gentes in Romana Ecclesia multis sæculis uiderunt, ipsa uerba examinētur.

QVAESTIO LXVIII.

QVA ENAM sunt illa, quæ uetus Hierosolyma expectabat per Prophetam Esaïam Ecclesiæ sub nomine Hierusalem prædicata, & promissa, in quibus, Romana Ecclesia, priuata omni hereditario iure Hierosolymitana, heres permanfit?

RESPONSIO.

PLURA quidem sunt, ut supra diximus: nos uero ea sic in pauca contrahere possumus, si benedictiones interiores, & spirituales (ut more Ecclesiæ loquamur) simul cum externis, & carnalibus benedictionibus coniungamus. utraque enim Hierosolymitanæ Ecclesiæ sunt promissa

promissa; quæ quia, spretis spiritualibus benedictionibus, corporales solas mente, & uoluntate sequebatur, utrisque simul priuata fuit. Romana uero quia spirituales sibi tantum proponebat, utrisque abundauit. sed hæc ordine quodam, & eodem, quem seruat Propheta, examinantes persequamur: ut uideamus, quo pacto, quæ Ecclesiæ, & populo Israel sub nomine Hierusalem promissa olim fuerunt, in Ecclesia Romana tandem gentibus sint persoluta.

QVAESTIO LXIX.

QVIDNAM primum locum in illis promissis obtinet?

RESPONSIO.

HOC sane, quod nomine foederis appellatur apud Prophetam, cum dicit in persona Dei: Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus, spiritus meus, qui est in te, & uerba mea, quæ posui in ore tuo. hic enim spiritus est fundamentum omnium promissorum. est uero spiritus fidei, quem dicit Apostolus communem sibi fuisse cum antiquis patribus, cum ait: Habentes autem eundem spiritum fidei, credimus: propter quod & loquimur. loquitur autem uerbum, quod posuit Deus in ore eius: quod non est uerbum litteræ, quale fuit ueteris Hierusalem, sed uerbum spiritus: quod, inquit idem Propheta, non recedet de ore tuo, & de ore seminis tui, a modo usque in sempiternum. Est uero idem uerbum, pro quo Christus, Ecclesiæ suæ Vicarium pastorem alloquens, dicit se orasse, ne deficeret. Hoc ergo primum est in promissis, quod præcipue persolutum esse in Romana Ecclesia, lumen, quod per ipsam ceteræ

Esa. 59

2. Cor. 4

Esa. 59.

Luc. 22.

N

Ecclesiæ

Esa. 60.

Ecclesiæ consecutæ sunt , atque illius perseueratio in fi-
 de satis declarat . sequuntur enim statim in Propheta
 post hoc promissum uerba Dei ad Hierusalem: Surge ,
 illuminare ; quia uenit lumen tuum , & gloria Domini
 super te orta est : quia ecce tenebræ operient terram , &
 caligo populos . super te autem orietur Dominus , &
 gloria eius in te uidebitur . Deinde quia cum hoc spiri-
 tu fidei est coniunctus spiritus dilectionis , qui est ma-
 xime prolificus , statim adiungitur in promissis : Leua
 in circuitu oculos tuos , & uide : omnes isti congrega-
 ti sunt : uenerunt tibi : filii tui de longe uenient , & fi-
 liæ tuæ de latere surgent . tunc uidebis , & afflues : & ni-
 rabitur , & dilatabitur cor tuum , quando conuersa ad
 te fuerit multitudo maris , fortitudo gentium uenerit
 tibi &c . Hoc ergo promissum numerosæ prolis coniu-
 ctum est cum priori : post quod quasi ultimo loco sequi-
 tur , Adducam filios tuos de longe , argentum eorum ,
 & aurum eorum cum eis nomini Domini Dei tui , &
 sancto Israel , quia glorificauit te . Hic uero si quæramus ,
 quem Propheta alloquatur , quam Ecclesiam appeller ,
 cum dicit , Leua in circuitu oculos tuos , & uide : o-
 mnes isti congregati sunt : uenerunt tibi &c . Hic res
 ipsa , euentus rerum sic pro Romana Ecclesia responde-
 bit , ut non alia interpretatione opus sit . omnes enim ,
 qui uel ad successum rerum in Romana Ecclesia respice-
 re uelint , statim hæc omnia ei cumulate præstita uide-
 bunt , ac persoluta . nec enim ulla maiorem spiritum fi-
 dei habuit , nec firmitus in fide præstitit : nulla plures fi-
 lios per uerbum genuit , aluit , confirmauit : nulla rur-
 sus maiores opes , maiores honores adepta est . nec e-
 nim ulla unquam Ecclesia ad hunc honoris gradum
 ascendit

ascendit, ut de ea dici posset, quod sequitur in promissis apud Prophetam: Gens, & regnum, quæ non seruiet tibi, peribit. Quàm uere autem hoc dicatur de Ecclesia Romana, consensus regnorum, & gentium, ad eius obedientiam salutis suæ causa certatim olim accedentium, satis ostendit. Quod uero eodem loco additur, Et uenient ad te curui filii eorum, qui te humiliauerunt, & adorabunt uestigia pedum tuorum: quàm multis ante sæculis in Ecclesia hoc uidimus, quod etiã nunc uidemus, nempe filios Regum, & Imperatorum, quorum maiores olim omnibus modis eam uexarunt, curuos, & uenerabundos ad osculum pedum Romanorum Pontificum, Petri successorum, accedere? Quo pacto autem hæc eadem Ecclesia & mamillis Regum sit lactata, & lacte gentium nutrita, quæ sequuntur in uerbis Prophetæ, Diuitiæ, & opes in ipsam uoluntaria oblatione Principum, & populorum congestæ, satis declarant. Hæc uero nunc satis sint dicta, ut cū oraculis Prophetarum, tum uero testimonio euentus rerum concludamus, Ecclesiam Romanã uoluntate Dei Principem, & matrem Ecclesiam esse constitutam, in qua in conspectu omnium gentium gloria filii eius in terris conspiceretur, & quæ eundem locum in nouo populo, ex omni genere hominum congregato, teneret, quem tenuit Hierosolyma in ueteri, qui ex una tantum natione constabat: id est, ut caput omnium aliarum Ecclesiarum existeret, ipsique Hierosolymitanæ ciuitati in hereditate promissorum succederet, atque eandem appellationem haberet, quam olim ea sibi soli uindicauit: quam significat Esaias, cum dicit, Et uocabit te ciuitatem Domini Sion sancti Israel.

AN, si eundem apud nouum populum locum Romana Ecclesia obtinet, quem apud ueterem Hierosolyma obtinuit, etiam ne illam unicum locum, quò populus conueniret ad adorandum, a Deo electam dicemus? talem enim a Iudæis, & uetere populo Hierosolimyta nam ciuitatem habitam fuisse constat.

RESPONSIO.

Ioan. 4.

MINIME id quidem. uenit enim hora, inquit ipse Christus, a quo & uerum adorandi modum, & uirtutem accepimus: quando non in monte hoc, Samarixæ scilicet, (ex opinione Samaritanorum loquens) neque Hierosolymis, ut putabant Iudæi, pater adorabitur, sed in spiritu, & in ueritate: quod tantundem est dicere, remotis umbris, in ueritatis luce, nullo certo præscripto loco. adoratio enim, quæ certum sibi locum præscribit, adoratio est umbratilis, non uera, nec spiritalis. nec enim spiritus, qui nihil spectat in adorando præter cum, qui est ubique, & omnia implet, ullo certo loco includi potest. atque ideo hoc tempus ueræ, & spiritalis adorationis præuidens spiritu Prophetæ Malachias dicit in persona Dei, In omni loco offertur nomini meo oblatio munda &c. Quare in hoc similem Romanam Ecclesiam, quæ in luce, & super montem est posita, Hierosolymitanæ, quæ in umbra fuit fundata, dicere non possumus, uerum in eo simillimam, quòd, ut ab ipsa Hierosolymitana doctrina & modus umbratilis illius adorationis petebatur, quæ se tanquam magistram uniuerso illi populo Dei præbebat, cum in cultu Dei docendo, qui illi tempori conueniebat, tum in

Malach. 1.

in corrigendis, atque castigandis iis, qui ab ea forma; quæ in Moysis cathedra docebatur, discedebant: parem, atque adeo maiorem auctoritatem, (quanto scilicet maiori in re uersatur quæ omnem rationem ueræ, & spiritualis adorationis complectitur) Ecclesia Romana tenet: quam quidem auctoritatem tot iam sæcula in nouo populo, per uniuersum orbem disperso, exsecuit; ut rerum euentus iam inde ab eo tempore, quo Petri cathedra illic est posita, singulis sæculis declarauit, quibus tot hæreses, tot schismata, tot abusus in ritibus, & moribus Ecclesiæ, eiusdem unius auctoritate sublata sunt, & uera doctrina una cum optima morum disciplina in Ecclesia constituta: eamq; ut magistram in omnibus, quæ ad religionem, & pietatem pertinent, omnia generalia Concilia semper agnouerunt.

QVAESTIO LXXI.

AN Concilia ipsa generalia hanc prærogatiuam Romanæ Ecclesiæ semper agnouerunt?

RESPONSIO.

ILLA quidem Concilia, quorum acta rata, & probata in Ecclesia catholica fuerunt, ex quibus aliqua expressis etiam uerbis hoc declararunt. nulla autem sua acta rata unquam fore iudicarunt, nisi eadem auctoritate Romanæ Sedis essent confirmata. quo nullum maius argumentum esse potest, omnia Concilia tanquam principem Sedem, & magistram, ac caput Ecclesiarum Romanam Ecclesiam semper agnouisse. quanquam nõ illa quidem a Conciliis auctoritatem suam se habere agnoscit, nec uero ab ullo populi consensu, aut principis uoluntate;

uoluntate; sed illam a Christo in Petri persona sibi primum promissam, deinde uero se in plenam eius possessionem uenisse tum, cum Petrus, postquam Romæ aliquot eam annos exercuisset, tandem fugam ex Vrbe parans, ut dictum est, quasi cathedram aliò translaturus, ne id faceret, a Christo est prohibitus: qui fugam eius reprimens, ei que in Vrbe moriendum fore significans, cathedræ simul sedem firmam eodem in loco futurâ declarauit: quam maxime confirmauit Pauli primum prædicatio in Vrbe, deinde martyrium eodem in loco, & die, quo Petrus est mortuus. illum autem cum diuina prouidentia non minore cum miraculo Hierosolymis ex insidiis Iudæorum, & morte liberarit, quàm Petrum e manu Herodis in eadem Vrbe; nec uero passa sit, ut aut ibi, aut in Asia, ubi quotidie se mori scripsit, uitâ finiret, sed e tot periculis, atque adeo præsentī morte cum toties liberarit, & eò reseruarit, ut Romæ tandem martyrii coronam acciperet: in hoc quidem satis uidetur significasse, in horum duorū coniuncta morte, quorum alter gentium Apostolus, alter præputii dicebatur, eandem utriusque populi, atque ita uniuersi populi Dei futuram magistrā Ecclesiam, ad quam omnes, tanquam ad unam Seden Apostolicam, conuenerent: omnes autem Ecclesias per orbem dispersas tanquam in unam coaluisse, quarum caput esset illa, quam capita Apostolorum sua & doctrina, & morte fundarunt. Hanc uero Dei uoluntatem, & consilium fuisse, ut hæc una caput esset, euentus postea rerum tot Regum, populorum, & Conciliorum generalium sequentibus sæculis consensu certissimum testimonium omnibus nō contentiosis dare potest. Atque hæc quidem hætenus, quæ

Egesippus lib.
3. c. 2.

Hist. ecclesiasti
ca lib. 8. c. 23.

Act. 12.

quæ sine uerborum contentione auctoritatem Romanæ Ecclesiæ cum in uniuersa Ecclesia, tum in Conciliis generalibus ostendant. Qui autem modus fuerit huius prærogatiuæ potestatis exercendæ, in exemplo Petri, qui Concilio Hierosolymitano interfuit, & præfuit, ut potuimus, iam ostendimus. hoc uero illud Concilium fuisse intelligimus, ex quo cetera omnia exemplum, & formam capiant, ad quam omnia sua decreta dirigant. nec enim in summa aliud continent posteriora Concilia, quàm uel explicationes immutabilis illius fidei regulæ, quam primum illud Hierosolymitanum Conciliū præscripsit, uel decreta caritatis, quæ nulla certa regula contineri potest, ut quæ omnia omnibus se facit. in ceteris autē Conciliis, quod ad personas attinet, quæ iudicandi partes habent; idē sane genus personarum interesse solet, quod in primo iudicasse, & decidisse omnes controuersias legimus; ita ut interpretationes, & simulacra quædam illius unius omnia posteriora Concilia recte dici posse uideantur.

QVAESTIO LXXII.

AN Nicenum Concilium formam illam Hierosolymitani Concilii seruauit, & quod ad materiam attinet, & quod ad personas?

RESPONSIO:

EANDEM prorsus. quod enim præcipue tractatū fuit in Niceno Concilio, ad explicationem illius fidei pertinebat, quam Petrus in primo illo Hierosolymitano est professus. nec uero aliam materiam consultandi habuerunt tria illa posteriora Concilia, quæ una cum Niceno a sancto illo uiro Gregorio, Petri successore, non
 minori

minori in ueneratione habebantur,quàm ipsa quattuor
 Euangelia, ut quæ ipsam Euangelii summam explica-
 rent, & summam fidei Petri, expositæ in Hierosolymi-
 tano Concilio . nec enim uel Nicenum, uel tria sub-
 sequentia Concilia cum diuinitatem filii, & Spiritus,
 & utranque naturam perfectâ in filio explicarent, aliud
 explicabant,quàm Petri fidem, in primo illo Concilio
 expositam . omnes autem de fide quæstiones, quæ con-
 sueto more Ecclesiæ primum locum in materia Conci-
 liorum obtinent,huc semper spectant: cetera uero, quæ
 uel in Niceno Concilio,uel in aliis sunt tractata, omnia
 pertinent ad disciplinâ in Ecclesia constituendam: quæ
 hunc finem habet, ut omnis confusio, quæ dissensio-
 nis est parens, uitetur, & ordo caritatis seruetur; quod
 alterum est ex illis duobus, quibus diximus omne offi-
 cium pastoris contineri; ut scilicet gregem accubare fa-
 ciat . hoc uero pertinet ad uerbum caritatis, quod in se
 omne genus canonum continet . nec enim aliud sunt
 canones, quàm regulæ quædam, disciplinam morum,
 & ordinis in Ecclesia complectentes . quæ omnia a Spi-
 ritu dilectionis ad ostensionem fidei proficiscuntur .
 Priores uero partes pastoris sunt eæ, quæ ad uerbum fi-
 dei proprie pertinent, per quod grex in pascua introdu-
 citur . his porro duobus omnium Conciliorum mate-
 riam contineri, eorum acta, & decreta perspicue decla-
 rant: quæ omnia exemplum, & formam habent a pri-
 mo illo Concilio Hierosolymitano . quòd si in perso-
 nis, quæ in illo interfuerunt, & in Niceno, atque in po-
 sterioribus aliqua uarietas uideatur: tamen non tanta
 est, ut propterea negemus, primū illud tanquam exem-
 plar posteriorum Conciliorum nobis a Spiritu sancto
 fuisse

fuisse propositum, quò, tanquam ad archetypum, respicere reliqua omnia deberent.

QVAESTIO LXXIII.

QVOD NAM genus hominum est, quod in posterio-
ribus Conciliis interfuit, cuius in primo nulla habe-
tur mentio?

RESPONSIO.

EST quidem illud genus hominum, quibus supra diximus difficillimum fuisse in regnum Dei ingressum: idq; ex testimonio Christi confirmauimus, cum ait, Facilius esse camelum introire per foramen acus, quam diuitem in regnum caelorum. nam si diuites priuati (de his enim tantum loquebatur tum Christus) tantam difficultatem ingrediendi inueniebant; quanto maiorem hi diuites inuenturi erant, qui supremos magistratus gererent, circumfluentes non solum diuitiis, sed honoribus, & uoluptatibus, omnibus denique rebus, quæ hominem tumidum reddunt, & inflatum, ne per angustam fidei portam intrare possit? quales sunt Reges, Imperatores, ac Principes huius mundi; qui aliquot saeculis post Concilium Hierosolymitanum, uix ostium fidei apertum inuenerunt; & ideo de illis in primo illo Concilio nulla mentio est facta. hoc uero magnum diuinæ potentiae in Christi nomine miraculum Petri successoribus, ut supra diximus, reseruabatur, quod per manus Siluestri in Cōstantini conuersione est ostensum. nec enim minus miraculum hoc fuit, quàm si leones, & ursos, aut tigrides habitare simul cum agnis uideremus. id quod futurū Esaias prædixit, de conuersione Principum huius mundi uaticinatus; quos, sub
O loquendi

Match. 19.

loquendi more, urfos saepe, & leones, ac pardos appellat, nominibus utens maxime eorum actiones exprimentibus. tales enim re uera extiterunt in gregem Dei fere omnes mundi Principes, praecipue uero Cæsares, usque ad Constantini conuersionē: in qua tam insigne editum est miraculum, ut, qui ante greges dissipauerant, & deuorauerant, per Dei uirtutem ad Christum conuersi, ad tuendum ipsum gregem Domini custodes efficerentur. talem enim se praebuit Constantinus in Nicena synodo, tales posteriores Imperatores in posterioribus. et hinc sane ortā dicimus uarietate personarū, quæ in primo, & in posterioribus Conciliis inuenitur. quanquā quidem non hæc eiusmodi est, ut propterea formā mutatam dicamus, praesertim cum illi ipsi, qui cognoscendi controuersias, decidendi, statuendi, ac componendi partes in primo Concilio habuerunt, semper eandem in sequentibus tenuerint. nec uero in ullo legitimo Concilio unquam mutati sunt. in his enim posteriora primi illius exemplum semper sunt secuta. Imperatorum autem persona postea adiecta fuit sine ulla mutatione earum personarum, quæ in primo Concilio interfuerunt, idque maximo diuinæ potentiae miraculo. ac suum quidem locum, & munus a Deo in conciliis Imperatores assignatum habent.

QVÆSTIO LXXIIII.

QVOD tandem hoc munus est?

R E S P O N S I O.

VT Christi, filii Dei, uicarias partes gerant. hoc enim munus Imperatoribus, Christi fidem professis, Deus ipse pater assignauit.

Quæstio

QVAESTIO LXXV

QVO modo Cæsares in Conciliis generalibus Christi uicarias partes agere, idque Deo ipso iubente, dicis, si, easdem proprias Romani Pontificis esse, omnia, quæ hactenus de eius auctoritate in Ecclesia dixisti, confirmant, consentientibus cum Scripturis, tum miraculis, quibus suam Deus hac in re uoluntatem declarauit?

RESPONSIO.

NON quidem sic proprium dicimus Romani Pontificis, uicarias Christi partes in Conciliis agere, ut omnes ipse Christi partes in Ecclesia occupet, nullas aliis relinquat. immo, cum nullus sit in Ecclesia, qui non aliquid sibi munus a Deo assignatum habeat; (nec enim membra otiosa in ea Deus constituit) quatenus quisque in suo munere quidquid facit, ad honorem Dei refert; (nemo autem in suo quidquam, sed omnes in nomine Domini omnia agunt: hoc enim Christiana regula docet) eatenus Christi Domini uicarias partes, cuius uirtute omnia, quæcunque Deo patri sunt grata, peraguntur, cum gerere recte dicemus. Ita Pontifex quidem Romanus, ut caput sacerdotale, uicarias Christi, ueri capitis, partes gerit: reliqui uero, ut reliqua membra. at Cæsarem, ut caput regale, Christi etiam uicarias partes agere, recte dicere possumus. nec enim simplex potestas Christo fuit data: sed, ut Sacerdos, sic etiam Rex & dicebatur, & erat. Rex quidem ab initio fuit, ut Dei filius. ut hominem autem se utranque potestatem accepisse post uictoriam de morte, ipsemet testatur statim post resurrectionem, cum de se dicit: Omnis mihi potestas tradita est in celo, & in terra. in

March. 28

O ii utraque

REG. POLI

utraque ergo potestate quin suos Christus Vicarios habeat, dubitare non possumus: vicarias autem Christi Regis partes in Conciliis generalibus ad Cæsarem pertinere dicimus.

QVAESTIO LXXVI.

• QVASNAM intelligis esse huiusmodi partes?

RESPONSIO.

Luc. 22.

EAS quidem, quas Christus ipse, dum in terris uersaretur, satis significauit, cum discipulos suos, quos Princeps super omnem terram ipse Rex regum, & Dominus dominantium constituerat, sine sacculo, & pera, ac sine ullo humano praesidio mittens, sola auctoritate regia perfecit, ne quid illis, quod ad uitam sustinendam pertinebat, deesset; sicut eorum ad ipsum responsio declarat; cum ab illis quæreretur, Quando misi uos sine sacculo, & pera, nunquid aliquid uobis defuit? responderunt enim, Nihil. Hic ergo Christus satis se Regem etiam terræ ostendit, magis uero, cum populum, se in solitudinem sequentem, & inopia cibi laborantem, non passus est domum inanem redire, sed satum dimisit: tum uero maxime, cum suos discipulos, calumniis aliorum, & iniuriis, atque uolentia obnoxios, tanquam pusillum gregem, ut ipse eos appellat, ab omnibus his, quam diu cum illis ut Dominus & Rex eorum uersaretur, semper defendit. in extremo autem uitæ actu, cum ad peragendas Sacerdotis partes ipse se, ut agnus, ad aram duci pateretur; tamen non sic oblitus est regiae suae potestatis, ut non salutem suorum prospiceret. hanc enim potestatem tum ostendit, cum iis, qui ad se comprehendendum

Luc. 12.

hendendum uenerant, dixit: Sinite hos abire: sicque, ut incolumes dimitterentur, effecit. Quòd ergo Christus humanis suorum necessitatibus, quòd existimationi, quòd saluti prospexit, qui omnes erant sacerdotes Domini, in eo sane ipse regiam suam potestatem declarans exemplum omnibus Regibus dedit, quo pacto erga sacerdotes Domini cū in Conciliis generalibus, tum extra Concilia se gerere debeant. has uero partes Constantinus Magnus maxime expressit: qui tales Christi sacerdotes inuenit, quales, Christo in terris uersante, fuerunt, tanquam oues inter lupos. inter medios enim hostes, ab omni humana ope, & praesidio nudos, indigentia oppressos, & omnium calumniis, atque iniuriis obnoxios inuenit, quos ipse, pro Imperatoria potestate, uicarias unici Imperatoris partes gerens, his omnibus malis non solum liberauit, sed dignum sacerdotibus Dei locum, & auctoritatē eis dedit. Idemque, quænam essent partes Imperatoris, uices Christi gerentis, in Conciliis generalibus, maxime in Concilio Niceno declarauit: non tam quidem, cum necessitatibus Sacerdotum abunde subueniret, & saluti eorum, atque incolumitati prospiceret; quæ sane magna erant pietatis eius, & potentia in terris testimonia, & fructus: quàm, cum mutuas eorū accusationes quotidie fere audiens, quæ ad priuatas eorum de priuatis iniuriis querelas pertinebant, quæ facile indicabant, nec satis illos in fide confirmatos, & caritate uacuos, non propterea passus sit se aut e fidei fundamento deturbari, aut caritate spoliari, ut uel ipsos sacerdotes contemneret, uel eorum doctrinam nihili faceret: sed in hoc potentia suam, a Deo sibi per Christum, & propter Christi gloriam datam, sic

1. Tim. 3.

sic exercuit, ut, cum eos in fide debiles inueniret, a qui-
 bus ipse confirmari debuisset, caritate illos uincens, in
 fide confirmarit, ac pacem eam mundo dederit, quæ
 Christi, Domini sui, gloriam, cuius uices regias gere-
 bat, maxime illustrarit. atque hic quidem in hoc uno
 Constantini factò uis omnis regii muneris, Imperatori
 bus a Deo dati, in Conciliis generalibus est expressa :
 cuius summa hæc est, ut pacem procurent uerbo Dei.
 ob hanc enim causam oramus pro salute omnium, qui
 in sublimitate constituti sunt, ut tranquillam, & quietā
 uitam agamus in omni pietate, ut inquit Apostolus, id
 est ut tranquillum cursum uerbum Dei habeat. de eo-
 rum enim tranquillitate, & quiete eo in loco loquitur
 Apostolus, qui uerbi uel ministri sunt, uel discipuli.
 Quia uero hæc tranquillitas parari non potest, nisi co-
 gnitis prius, deinde examinatis difficultatibus de uer-
 bo fidei, & amotis omnibus contentionibus, idque cō-
 muni Ecclesiæ consensu : ideo hic primum necessitas
 Concilii generalis existit. et, quia nec in unum locū co-
 gi Principes pastores Ecclesiæ facile possunt, nisi con-
 sentientibus & Cæsaribus, & Principibus, in quorum re-
 gnis per diuersas prouincias, suas Ecclesias, tanquam
 tot greges, disperfas habent; nec uero coacti diutius se
 tueri in conuentu possunt, quin plurimis in rebus Prin-
 cipum ope, & auxilio indigeant : ideo hic primum con-
 sensus Cæsarum in celebrandis Conciliis rogari cœptus
 est, & eorum auxilium, ut rite, & ordine, ac sine peri-
 culo, & cuni omni securitate omnia fiant, implorari.
 hanc ob causam Siluestri, Pontificis Romani, & Vica-
 riū Christi, hortatu Constantinus Magnus dicitur Epi-
 scopos in Concilium Nicææ indictum per edictum
 suum

suum uocasse : quibus congregatis , sic ipse Imperator Dei partes erga illos gessit , ut curarit , ne quid illis deesset eorum , quæ ad tuendam uitam necessaria essent ; omniaque eorum securitatē contraria depulerit , & eosdem plane tutos atque securos reddiderit .

QVAESTIO LXXVII.

CHRISTI ne Regis dumtaxat partes Cæsares in Conciliis agunt , an uero etiam Christi pastores ?

RESPONSIO.

PRÆCIPVE quidem Regis partes agunt : si uero dicere uolumus , Christi etiam pastores partes eos agere , idem prorsus dicemus . tales enim sunt Reges , quibus Christus suas partes commendat , ut sint iidem pastores : pascunt autem homines iis rebus , quas Christus eorum dispensationi permisit , id est iis , quæ pertinent ad corpus : quæ externa bona uocantur : quibus sustentatur uita corporis : ut sacerdos , qui idem est pastor , iis , quæ pertinent ad uitam spiritus , suum gregem pascit . Huiusmodi igitur pastoris personam gerens , simul cum sacerdote summo , & pastore in Conciliis , Principes , & sacerdotes , tanquam in caulas capita gregis , congregat Imperator . sic enim fecit Constantinus simul cum Siluestro in Nicena synodo . si uero eiusdem exemplo illam potentiam in Conciliis generalibus adhibeant , per quam æmulationes , & contentiones sacerdotum , quæ sæpe in eiusmodi conuentibus publicis grauius erumpere solent , frangere , & mollire possint , ut non modo ipsorum fides , & caritas non lædantur , sed ad ceterorum animos iisdem cōfirmandos ualeant : hic etiam Christi

Christi sacerdotis partes eos aliquo modo agere, uere dicere possumus.

QVAESTIO LXXVIII.

AN, si sacerdotum, & Regum munera Christi instituto sunt diuisa, nos recte sacerdotis partes Regibus in Conciliis tribuere possumus?

RESPONSIO.

ALIQVAS possumus, & sane debemus: quia sine his illi ne regium quidem munus rite obire possunt. nec uero de regio solum munere hoc dicimus, recte illud aliquas sibi partes sacerdotales adiungere: sed de omni ministerio hominis Christiani plane affirmamus, ut rite fiat, necessarium esse aliquas sacerdotales partes adhibere, sine quibus nemo sane suum munus rite obire potest: quia nemo, nisi his duabus partibus coniunctis, uocationi illi, quæ communis est omnium Christianorum, pie inferuire potest. communis enim uocatio in omnibus, & singulis regiam cum sacerdotali potestatem coniungit, ut ostendunt illa uerba primi Vicarii, sacerdotis Christi, cum omnibus simul fidelibus dicit: Vos autem genus electum, regale sacerdotium &c. A sacerdotis uero partibus omnes actionum nostrarum initium capimus. et hic quidem primus est actus: uitæ Christiani hominis, quæ orditur a sacrificio, & oblatione sui ipsius. ex hac uero oblatione statim nascitur regia, in cuiusque animo se sponte offerentis, occulta potestas: quæ tum demum exit in lucem, cum ad interius donum, & ad interiorem uocationem accedit externum Dei uoluntatis signum, ex hominum consensu datum. quibus
autem

autem utrunque iam obtigit, ii cum apud Deum, tum apud homines uel Reges, uel Sacerdotes recte & appellantur, & sunt. potestatem enim in alios exercent. at, quibus nulla externa uocatio accedit, si sint ex numero Christianorum, qui suam uocationem sequuntur, ii quidem omnes spiritu Reges sunt, atque etiam Sacerdotes; sed in alios nullam potestatem habent, nisi quatenus priuati monendo, uel obsecrando. Quod ergo pertinet ad id, quod diximus, Constantinum Sacerdotis partes egisse in Concilio Niceno, cum eius admonitionibus Sacerdotes Dei cederent; has quidem partes ut priuatus egit. nec enim externo aliquo signo ad hoc munus uocatus fuit, quemadmodum ad regium & imperatorium, cui necessario adiunctum fuit sacerdotalis uirtutis donum, sine quo regium munus nunquam rite exerceri potest. omnes uero numeros Imperatoris Christiani Constantinus in illo Concilio prorsus impleuit. quo pacto autem Christi uicarias partes precipue gessit, ex his, quae diximus, satis patere arbitramur. Sunt uero illae, quas Carolus V. Imperatorem, religiosissimum Principem, abunde impleturum in hoc, quod eius consensu indictum est, Concilio, eo quidem magis speramus, & expectamus, quo magis eius pietas, nobis per multos annos explorata, hoc nos sperare iubet, & necessitas temporum id maxime flagitat. Haec nunc satis erit in genere de officio Imperatoris in Conciliis generalibus dixisse: de quo, ut locus se offeret, (offeret autem se maxime) ad maiorem eiusdem explicationem sigillatim plura dicemus: iam uero, cum de personis eorum, qui in omnibus Conciliis interfunt, & praesunt, tam multa dicta sint de causa,

P quae

quæ materiam præbuit conuocandi huius Concilii, quod nunc est in manibus; tempus postulare uidetur, ut aliquid quærentes dicamus.

QVAESTIO LXXIX.

QVIDNAM est, quod materiam, & causam dedit huius Concilii, quod nunc indictum est conuocandi?

RESPONSIO.

HAVD simplex quidem causa fuit, sed uaria, & multiplex: quæ tamen tribus illis capitibus, quasi terminis, quibus iam ab aliquot sæculis omnis materia Conciliorum circumscribi solet, satis, qualis sit, explicatur. quorum primum est, quod ad explicationem fidei dogmatum, & ad hæresum extirpationem pertinet: secundum, quod ad collapsam morum disciplinam restituendam: tertium, quod ad confirmandam pacem domesticam inter Principes Christianos spectat, ut externo hosti infideli, Reip. Christianæ perpetuo insidianti, facilius resisti possit. hæc ergo in summa huius Concilii nunc indicti materia dici potest: quæ eo quidem amplior est, quo plures sunt hæreses; quo magis corrupta est morum disciplina; quo perniciosiora sunt intestinorum bellorum semina; quo denique potentior est, ac paratior externus hostis ad inuadendas Christianorum prouincias. ita enim omnia hæc mala his temporibus creuerunt, & grauiora sunt, ut recte de Ecclesiæ corpore, sic affecto, idem pro maiore ipsius parte dici posse uideatur, quod Esaias, flagella Dei in populum suum explicans, dicebat: Omne caput languidum, & omne cor mærens: a planta pedis usque ad uerticem

uerticem capitis nō est in eo sanitas &c. atque eo quidem hæc necessitatem imponunt grauissimam cogendi Concilii generalis, & difficiliorem reddunt de exco-
gitandis remediis deliberationem.

QVAESTIO LXXX.

QVO tandem modo remedia corpori tam grauiter affe-
cto salutariter adhiberi possunt?

RESPONSIO.

EO sane modo, quo Deus adhibuit uniuerso huma-
no generi, cum, respiciens e celo, ut inquit Propheta,
uidit eum humani generis statum, quem idem Pro-
pheta eo loco sic describit: Omnes declinauerunt: si-
mul inutiles facti sunt: non est, qui faciat bonum, nō
est usque ad unum: contritio, & infelicitas in uis eo-
rum; & uiam pacis non cognouerunt. Hoc ergo pri-
mum est in modo inueniendi, & adhibendi remedia;
ut, qui Dei locum in terris gerunt, Dei etiam oculis
populos suos his malis oppressos aspiciant; deinde, id
faciant, quod Deus ipse exemplo suo faciendū osten-
dit, cum genus collapsum instaurauit.

Psal. 13.

QVAESTIO LXXXI.

QVINAM est hic modus, quo Deus humanum genus
perditum restituit, Principibus ipsis populorum imi-
tandus?

RESPONSIO.

ILLE quidem, quem Christus, summus & Sacerdos,
& Rex, in suo exemplo omnes Sacerdotes, & Reges, qui
P ii suam,

REG. POLI RI

suam, & populorum salutem quærunt, sequendum docuit, tum cum populorum omnium, qui eius imperio, tanquam summo Regi, & Sacerdoti, subiecti sunt, peccata, tanquam Sacerdos, in se ipse transulit, & portauit; atque ita Deum patrem homini reconciliauit, ac genus perditum instaurauit.

QVAESTIO LXXXII.

QUID? quæso: an summi huius Sacerdotis, & Regis Vicariis, Pontifici Romano, & Cæsari proponendus est hic modus liberandi populum Christianū a tot malis, quibus propter peccata nunc maxime uexatur; ut Christum imitantes, peccata eius in se ipsi transferant, & pro illis Deum patrē deprecantur? utrum uero hoc exemplum Christi facile est Principibus ad imitandum, an eiusmodi potius, quod omnes humanas uires superet? tantum ne etiam preces Principum ualere existimandum est, ut populis salutem pariant?

RESPONSIO.

PRECES quidem tantum ualent, quantum unicus ille deprecatoris, qui semper exauditus fuit pro sua reuerentia, uirtute nituntur. nec enim aliud nomen sub cælo, neque in cælo datum est hominibus, in quo possint salui fieri. Quod uero de imitando hoc exemplo dixi in ferendis peccatis hominum, & hac ratione illis corrigendis; hoc quidem sic intelligo, Principes imitari hoc exemplum posse; non si ipsi super suam innocentiam populorum peccata tanquam onus sumant: hoc enim semel fecit Christus, & solus facere potuit, quia solus erat inter mortuos liber, id est solus inter peccatores

Heb. 5

Act. 4.

tores iustus : Principes uero cum liberi a peccato non sint, sed iisdem, quibus populus, uinculis peccatorū ligati, atque impediti, onus quidem populi hoc modo ipsi portare minime possunt, neque, hac uia Christi exemplum sequentes, populi peccata portando Deum patrem placare. quare, hac in parte minime eos imitari posse Christi exemplum in placando Deo erga populum, dicimus. uerum ob eam causam hoc exemplum Christi proposuimus, ut intelligant Principes, si summus Rex, & Sacerdos immaculatus, & innocens, non est ipse dedignatus peccatorum populi sui primū ignominiam, deinde etiam pœnam subire, cui nunquā peccandi occasionem dederat, sed contra semper beneficiendi : quid ipsis, qui suo exemplo populos sæpe corrumpere, qui eis ansam peccandi sæpe dedere, faciendum sit ? quàm minime eos dedignari oportet, pro populi sui salute se reos facere, pro illis deprecari, & illorum peccata in se transferre ? præsertim cum nihil sit, quod æque populos ad Deum possit conuertere, & ad fontem gratiæ, atque misericordiæ adducere, quam patitis animi signum, & exemplum in Principe. eo uero magis necessarium duximus, hoc exemplum magni Regis, & Sacerdotis Principibus ad imitandum proponere, quo uehementius omnes homines ab hoc maxime oportuno malorū remedio natura abhorre solent, ut aliorum peccata in se suscipiant : qui ne sua quidem fateri uolunt, sed in alios potius transferunt, imitantes prima illa humanæ & terrenæ generationis capita, qui primi in mundum peccatum introduxere, & introductum auxere, cum salutare sui erroris confessionem relinquentes, alter in alterum suum peccatum transtulit,

Gen. 3.

translulit, uir in mulierem, mulier in serpentem. per hunc autem modum peccatum creuit, & cum peccato omne genus miseriæ: a qua nunquam liberari potuimus, donec diuina misericordia hominem nobis dedit, qui idem Deus, & Rex omnium fuit: qui non modo sua in alios non translulit, ut pote qui ab omni peccato prorsus immunis esset, sed super suam innocentiam uniuersi nostri generis peccata omnia, tanquam ipse omnium reus esset, recepit. ex qua humilitate hoc statim est consecutus, ut omnium saluator esset. Quare hoc exemplum, qua possunt ratione, si imitentur eius Vicarii, Sacerdotes, & Reges, spes quidem maxima ostenditur, eos per uirtutem Regis omnium, cuius uicarias partes agunt, salutis uniuersi populi ministros ad Dei, & Domini sui gloriam futuros. cum uero se reos populi peccatorum facient; uere id quidem ipsi, & iuste sunt facturi, quod Christus fecit pro misericordia; statimq; illis per hanc iustitiam ingressus ad misericordiam patebit. Iustus enim, ut inquit Sapiens, in principio sermonis est sui accusator. Nec uero ullum tot malis, quibus nunc uexatur Ecclesia, ut omnia quærantur, præsentius remedium inueniri potest, quàm in ipso Concilii exordio humilis ipsorum Principum Ecclesiæ, peccatorum confessio, & sui ipsorum accusatio.

Pro. 18.

QVAESTIO LXXXIII.

QVID tandem istuc est, quod ais? an hoc ipse suades? an probas? an, tanquam remedium opportunum tot malis, quibus Ecclesia est oppressa, proponis, ut summus Pontifex, uicarias Christi, summi Sacerdotis, partes agens, qui in omnibus Conciliis, tanquam iudex, corrigendis

corrigendis aliorum erroribus præesse solet, in hoc Concilio se reum alienorum peccatorum faciat, & iudicio aliorum se subiiciat?

RESPONSIO:

NON hoc ego quidem suadeo, ut Pontifex iudicio subiiciatur Concilii inquirentis in eum: neque ullo pacto id probo: at nec cuiusvis alterius: uerum, ut sui ipsius iudicio subiiciatur, hoc maxime opto, atque ut etiam in hoc iudicio se ipsum condemnet. hoc enim solum omni eum iudicio, & diuino, & humano, libere rare potest, & eius iudicio in diiudicandis aliorum erroribus maiorem uim tribuere. denique, hæc uera est uia, maximeq; expedita, ad tollenda omnia, quæ nunc circumstant Ecclesiam, mala, & pericula, atque ad firmam pacem & concordiam statuendam. o, si Pontifex id ageret, o si Cæsar; si hanc ingressionem in Concilium ambo facerent; si hunc primum actum esse uellēt; quid non boni sperari posset de eiusmodi Concilio, in quo nō minus certo argumento Spiritus sancti præsentia ad illud gubernandum, fructuoseque, ac salutariter celebrandum adesse cognosceretur, quàm si in specie columbæ, uel super Sacerdotum capita in linguis igneis sese ostenderet. nec enim alia uirtus, quàm Spiritus sancti, talem conuersionem animorum facere posset: cuius prima semper actio hæc est, cum mundum reformare statuit, ut mundum de peccato condemnet. qui uero hanc ab eo condemnationem humiliter animo suscipiunt, salutem ab eius misericordia simul suscipiunt. Quare, ut diximus, in Concilio, quod salutis omnium causa cogitur, aptissimum hoc erit principium,

cipium, quod quidem principium eiusmodi Concilio,
 in quo pax, & salus omnium quæritur, egregie conue-
 nit. ubi enim nullum in Principibus signum pæniten-
 tiæ ostenditur; parua quidem spes esse potest, per co-
 rum ministerium Deum in populo pacem, & salutem
 efficere uelle; sed potius timeri debet, ne illis tanquam
 flagellis utatur ad Ecclesiam grauius affligendam. dicit
 autem ipse Spiritus, Ad quem respiciam, nisi ad humi-
 lem, & contritum, & tementē uerba mea? Denique,
 si Concilium reformationis Ecclesiæ causa, ut uno uer-
 bo omnia complectar, indictum sit, tam in capite,
 quàm in membris: si, reformare, non aliud sit, quàm
 uel doctrinam, uel mores ad pristinam formam, a qua
 sunt dilapsi, reuocare: cum hac ratione formandæ Ec-
 clesiæ usum uideamus primum ipsius fundatorem, &
 formatorem, ut per pænitentiam, quæ ad omne genus
 hominum pertinebat, ueram formam induceret: ean-
 dem sane uidetur ab omnibus sequendam esse, præfer-
 tim ab iis, qui illius locum tenent, si reformare Ecce-
 siam uelint. Vtile ergo quammaxime erit, incipere a
 pænitentia Caput: qua quidem audita, reliqua mox
 membra, atque ea primum, quæ intersunt in Concilio,
 deinde populi, & nationes omnes ad eandem imitan-
 dam alacrius excitantur. quale uero tandem esset hoc
 Concilium, quàm sanctum, quàm gloriosum, quàm
 non modo Niceno, aut reliquis subsequētib; sed
 ipsi quoque Hierosolymitano, in quo Apostoli ipsi in-
 terfuerunt, fere comparandum, atque etiam, quanto
 maior esset omnium ordinum, & pænitentium nume-
 rus, quodam modo anteponendum? Quòd si super uno
 peccatore, pænitentiam agente, teste ipso Ecclesiæ
 capite,

Esa. 66.

Marc. I.

Luc. 17.

Capite, ac Domino, Angeli in cælis gaudent: quanto maiorem noui gaudii materiam uniuerſum corpus Eccleſiæ pænitens, quæ creuit tanquam arena maris, Angelis ipſis daret, ut iterum atque iterum id canerent, quod in Chriſti natiuitate cecinerunt, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax? Hoc uero omnes ſperare, & expectare maxime poſſumus, ſi Capita ipſa primum uirtute Spiritus in Concilium per hanc portam ingrediantur. eſt enim illa, per quam ſolam intrat, qui in omnibus Conciliis primo loco uocatur hymno illo decantato, cuius initium eſt, Veni creator Spiritus &c. a quo omnia Concilia conſueto Eccleſiæ more exordium ducunt. Fruſtra autem, quatenus ad ſingulorum ſalutem ſpectat, is uocatur, non patefacta confeſſionis iniuſtitia noſtræ porta: quæ eadem eſt porta pænitentia. hac enim clauſa, excluditur a nobis Dei miſericordia, ſine qua nihil nec ſalutariter concipi, nec uerbo, aut opere ad Dei gloriam, & Eccleſiæ ſalutem perfici unquam poteſt.

Luc. i.

QVAESTIO LXXXIIII.

QVA re maxime niti debet Legatorum Sedis Apoſtolicae ſpes de fruſtu, & proſpero euentu Concilii?

RESPONSIO.

PROMISSIS quidem, & uerbis omnibus Chriſti, ipſius Eccleſiæ fundatoris, præcipue uero illis, quibus ad ipſum ſuum Vicarium, Sedis Apoſtolicae præſidem, uſus eſt, cum ei futuras Eccleſiæ procellas, tanquam nauis tempeſtatibus iactandæ, prædicens, ſic eum alloquitur nomine appellans: Simon, ecce Satanas expetiuit uos,

Q

nos, ut cribraret sicut triticum : ego autem pro te rogaui, ne deficiat fides tua. His enim uerbis ostendit fontem, & summam omnium Ecclesiæ calamitatum, & perturbationum, quæ initium habent a uoto Satanæ, Christi Ecclesiā cribrare, & quassare expetentis. hinc enim hærefes, hinc schismata, hinc omnia, quæ Ecclesiam unquam turbauere, mala : quæ eò semper spectant, ut Petri fidem turbent; qua subuersa, Ecclesia simul, tanquam nauis quædam fluctibus, obruatur, atque deprimatur. contra uero hoc tantum periculum, quod innumerabilibus modis a Satana intentatur, unum dumtaxat remedium suā Christus orationem, tanquam anchoram firmam, dedit, ut uerba eius ostendunt, cum ad superiora, in quibus periculum ostendit, consolationem adiungens dicit: Ego autem pro te rogaui, ne deficiat fides tua. hæc ergo illa est firma anchora, quæ nullis tempestatibus moueri potest: qua spes Legatorum Sedis Petri niti debet in omnibus conuentibus & publicis, & priuatis, si optatum exitum ad honorē Christi, & Ecclesiæ utilitatem consecutura sit. hæc enim spes neminem fallit, quid est enim, quod eius preces non sint impetraturæ, cuius potentia facta sunt omnia, qui semper exauditus est pro sua reuerentia? & sane, cum ille Dominus omnium, ut tueretur Ecclesiam, quam ipse fundauit, ad orationem, tanquam ad unicum remedium, confugit; idem nos, quò confugere debeamus in omnibus periculis, aperte docuit, nempe ad orationem in Christi nomine & Spiritu adhibitam, nō ad uires ingenii, non ad prudentiam carnis, quæ inimica est Deo, non ad potentiam hominū, quibus maxime cōfiderē homines solent. hoc sane remediū illud est;

quod

Heb. 5.

Rom. 8.

quod omnia subsidia, siue diuina, siue humana, ad se trahit, omnibusq; uim suam salutarē infundit, ac tandem salutariter seruire Ecclesiæ omnia eogit. Quare ad hoc semper respicere debent Sedis Apostolicæ Legati, qui pro bono Ecclesiæ in Conciliis præsent, fructumq; ex iis sperant, si spe sua fraudari nolint. reliqua enim remedia sine hoc debilia sunt, cum hoc possunt omnia. cum uero dico, in robore, & ui orationis Christi omnem spem Legatis de bono Ecclesiæ, & fructu Concilii reponendam esse; ipsorum orationem non excludo, uerum necessario adiungendam intelligo. non enim Christus suam nobis orationem in omnibus periculis ad spem solam præsidii, sed maxime etiam ad imitationem tanquam exemplum proposuit. nam, si Dominus precibus ad impetranda bona nostra utitur: quanto magis nos serui, assidui in iisdem, & maxime supplices esse debemus? uerum, ut Dominus, & seruus inter se infinito interuallo distant, ac differunt: sic utriusque orationis forma, & modus maxime inter se differre debet.

QVAESTIO LXXXV.

QVALES debent esse orationes seruorum Christi? & qua in re intelligis diuersam esse oportere formam orationis Christi, & seruorum eius?

RESPONSIO.

IN hac quidem, quòd oratio Christi iustitia semper nititur, & ideo in sua ille oratione patris iustitiam implo- rat, sua merita allegat, & per hæc nobis omnia pro iustitia impetrat: nostra uero oratio audere non potest; nec sane debet, iustitiæ mentionem facere, nisi cum ad

Q ii Christum

Ioan. 17.

Christum respicit; sed, misericordia nitatur, oportet, quæ confessione peccatorum imploranda est. Ex ideo Christus semper pro sua reuerentia est exauditus: nos nunquam exaudimur pro nostra, ab ipsius Christi iustitia separata, quippe qui propter summam nostram infirmitatem, atque iniustitiam, ne misericordiæ quidem Dei mentionem facere auderemus, nisi reuerentia Christi nobis animos daret, nosque orare iuberet. Qualem uero esse oporteat orationem omnium seruorum Christi, præcipue autem hoc tempore Legatorū Sedis Apostolicæ, exemplum sane orationis Danielis Prophetæ, quod in Scriptura extat, maxime docere potest. quam nobis quidem, exemplo alienæ orationis, utentibus, illud maxime cauendum est, ne Spiritui sancto mendaces simus.

QVAESTIO LXXXVI.

CVR hoc nunc ita mones?

RESPONSIO.

OB hanc sane causam, quia in omni orationis genere, præcipue uero in ea, quæ habetur ad Deum, hoc in primis obseruare oportet, ut mens orantiū orationi respondeat, si mendaces esse nolumus. quòd si, mentiri, turpe, & periculosum est, propter Dei offensionem, etiam apud homines: quanto id turpius erit, & periculosius apud Deum, cum longe maius, & impudentius, peccatum sit, Deo mentiri, qui nouit, & uidet corda omnium, quàm hominibus? quare nunc, cum uellem exemplum proponere precum Danielis, quod imitarentur Legati, admonendum duxi, hanc formam illis recte

recte conuenire, si formam spiritus Danielis habeant: nec uero hoc præscribo, ut tanto spiritu præditi sint, quanto fuit Daniel, sed in desiderio saltem ei dispares ne sint, qui uir desideriorum ab Angelo est appellatus: uiri ergo desideriorum sint, oportet, Legati, ut illis oratio Danielis conueniat. uiros autem desideriorum appello, qui ex animo honorē Dei desiderant, & liberationē populi Dei e laqueis Satanæ, a quo captiuus tenetur: ut olim Daniel liberationē ueteris populi, apud Babylo- nis Regem seruientis, desiderauit: qui sane ob preces, uim eius desiderii exprimentes, uir desideriorum ab An- gelo est appellatus. de Legatorum igitur precibus, qui- bus uti in inchoando Concilio debent, ut conclu- damus, sic prorsus dicimus; si cum Daniele uere atque ex animo desiderent populi salutem, ac liberationem e laqueis Satanæ, & aduentum spiritus Christi ad in- stauranda omnia, sic eis maxime illius uerba conueni- re. talibus enim, hoc spiritu præditis, in Scriptura tan- quam præclarum aliquod exemplar orandi ipsa Danie- lis oratio est proposita. si uero suum potius honorem, quam Dei, si suum magis, quam populi Dei, commo- dum desiderent; caueant in primis, ne uerbis Danie- lis, uel aliis similibus utantur; caueant, si spiritus aduentū nō desiderant, ne content, quod primo loco in inchoan- dis Conciliis cani solet, Veni creator Spiritus &c. ne forte nō creator, non consolator Spiritus, sed destru- ctor, & exterminator ueniat, talem enim mittere sem- per solet Deus iis, qui ficto corde eum inuocant, nem- pe mendacibus mendacem, & destructoribus destru- ctorem. Si uero Legati, ut sane dubitandum non est, aduentum Spiritus uere, atque ex animo desiderant;

Dan. 9.

3. Reg. 22.
1. Cor. 10.

fi

si saltem concupiscunt, ut desiderent: tum quidem Da-
 nielis oratione, qua utantur ante hymnum inuocantē
 Spiritum creatorem, nullum aptius exemplum propo-
 ni posse censemus. in illa enim precatione sub typo
 exprimuntur omnia, quæ in hoc rerum statu Ecclesia
 nunc experitur: rebus certe, & personis uerba ipsa mi-
 rum in modum conueniunt. Quare, concludens ea,
 quæ a me generatim dici possint de officio Legatorum,
 cum ceteris in rebus, tum uerò in hac ipsa precandi
 forma, a qua exordium Concilium capere debeat; pre-
 cationem ipsam Danielis, in Scriptura traditam, toti-
 dem uerbis hoc loco adscribendam iudicaui. Et orauit,
 inquit Daniel, Dominum, Deum meum, & confes-
 sus, & dixi: Obsecro Domine, Deus magne, & terri-
 bilis, custodiens pactum, & misericordiam diligentibus
 te, & custodientibus mandata tua. Peccauimus:
 iniquitatem fecimus: impie egimus, & recessimus, &
 declinauimus a mandatis tuis, ac iudiciis: non obedi-
 uimus seruis tuis Prophetis, qui locuti sunt in nomine
 tuo Regibus nostris, Principibus nostris, patribus no-
 stris, omniq; populo terræ. Tibi Domine iustitia, no-
 bis autem confusio faciei, sicut est hodie uiro Iuda, &
 habitatoribus Hierusalem, & omni Israel: iis, qui pro-
 pter te sunt, & iis, qui procul in uniuersis terris, ad quas
 eiecisti eos propter iniquitates eorum, in quibus pec-
 cauerunt in te Domine. Nobis confusio faciei, Regi-
 bus nostris, Principibus nostris, & patribus nostris, qui
 peccauerunt: tibi autem Domine, Deo nostro, mi-
 sericordia, & propitiatio, quia recessimus a te, & non
 audiuiimus uocem Domini, Dei nostri, ut ambulare-
 mus in lege eius, quam posuit nobis per seruos suos
 Prophetas.

Dan. 9

Prophetas . et omnis Israel præuaricati sunt legem tuā .
& declinauerunt , ne audirent uocem tuam : & stillauit
super nos maledictio , & detestatio , quæ scripta est in
libro Moyſi , ſerui Dei : quia peccauimus ei . & ſtatuit
ſermones ſuos , quos locutus eſt ſuper nos , & ſuper
Principes noſtros , qui iudicauerunt nos , ut ſuper in-
duceret in nos magnum malum , quale nunquam fuit
ſub omni cælo , ſecundum quod factum eſt in Hieruſa-
lem , ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi , omne malum
hoc uenit ſuper nos , & non rogauimus faciem tuam
Domine , Deus noſter , ut reuerteremur ab iniquitati-
bus noſtris , & cogitaremus ueritatem tuam . et uigila-
uit Dominus ſuper malitiam , & adduxit eā ſuper nos .
iuſtus Dominus , Deus noſter , in omnibus operibus
ſuis , quæ fecit : non enim audiuiſus uocem eius ; &
nunc Domine Deus noſter : qui eduxiſti populum
tuum de terra Aegypti in manu forti , & feciſti tibi
nomen ſecundum diem hanc . peccauimus : iniqui-
tatem fecimus . Domine , in omnem iuſtitiam tuam
auertatur obſecro ira tua , & furor tuus a ciuitate tua
Hieruſalem , & a monte ſancto tuo . propter peccata
enim noſtra , & iniquitates patrum noſtrorum , Hieru-
ſalē , & populus tuus in opprobrium ſunt omnibus per
circuitum noſtrum . Nunc ergo exaudi Deus noſter
orationem ſerui tui , & preces eius ; & oſtende faciem
tuam ſuper ſanctuarium , quod deſertum eſt , propter
temeripſum . Inclina Deus meus aurem tuam , & audi :
aperi oculos tuos , & uide deſolationem noſtram , & ci-
uitatem , ſuper quam inuocatum eſt nomen tuū . neque
enim in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces ,
ante faciem tuam ; ſed in miſerationibus tuis multis ,
exaudi

exaudi Domine, placare Domine, attende, & fac ne moreris propter te ipsum Deus meus, quia nomen tuum inuocatum est super ciuitatem, & super populum tuum.

Hæc Daniel in sua precatione: quibus adiungit.

Cumq; adhuc loquerer, & orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, & prosternerem preces meas in conspectu Dei mei pro monte sancto Dei mei, ecce uir Gabriel. et quæ sequuntur. quæ etiam ego addenda iudicaui, ut admonerem primum quidem me ipsum, deinde omnes, qui apud Deum pro populi eius calamitatibus sumus deprecaturi, & pro bono publico, ut a nostrorum primum peccatorum confessione precum initium ducamus. nec enim sanctiores sumus Daniele, quem Deus ipse in tribus illis deprecatoribus numerat, quorum preces pro aliis adhibitas apud se plurimum ualuisse ostendit, cum dicit, Si steterint apud me Noe, Iob, & Daniel. Quocirca recte moneri uidentur ii, qui pro populi calamitatibus sunt deprecaturi, ne hac orandi forma, quæ a confessione propriæ iniustitiæ incipit, apud Deum patrem uti erubescant, qua tantus Propheeta est usus: ne forte Christus, per quem omnia bona impetramus, eosdem deprecantes erubescat. Hæc autem orandi forma eo magis uidetur inculcanda, quo certius experientia docti nouimus, quam omne genus hominum a suorum peccatorum confessione natura abhorreat. prompti enim omnes semper sumus uel ad nos ipsos excusandos; uel ad nostra crimina in alios transferenda. quod quidem eo magis timendum est hoc tempore, quod uidemus ipsos Principes in Sacerdotes, hos autem in Principes culpam horum malorum; quibus Ecclesia premitur, deriuare, neminem uero propriam libenter

libenter agnoscere. in qua cōtentione omnium superbissima, ipsique Deo maxime inuisa, si perseveretur; parua quidem spes ullius fructus percipiendi ex hoc Cōcilio esse poterit; ex quo nihil expectari possit, nisi maiorum forsitan perturbationum, & malorum accessio. diu enim duraturas esse, timendum est, contentiones, & in Conciliis, & extra Cōcilia: neque unquam speranda requies a malis, nisi Deus pater per Spiritum suum nos in hoc concordēs primum faciat, ut omnes, & singuli ex corde nos peccatores agnoscamus, & eius generis peccatores esse confiteamur, ut singuli fere singulorum ruinæ simus causa, unusquisque auctor ruinæ proximi sui, & ordo ordinum. in hoc enim si simus concordēs, iam quidem Conciliū utiliter coactum, & apertū esse, iam portam ad ingressum Spiritus patefactā, nunquā dubitabimus dicere, immo ipsum Spiritum sibi portam aperuisse, qui nos etiā in reliquis concordēs faciet, tandemq; lætos ex ipso Cōcilio dimittet. quod ut fiat, ipsum Deum patrem per eius amorem, quē suæ Ecclesiæ uerum caput & præsidem dedit, ut exhiberet eā sibi, tanquam sponsam gloriosam, sine macula, & ruga, prostrati ante tribunal eius misericordiæ supplices oramus, semperq; orabimus. Huic uero Capiti, & spōso Ecclesiæ sit omnis gloria, honor, potestas, & imperiū una cum Patre, & Sancto spiritu per æterna sæcula. Amen.

H A E C habui Reuerendiss. Domini, quæ de negotio, quod mihi commune uobiscum est, omnium illo quidē grauissimo, & amplissimo, generatim ad uos scriberem: partim ut hoc uobis testimonium darem in eæ uoluntatis, eiusque desiderii, quo mirifice teneor, in

R tam

tam præclara causa, & societate duorum præstantiū pietate, & doctrina hominum, eius pietati inferuendi, qui Christi uicarium in Ecclesia munus gerens, coniunctim nobis suas partes in tam sancto munere dedit: partim quia in iis, quæ communi consensu sunt peragenda, & uarias interpretationes recipiunt, opportunum esse iudicaui, meum uobis sensum nunc quammaxime aperire, & declarare. quod ut efficerem, quantum uerbis consequi potui, elaboraui. etsi uero in omnibus cum studium meum, & desiderium, tum uero operam a uobis probari exopto: tamen alterum horum eiusmodi est, ut in eo semper a uobis probari me, in altero nō tam probari, quā, in quo minus uobis satisfaciam, ab eisdem admoneri, & corrigi cupiam. hoc enim est, ut initio dixi, quod a uestra pietate, & doctrina in primis expecto. si uero præter ea, quæ hætenus scripsi, maior adhuc meæ sententiæ explicatio requiratur, præsertim in præcipuis capitibus illis, quæ totam fere materiam Concilii, quod nunc indictum est, continet, quorum unum est, de modo reconciliandi Germaniæ populos, qui Lutherani uocantur, olim nobis amore, & obedientia, atque omni religionis iure cōiunctissimos, nunc autem, quod ipsi aperte profitentur, maxime dissociatos, & rebelles; alterum, quo pacto ipsius Ecclesiæ præcipua, uel potius omnia fere membra ad ueterem disciplinam, & instituta, a quibus non parum declinarunt, reuocentur. quæ sane duo non infrior eiusmodi esse, ut multo maiorem, & certiore explicationem requirant, quā hætenus in iis, quæ generatim scripsi, complecti potuerim: hoc scitote me, cum illas generales quæstiones tractarem, de quibus supra scripsi,

scripsi, non tam quidem illud spectasse, ut in iis, quæ sigillatim in Concilio sunt examinanda, meum uobis sensum explicarem, quàm ut, qua porta ingrediendum sit ad ea tractanda, inuestigarẽ. quòd si, quæ huc pertinent, a meq; scripta sunt, uobis probabuntur: quin ea simul facile pateant, quæ ad explicationem eorum desiderantur, quæ post ingressum in Concilium examinanda sunt, haud sane dubito. hæc enim ex illis, tanquã conclusiones ex principiis, pendent, & in iisdẽ latent. nec uero ita sunt abscondita, ut ab eo, qui principia probarit, nõ facile eruantur. in quo tamen si a uobis operam meam requiri cognouero, non recusabo de his agere, præcipue uero de illis duabus quæstionibus, quas modo proposui. quæ sane & maximæ sunt; & bene explicatæ, ac perceptæ, eam cognitionem, quæ necessaria est ad id, quod erit agendum, allaturæ sunt. Quod uero nunquam mihi ipse adhuc imperare potui, ut de eiusmodi rebus scriberem, præsertim quæ in alienas manus uenirent: (nec enim id, cū multi amici me admodum rogarent, ulli unquam concessi) hoc nunc ultro uobis offero. quod ut facerem, adductus sum nõ solum officio, quo ualde tamen impellor, sed ea maxime spe, quã mihi affert nostra hæc uoluntatum coniunctio, quam in omnibus, quæ post meum ad uos aduentum una tractauimus, magna cum animi mei uoluptate sum expertus. hæc uero est, quæ ut perpetuo conferretur, omni opera est enitendum: atque ut in uniuersum Ecclesiæ corpus eadem in Christo animorum consensio transfundatur, ab ipso Deo pacis per Iesum reconciliatorem in paraclete Spiritu assidue est nobis postulandum. Amen.

REGINALDI POLI CARD.

DE BAPTISMO

CONSTANTINI MAGNI

IMPERATORIS.

QVAESTIO.

Nos tam asseueranter, quæ de Constantini
 A fide, & pietate scribuntur, Siluestri Romani
 Pontificis pietati, & doctrinæ, qui eum in fi-
 de instruxerit, qui sacro fonte tinxerit, qui baptiza-
 tum in fide confirmarit, tribuimus, omniaque eius præ-
 clare acta, præsertim illa, quæ ad religionem pertinent,
 uel in Nicena synodo, uel alias ab eo gesta, ex fonte
 Conciliorum Siluestri fluxisse affirmamus: quem ne
 temporibus quidem Constantini fuisse, aliquæ historiæ
 narrant, magni uero nominis scriptores a Siluestro bap-
 tizatum fuisse prorsus negant, in quibus est Eusebius
 Cæsariensis, celebris sane scriptor, & æqualis illorum
 temporum, atque adeo ipsius Constantini familiaris.
 is enim non Romæ, ut Romanæ historiæ omnes, sed Ni-
 comedie extremo uitæ tempore eum baptizatum fuisse
 affirmat. Romæ uero a Siluestro minime fuisse baptiza-
 tum, quid magis confirmare potest, quàm Constan-
 tii, ipsius Constantini filii, locupletissimum testimo-
 nium, quod in Actis Liberii, Pontificis Romani, scrip-
 tum extat: qui non solum negat patrem suum a Silue-
 stro baptizatum, sed, quia id asseuerasset Liberius, eum
 exilio

Eusebius lib. 4.
 de uita Constā-
 tini.

Act. Liberii.
 c. 6.

D E B A P T I S M O .

exilio multauit. quid igitur? an ullum firmitus argumen-
tum esse potest contra eos, qui a Siluestro baptizatum
Constantinum asserunt, quàm eius filii de patris ba-
ptismo in huius sententiæ assertor cum seueræ uindictæ
testimonium?

R E S P O N S I O .

HISTORIAS quidem de Constantini baptismo dis-
sentire non negamus : quia uero dissentiunt, ut ueritas
intelligatur, ipsorum scriptorum, qui diuersa tradunt,
auctoritas examinanda est, & ponderanda. sunt autem,
qui a Siluestro cum in baptismo Constantini, tum in
Nicena synodo omnem auctoritatem, & ministerium
auferant, Eusebius Cæsariensis, & Zozomenus, ambo
historiæ Ecclesiasticæ scriptores satis nobiles. quid uero
Eusebius sentiat, iam ante dictum est. Zozomenus au-
tem Nicenum Concilium non Siluestro, sed Iulio Ro-
mæ Pontificatum gerente celebratum fuisse scribit. ue-
rum, huic quem opponamus, habemus scriptorem eo
multo celebriorem, & testem locupletio-rem, cum ob
sanctitatem, & doctrinam, tum uero, quia ipse magna
pars Concilii Niceni fuit, ipsum magnum Athanasium,
Ecclesiæ Alexandrinæ Archiepiscopum, cum celebra-
retur Nicenū Concilium, Alexandri Diaconum, eius-
dem Ecclesiæ Archiepiscopi, quem pæne auctorem eius
Concilii dicere possumus. huius enim controuersia cū
Arrio & originem, & materiam Cōcilii celebrationi de-
dit. eius ergo Diaconus in illo Concilio cū esset Atha-
nasilus, postea successor factus, in epistola quadam ad
Marcum, Romanum Pontificem, de iniuriis Arriano-
rum grauitè conquerens, ex hac occasione in Siluestri
mentionem

Lib. 2. hist. trip.
c. 1.

Tom. 1. Conci-
liorū, incipit,
Domino san-
cto.

mentionem incidit. dicit enim, ad ceteras in se iniurias hoc etiam Arrianos addidisse, quod bibliothecam suam, in qua fuere canones Concilii Niceni, cremassent. hos autem, quia meminerat, ab ipso Concilio Legatis Siluestri Pontificis ad eum perferendos fuisse datos; nec dubitaret, quin in archiuiis Romani Pontificis seruarentur; ideo eosdem descriptos ex illis exemplaribus ad se mitti postulat. hæc in Athanasii litteris, quas communes cum ceteris Aegypti Episcopis ad Marcum dedit, qui Siluestro in Pontificatu successit, scripta habentur, cuius uel unius testimonium satis esse debet ad refellendam Zozomeni sententiam, qui unus, ut uidetur, ad Iulii Pontificatus tempora Niceni Concilii celebrationem transfert. hunc uero redarguit non solum Athanasii testimonium, sed ipsius quoque Concilii Niceni ad ipsum Siluestrum epistola, atque huius ad eadem responsio, item Legatorum in Concilio subscriptiones, denique acta synodi Romanæ ab ipso Siluestro coactæ, in qua omnia Nicenæ synodi decreta comprobauit. omnia uero hæc in uetustissimis Conciliorum libris extant: quæ certissimo argumento concludunt, non solum æqualem illorum temporum Siluestrum fuisse, sed illius quoque absentis auctoritatem tantum apud omnes, qui in eo Concilio interfuerunt, ualuisse, ut non prius sua decreta, licet sanctissima, rata, & firma iudicaret, quàm Siluestri sententia, & iudicio, quod is Sedem Apostolicam tum obtineret, comprobarentur. hoc enim ipsa uerba epistolæ, quam ad eum hac de causa, omni uerborum honore adhibito, scripserunt, declarant. Hæc autem satis dicta sint, ut tempora temporibus conuenire intelligantur ipsius Niceni

Tom. 1. Conciliorum. incipit
Beatissimo Pa-
pæ.

DE BAPTISMO

Niceni Concilii, Siluestri Pontificis, & Constantini Magni. Si uero iam de baptismo Constantini quærimus, de eius fide, a quonam doctus, & instructus, a quo confirmatus in fide fuerit: hic quidem negare non possumus magni momenti Eusebii sententiam esse debere: qui non solum, ut diximus, æqualis fuit illorum temporum, sed ipse quoque in Concilio Niceno primas partes egit: qui & Episcopali munere, clarus ipse doctrina, tumungebatur; & inter præcipuos Constantini familiares eo in Concilio numerabatur. huius ergo auctoritatem omnibus in rebus, quæ in illo Concilio actæ memorantur, magni momenti esse debere, non negamus: uerum hoc dicimus, multo maioris momenti futuram fuisse, si hoc non constaret, additum illum ei sententiæ fuisse, quæ in illo Concilio damnata est, & quam in primis auctoritas Siluestri, tum Romani Pontificis, oppugnavit. fuit enim ipse Eusebius sectæ, & opinionis Arrianæ, quæ cum a Nicena synodo, tum uero a Romano Pontifice est damnata, maximus assertor. Nec uero eum suspitione huius impietatis liberat, quod ipse, post damnatam in Concilio illo Niceno Arrii sententiam, in epistola quadam ad populum Cæsariensem, cui Episcopus præfuit, de fide, quam semper professus, scribens, dicit, se nunquam aliter docuisse, atque in symbolo Nicenæ synodi explicatum: immo hoc ipsum maxime condemnat. quid enim ipse docuerit, quid sentierit, eius scripta, quæ adhuc extant, satis declarant; in quibus apertis uerbis Arrii sententiā cōtra symboli Niceni explicationem sequi se ostendit. uerū, siue ante Niceni Concilii celebrationē scripta fuerunt, siue post, nil prorsus ad causæ eius defensionem facit, cum præsertim manifeste

Tom. 1. Conciliorum, incipit,
Arbitramur,
& uos.

manifeste colligatur, cum cum Arrio aliquando sensisse. quòd si ante scripta fuerunt, quàm hoc Còcilium celebra-
retur: tum quidem uerum esse non potest, quod ipse in e-
pistola ad Cæsarienses scribit, negans se unquam aliter de
fide docuisse, atque symbolum Nicenum præscribat. si ue-
ro post illud scripta fuerunt: tum sane grauioris illū erro-
ris hoc ipsum condemnat: siquidem, post promulgatam
Concilii sententiam, quam ipse in eodem Concilio tandē
probauerat, quam suam fuisse profitebatur, etiā antequam
ullum alicuius Concilii de ea re decretum extaret, in con-
trariā defecerit. Atqui, si quid uerisimilius hac in re, in qua
historiæ ipsæ non satis còueniunt, quærendum nobis erit;
si hoc quærendum, quid de sententia Nicenæ Synodi in il-
la controuersia Alexandri, & Arrii Eusebius senserit; cur tã
diuersa scripserit de Constantini baptismo ab iis, quæ in
Romanis historiis habentur: hoc quidem ex iis, quæ, ui-
uente adhuc Constantino, & quæ post eius mortē scripsit
Eusebius, maxime probabili còiectura colligere possumus,
eam partem symboli Concilii Niceni, quæ Christū eiusdē
substantiæ cum Patre fide tenendum proponit, ab eo nun-
quam ex animi sententia fuisse probatam, sed, ut postero-
ra eius scripta satis significant, adductum illum potius au-
thoritate Constantini, qui illud symbolum fide est ample-
xus, a quo cum Concilio consentiente non est ausus dissen-
tire, pro tempore assensisse, & suam sententiam, ut potuit,
dissimulasse, ac propterea illam epistolam ad suos Cæsariē-
ses scripsisse, in qua quasi inuitus uerba ad sensum decreti
Concilii accommodare uidetur. postquam uero Constan-
tino successit Constantius, qui non modo non auersabatur
sententiam Arrii, sed itā amplexabatur, ut illam oppugnan-
tes oppugnaret, id quod in Liberii Pontificis ob hanc cau-
sam damnatione satis ostendit: hinc quidem Eusebius in

Theodo. lib. i.
c. 21.

eo libro, quem de Constantini uita, ipso Constantio imperante, scripsit, cū ut sibi satisfaceret in ea opinione tuenda, cui tacitus semper adhæserat, tum ut ea scriberet, quæ Principi non ingrata esse cognosceret, audacius quidem se in scribendo effudit, ita ut, de controuersia Arrii, & Alexandri scribens, non dubitaret dicere, parui momenti prorsus eam fuisse, in uerbis dumtaxat positam. Quare, qui hoc ausus est scribere, idque contra iudicium ipsius Niceni Concilii, quod re maximi fundamenti, & qua nulla maior esse poterat, illam controuersiam fuisse iudicauerat, contra etiā iudicium Romani Pontificis, atque hanc sententiā ipsi quoque Constantino tribuere: quid mirum est, si de Constantini baptismi tempore, loco, & ministro diuersa tradat ab iis, quæ in Romanorum Pontificum Actis continentur? cum præsertim sciret, se Principis auribus eodem tempore grata scripturum; id autem tolleret, quod si in animis hominum persualum maneret, uerisimiliter magnum esset causæ Arrianæ præiudicium allaturum, maxime propter recentem pietatis Constantini memoriam: quem si, sublata omni controuersia, cōstaret in fidē Romanæ Ecclesiæ, quæ Arrium damnabat, fuisse baptizatum, hoc quidem maxime causæ eorum obfuturum uidebatur, magnam etiā maculam nomini ipsius Constantii aspersurum, si, quam pater, pietate clarissimus, constanti fama fidem professus fuerat, ipse ab ea defecisse uideretur, & alienam sequi. quæ res effecisse uidetur, ut Constantius ipse, qui in defendendis Arrianis partibus pertinax fuit, tam pertinaciter negaret patrem suum a Siluestro baptizatum, ne patris, in diuersa fide baptizati, summa apud omnes propter pietatis laudē auctoritas eius sententiæ, quæ eadem Arrii fuit, pietatis famam detraheret. Habuit ergo causam cum Constantius, tum Eusebius, quæ, illis statuentibus Arrii partes fouere, quasi

Damasus in uita
Siluestri.
Gregorius Turon.
in historia.

quasi necessitatem imposuit, cur Constantinū a Siluestro baptizatum negarent. Liberius uero Pōntifex nullam necessitatem habuit, cur contra filium pernegantem id asseueraret, præter eam, quā ueritas ipsa secum asferre solet: quæ si nulla fuisset, si non certa, & explorata, necessitatem potius habuit mutandæ sententiæ, uel saltem dissimulandæ, ne in Principis indignationem incidere. Quare, quæ hæc magis examinentur, quæ de Constantii indignatione aduersus Liberium, affirmantem a Siluestro baptizatū Constantinum, scribuntur; hoc quidem certius inueniemus, hanc ipsam indignationem Constantii magis confirmare ueritatem eorum, quæ in historiis Romanis de Constantii baptismo scribuntur, quàm oppugnare. quanquam quidem, non tā quòd Liberius a Siluestro Constantinum baptizatum, quàm quòd a lepra simul ab eodem curatum diceret, ira incensum Constantium historiæ narrant. nec enim tetrum fortassis lepræ nomē in patre libenter audire potuit. utcunque uero sit, ut hanc etiā causam ad indignationem eius contra Liberium accessisse dicamus, ne ea quidē tanta fuisset, si nulla eiusmodi opinio animos populi prius occupasset. nec enim, si Liberius solus hoc dixisset, tanti sibi æstimandū unquā unius Liberii dictum iudicasset Constantius: quin potius ut insanum contempsisset, si de tanta re, cuius nulla prius apud populū opinio fuisset, cuius ipse testis esse non posset, tam asseueranter contra omnium sententiā, & pæne sensum loqueretur. Hæc uero Constantii indignatio populū ostendit eandē tunc habuisse opinionem: quam opinionem Constantius cum suæ de fide sententiæ, & patris honori, ut ipse putabat, aduersari uideret, ideoq; ex animis hominum deletam summo opere desideraret, non poterat nō ægre ferre eā Romani Pontificis auctoritate confirmari, atque hinc nata uidetur omnis illa indi-

Act. Liberii,
c. 6.

S ii gnatio:

DE BAPTISMO

gnatio : quā, ut uerisimiliter credendum est, nunquā spon-
te subiisset Romanus Pontifex, nisi ipsa explorata ueritate
esset coactus. Si uero uerisimilia sequentes in reliquis, in
quibus historiæ secum dissident, quod magis probabile ui-
deatur, sequi uolumus, & hanc ipsam causam subtilius exa-
minare, præsertim in iis, quæ ad Constantini in fide insti-
tutionem pertinent, ut id solum quæramus, a quonam ille
doctus, & instructus, a quonam cōfirmatus in fide fuerit :
ut nulla alia testimonia extarent, præter id unū, quod mo-
do cōmemorauī, de Siluestri Pontificatu, æqualis illorum
temporū; a quonam potius, quàm ab ipso Romano Ponti-
fice factum hoc dicemus, præsertim cum ex historiis con-
stet, tum primum Constantini animum Christi seruitutis
amore incensum, cum ad Romanam urbem armatus cum
exercitu contra Maxentiū aduentaret, cum illi, tanquam
alteri Paulo, in uia se Christus ostenderet, non uoce, sed
signis cum appellans. signo enim crucis ei claro calo osten-
so, fidem eius Christus ad se conuertit. Si uero ipse Pau-
lus Apostolus, quem Christus uoce ad uitam uocauit, ad
aliū tamen, qui eundē uerbis doceret, quid eum oportere-
ret facere, est amandatus: Cōstantino, quē signo ad se Chri-
stus uocauit, præceptorē datum, a quo pleniorē de Dei
uoluntate cognitionē acciperet, est uerisimillimum. quod
enim ex signo cognouerat, de quo in calo scriptum uide-
rat, *εὐτὶς νικῶ*, magis id quidem ad spem uictoriæ in præ-
lio, quod instabat, per fidem potentiæ Christi confirman-
dam pertinebat, quàm ad spem salutis æternæ, quæ maio-
ri in periculo uersabatur, per eundē Christum consequen-
dæ. de hac uero si ab aliquo edocendus esset, a quonam
potius, quàm a Romano Pontifice, quē historiæ tradunt,
ob persecutionem impii Imperatoris, tum quidem in So-
racte monte latitasse? si uero ad pii Imperatoris aduentū
e lati-

Hist. eccl. lib. 9
c. 9.

Damasus in ui-
ta Siluestri.

e latibulis ad pastoralem curā Urbis sua spōte illum existiisse, uel potius ab ipso Cōstantino, doctore indigente, fuisse euocatum, scriptores tradunt: quid hic non uerisimile narratur? præsertim cum de nullo alio, qui Constantinum mysteriis fidei initiauerit, ne illā quidē historiæ, quæ tam præclari operis fructum Siluestro adimunt, mentionem faciant. si uero omnes in primo miraculo de signo crucis in cælo conueniunt; hoc enim Eusebius ab ipso Cōstantino se audiuisse etiam iurato scribit: cur non in ceteris Romanis historiis, quæ etiam per uisum reuelatum Constantino tradunt, & quis eum in fide erudiret, & locus, ubi is tum latitaret, fides adhibenda erit? probatæ uero fidei illas historias esse, uel illud satis mihi declarat, quod Adrianus Papa in quadam epistola, quam ad septimum Conciliū misit, eādem cōmemorat: quæ in Actis illius Cōciliū sunt insertæ, & ab uniuerso Concilio probatæ. Vt uero reliqua omnia scriptorū testimonia deficiant, aut minoris momenti ad confirmandam hanc sententiam de Constantini fide, Siluestri opera confirmata, & aucta, existimentur; uel hoc unum sane, quod Romæ adhuc uidemus in magnificis illis templorū ædificiis, ab ipso Constantino erectis, satis declarat, ipsum ad hæc impulsorē antistitē aliquem habuisse. nec enim uerisimile est, hominem semper in armis uersatum, tam magna animo unquam cōplexurum fuisse, quæ suæ religionis & fidei præclarissima monumenta futura essent, nisi prius cōsulto aliquo sacrorū perito antistite, qui eum de fide, deq; omni cultu Dei, & sacrorum more edoceret: si uero ab aliquo edoctus, & institutus Constantinus fuit; a quo potius, quàm a Siluestro, cuius Pontificatus plurimos imperii illius annos est complexus? tradunt enim historiæ, eum, cum imperante Maximino Pontificatum iniisset, paucis annis ante Constantinum Imperatorē, quæ

Eusebius lib. 4.
de uita Con-
stantini.
Hist. trip. lib. 3
c. 12.
Eusebius lib.
1. de uita Con-
stantini.

Nicena syn. 2.
in principio.

Damasus in ui-
ta Siluestri.

quæ minimū uiginti duos, aliæ uero uiginti quattuor an-
nos in eo uixisse. Hic ergo si in quæstionem ueniat, quo
pietatis doctore Cōstantinus sit usus; si scriptores taceant,
aut non satis probent, uel ipsa saxa, tot templorum præda-
ra ædificia, ipsum baptisterium, magnifico opere ædifica-
tum, clamabunt, quacunque ratione ad hæc excitatus
fuiſſet, præcipuum tamen eorum auctore, quæ Romæ pie-
tatis monumenta sunt relicta, ipsum Silueſtrum, Pontificē
Romanum, eum habuisse. Quod si scripta etiam uel ipso-
rum Græcorum requirimus, qui Siluestri apud Constanti-
num in rebus religionis auctoritati testimonium præbent:
ne hæc quidē defunt. sunt uero eorum scripta, a quorum
animis Arriana impietas fuit prorsus depulsa, qui postero-
ribus sæculis scripserunt. Si uero plus auctoritatis Eusebii
scriptis iure tribui debere uideatur, quod is Constantini
tempore uixerit: tamen non tam quidem id profuit ad ue-
ritatem cognoscendam, eum Cōstantino familiarem fuisse,
quàm ad eam prodendam obfuit, eundem, Constanti-
no superstitem factum, Constantio, Romanorum Pontifi-
cum propter Arrii damnationem inimico, regnante, scrip-
sisse: adeo ut hac in re posteriorum iudicium, qui cum
Romanis historiis cōſentiunt, sincerius uideri debeat: qui
si id uerum iudicassent, quod Eusebius scripserat, non in-
uicti illius sententiam essent secuti, cum ea præsertim non
parui momenti esse uideretur aduersus Romani Pontifi-
cis dignitatem, quocum de honoris prærogatiua contendebant.
cum uero extent Nicephori Callisti, Theophanis
Episcopi Nicææ, & Georgii Cedreni, & Zonaræ, probato-
rum apud Græcos scriptorū, & Theodori Balsamonis Cō-
stantinopolitani, Diaconi, & Chartophylacis, qui etiā post
aliquot annos Antiochiæ Patriarcha factus est, clarissima
in scripturis testimonia cū de baptismo Constantini, mini-
stro

stro Siluestro celebrato, tum uero de eiusdem erga Romanam Ecclesiā munificentia, quæ fere in omnibus cum Romanorum Pontificum historiis consentiunt: hæc quidem quasi ueritatis testimonia, ab inimicis prolata, firmiora esse debent. inimicos enim, & æmulos Romanorum Pontificum potestatis Græcos, præsertim uero Patriarchas Constantinopolitanos, permultos annos fuisse, satis cõstat, tum uero maxime, cum hi scripserunt. Hæc autem nunc satis sint dicta, si non ad persuadendū illis, qui contra sentiunt, saltem quæ ostendant, non me leni de causa adductum, ut, quæ a maioribus tradita sunt, uel de cælestibus illis donis per Siluestri ministerium Cõstantino exhibitis, uel de terrenis a Cõstantino Siluestro, & Romanæ Ecclesiæ collatis, tam constanter scriptis asseuerarem.

F I N I S.

Errata.

Pag. 1. b. 1. Cum, pro, Cum. 6. b. 21. Proprix, pro, Proprie. 8. b. 27. Quod abiectum perierat, pro, Quod perierat. 10. a. 3. Ab Ezechiel, pro, Ab Ezechiele. 11. b. 3. Implerunt, pro, Impleuit. 16. b. 5. Vicarius, pro, Vicarias. 21. b. 15. Dissensionem, quæ ad religionum, pro, Dissensionum, quæ ad religionem. 28. b. 4. Ideo Spiritus, pro, Idem Spiritus. 32. a. 19. Habuit, pro, Habuerunt. 34. a. 25. Extendens, pro, Extendens. 34. b. 11. Verbis, pro, Urbis. 36. a. 8. Sicut rete, pro, Sic rete. 40. b. 12. Exhereditata, pro, Exheredata. 52. b. 13. Confessus, pro, Confessus sum. 54. b. 4. Põssunt, pro, Profunt. 60. b. 23. Semper professus, pro, Semper est professus. 60. b. 25. Synodi explicatum, pro, Synodi est explicatum.

Series chartarum,

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

